

Mäkien rinteiltä peltojen laiduille

KASKIIN MAISEMANHOITOSUUNNITELMA

EEVA PUUSTJÄRVI

RAPORTTEJA 12 | 2018

**MÄKIEN RINTEILTÄ PELTOJEN LAIDOILLE
KASKIIN MAISEMANHOITOSUUNNITELMA**

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Suunnitelman laatija: Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaiset / ProAgria Etelä-Savo

Taitto: Juvenesprint

Kannen kuva Saara Ryhänen, muut kuvat Eeva Puustjärvi, ellei toisin mainita.

Kartat: Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 2017

ISBN 978-952-314-672-3 (painettu)

ISBN 978-952-314-673-0 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2846 (painettu)

ISSN 2242-2854 (verkkojulkaisu)

URN URN:ISBN:978-952-314-673-0

www.doria.fi/ely-keskus

Mäkien rinteiltä peltojen laidoille

KASKIIN MAISEMANHOITOSUUNNITELMA

EEVA PUUSTJÄRVI

Sisältö

1. Johdanto	3
2. Kyläläiset mukana suunnittelussa	5
3. Luonnonolosuhteet	7
4. Kulttuurimaiseman kehitys	9
5. Kaskiin maiseman erityispiirteet	24
6. Maisemahoidon tavoitteet, mahdollisuudet, uhat ja haasteet.....	35
7. Maisemanhoitosuosituksset.....	39
7.1 Luonnon monimuotoisuus peltoviljelyssä.....	39
7.2 Perinnebiotoopit	40
7.3 Pellon reunavyöhykkeet ja metsäsaarekkeet	42
7.4 Rantavyöhykkeet	44
7.5 Metsät.....	47
7.6 Kiviaidat ja kivirauniot.....	48
7.7 Tienvarret ja tiemaisema.....	50
7.8 Vieraslajit	54
7.9 Pihapiirien maisemahoito	57
7.10 Rakennusperinnön hoito.....	61
7.11 Tilakeskusten täydennysrakentaminen	62
7.12 Uusien tonttien sijoittelu.....	63
8. Maisemanhoidon rahoitus- ja toteutusmahdollisuudet	65
8.1 Maatalouden rahoitusmahdollisuudet	65
8.2 Metsätalouden rahoitusmahdollisuudet.....	67
8.3 Muut mahdollisuudet	68
9. Kohdekuvaukset	70
9.1 Perinnebiotoopit	70
9.2 Maisemallisesti tärkeitä rakennuksia.....	73
9.3 Tarinapaikkoja.....	75
10. Jatkotoimenpiteet	77
10.1 Maisemanhoitoalueen perustaminen	77
10.2 Leader-hanke	78
10.3 Rakennusperinnön inventointi.....	79
Lähteet	80

1. Johdanto

Hyvin hoidettu maisema tekee elinympäristöstä miellyttävän ja antaa hyvän kuvan kylästä myös vierailijoille. Kaskii on määritelty valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi jo vuonna 1995. Alueen arvopiirteet eivät kuitenkaan säily ilman aktiivista hoitoa. Kaskiin maisemanhoitosuunnitelman on tarkoitus innostaa kyläläisiä pitämään maisemat hyvässä kunnossa jatkossakin ja tarjota tarvittavaa tietoa maisemanhoidon toimenpiteistä. Suunnitelman lähtökohtana ovat olleet Kaskiin maiseman luonnonolosuhteet, kehystistoria, ominaispiirteet ja arvot. Lisäksi suunnittelun alkuvaiheessa on yhdessä kyläläisten kanssa selvitetty Kaskiin maisemaan ja maisemanhoitoon liittyviä tavoitteita, mahdollisuuksia, uhkia ja haasteita. Näiden pohjalta on laadittu käytännönläheiset maisemanhoitosuosituksset ja esitetty mahdolliset maisemanhoidon rahoitusmuodot.

Maisemanhoidon tavoitteena ei ole museoida maisemaa, vaan säilyttää ja kehittää maisemaa elinvoimaisena maaseutuympäristönä sekä hyvänä elinympäristönä. Suunnitelman toteutuessa Kaskii on myös jatkossa viihtyisä ja vetovoimainen esimerkki omaa historiaansa arvostavasta, mutta tätä päivää elävästä eteläsavolaisesta kylästä. Suunnitelma on laadittu Etelä-Savon ELY-keskuksen toimeksiannosta ja sen on rahoittanut ympäristöministeriö. Suunnitelman teko liittyy Kaskiin maisemanhoitoalueen perustamis- selvityshankkeeseen. Suunnitelman valmistuttua kyläläiset päättävät, haluavatko he hakea alueelleen luonnonsuojelulain mukaisen maisemanhoitoalueen statusta.

Julkaisu jakautuu kahteen osaan. Ensimmäinen osa on taustoittava ja siinä käydään läpi alueen luonnonolosuhteet, kylän kehystistoria, maisemakuvan muovaantuminen sekä Kaskiin maiseman ominaispiirteet. Jälkimmäinen osa on varsinainen maiseman-

hoitosuunnitelma, jossa esitetään tarvittavat hoitotoimenpiteet ja sekä niiden rahoitusmahdollisuudet. Hoitokohteet on esitelty suunnitelmakartoilla. Suunnitelman on tarkoitus toimia maisemanhoidon käsikirjana niin, että hoitosuosituksia on helppo soveltaa kullekin kohteelle sopivalla tavalla. Toimenpide-ehdotukset ovat vapaaehtoisuuteen perustuvia suosituksia, eivätkä ne sido maanomistajia. Suunnitelmaa ja erityisesti sen taustoittavaa osaa Kaskiin kylän kehityksestä ja maisemakuvasta voidaan hyödyntää myös kyläyhteisön kesken vahvistamaan kyläidentiteettiä sekä sitouttamaan vanhoja ja uusia asukkaita kylämaiseman pitkäjänteiseen hoitoon. Taustoittava osa antaa hyvän pohjan myös kotiseutukasvatukselle.

Suunnitelman on laatinut maisema- ja ympäristöasiantuntija, MMM, KM Eeva Puustjärvi Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaisista / ProAgria Etelä-Savosta. Suunnittelutyöhön ovat osallistuneet myös maisema- ja ympäristöasiantuntija Saara Ryhänen Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaisista sekä maaseutumaiseman ja luonnonhoidon kehystjohtaja Leena Lahdenvesi-Korhonen Maa- ja kotitalousnaisten Keskukselta. Suunnitelman tekoa on ohjannut ohjausryhmä, johon kuuluivat maankäyttöasiantuntija Sirpa Peltonen Etelä-Savon ELY-keskukselta, ympäristöpäällikkö Sanna Poutamo Etelä-Savon Maakuntaliitosta, toiminnanjohtaja Vesa Kallio MTK Etelä-Savosta, toiminnanjohtaja Anne Vanttinen Rajupusu Leaderista, kehystämispäällikkö Heidi Hänninen sekä kulttuuriohjaaja Laura Partamies Juvan kunnasta, maisema- ja ympäristöasiantuntija Saara Ryhänen Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaisista sekä Kari Hänninen ja Marjaana Pajunen Kaskiin kyläläisten edustajina. Lisäksi suunnitteluprosessissa tärkeässä roolissa ovat olleet Kaskiin aktiiviset asukkaat ja maanomistajat, joille lämmin kiitos yhteistyöstä!

Kaskiin sijaintikartta. © Maanmittauslaitos 2018.

Kaskiin tiennimet. © Maanmittauslaitos 2018.

2. Kyläläiset mukana suunnittelussa

Kaskiin maisemanhoitosuunnitelmaa on tehty alusta asti tiiviissä yhteistyössä kyläläisten kanssa. Suunnitelman teon alkuvaiheessa kesäkuussa 2017 järjestettiin kyläkävely, jossa oli paikalla suunnittelija Eeva Puustjärvi sekä runsaasti kyläläistä, niin vakituksia asukkaita kuin kesäasukkaitakin. Tällä kävelyllä kyläläiset saivat itse valita kuljettavan reitin. Kyläkävely keskittyi Sulkavantien sekä Hiismäentien varteen ja kävelyllä tarkasteltiin erityisesti maiseman ongelmakohtia sekä kiireellisimmän hoitoa tarvitsevia kohteita. Samalla suunniteltiin tienvarren maisemanhoitoa, jonka kyläläiset ja tiekunta aloittivat jo kesällä 2017.

Maiseman arvo- ja uhkatekijöitä sekä kyläläisten sitoutumista maisemanhoitoon kartoitettiin maisemakyselyllä kesällä 2017. Kyselyyn kerättiin vastauksia Kaskiin kyläjuhliilla heinäkuussa sekä kaikille avoimella nettikyselyllä, joka oli auki kesäkuusta syyskuun alkuun. Vastauksia saatiin kaiken kaikkiaan 27 kappaletta. Kooste maisemakyselyn tuloksista on nähtävissä liitteenä. Toinen asukastilaisuus järjestettiin Kaskiin Salimäessä syyskuussa 2017. Tässä tilaisuudessa keskusteltiin siitä, mitä toiveita kyläläisillä on Kaskiin maisemanhoitosuunnitelman suhteen. Kartoille kerättiin tietoa kyläläisten mielipaikoista, maisemanhoitoa vaativista paikoista sekä vieraslajiesiintymistä. Lisäk-

Kyläkävelyllä keskityttiin tienvarsinäkymiin.

si kerättiin tietoa paikoista, johon liittyy jokin tarina. Mukana kyläillassa oli myös hankkeen ohjausryhmän edustajia tutustumassa alueeseen ja sen asukkaisiin. Tilaisuudessa ELY-keskuksen kulttuuriympäristöasiantuntija Laura Hesso jakoi tietoa rakennusperinnön korjausavustuksista ja Saara Ryhänen esitteli vieraslajeihin liittyvää asiaa. Paikalla oli jälleen hyvä osanotto niin vakituksia asukkaita, kesäasukkaita, aktiivilijelijöitä kuin alueen metsänomistajia.

Uutta navettarakennusta esiteltiin kyläläisille ja hankkeen ohjausryhmälle. Kuva Saara Ryhänen.

Maisemanhoitosuunnitelman laatimisesta sekä maisemakyselystä ja syyskuun kyläillasta tiedotettiin kaikkia alueen maanomistaja kirjeitse elokuussa 2017. Suunnitteluprosessin aloituksesta tehtiin myös mediatiedote, joka toimitettiin kaikille alueen medioille. Aiheesta kirjoitettiin juttu ainakin Länsi-Savon nettiutisiin 26.6.2017. Lisäksi suunnittelutyön etenemisestä kirjoitettiin Juvan lehdessä 9.11.2017.

Suunnittelijat Eeva Puustjärvi ja Saara Ryhänen tekivät useita maastokäyntejä Kaskiin alueelle kesän ja syksyn 2017 aikana. Maastokäynneillä maisemaa tarkasteltiin vehreässä ja lehdettömässä asussa ja havaintoja tallennettiin valokuvaamalla. Lisäksi maastokäynneillä tavattiin kylän asukkaita, joilta kerättiin tietoa maiseman historiasta ja muutoksesta sekä toiveita maisemanhoitoon liittyen. Suunnittelussa osana on kartoitettu fyysisen maiseman lisäksi myös maisemaan liittyvää aineetonta kulttuuriperintöä eri paikkoihin liittyvien tarinoiden kautta. Tässä kyläläisiltä kuullut historiatiedot ja tarinat ovat olleet tärkeässä asemassa.

Suunnitelman luonnosta esiteltiin kyläläisille kolmannessa kyläillassa lokakuussa 2017, jolloin paneuduttiin tarkemmin suunnitelman sisältöön ja karttaesityksiin. Suunnitelmaluonnos lähetettiin kyläläisille vielä sähköpostilla tarkempaa kommentointia varten. Suunnitelmaa vietiin eteenpäin saatujen kommenttien perusteella. Tämän jälkeen suunnitelmaluonnos esiteltiin ohjausryhmän toisessa kokouksessa marraskuun alussa.

Työn tausta-aineistona on käytetty Maija Hämäläisen vuonna 1997 laatimaa Kaskiinkylän maisemanhoitosuunnitelmaa, Kaskiin osuutta Leena Lehtisen teoksessa Maaseutumaiseman kerroksellisuus ja vetovoima (1997) ja siinä julkaistua Mikko Ylikankaan artikkelia Kaskiin kylän kehityksestä. Inventointitietoa on saatu alueella eri vuosina tehdyistä maisemainventoinneista, joista viimeisin on Leena Lahdenvesi-Korhosen vuosina 2012–2013 tekemä Etelä-Savon valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi, sekä Kotijärven yleiskaavan luontoselvityksestä (1997). Perinnejä historiatietoa on kerätty suoraan kyläläisiltä sekä vuonna 1989 julkaistusta Lautealan koulupiirin perinnettä ja nykypäivää -teoksesta.

Karttojen äärellä pohdittiin kylän kehittämistä.

Kyläillassa kerättiin kylän tarinoita kartoille. Kuva Saara Ryhänen.

3. Luonnonolosuhteet

Kaskiin maisema-alueen pinta-ala on 539 ha, josta

- kosteikkoja ja avointa suota: 1 ha
- maatalousalueita: 208 ha
- metsiä sekä avoimia kankaita ja kalliomaita: 274 ha
- rakennettuja alueita: 26 ha
- vesialueita: 31 ha

(Tiedot vuodelta 2013)

Topografia ja geomorfologia

Kaskiin suurmaiseman muodoissa, kuten selänteissä ja pitkulaisissa vesistöissä, näkyy selkeästi maaston suuntautuneisuus mannerjäätikön kulkusuunnan mukaisesti luoteesta kaakkoon. Suuntautuneisuus johtuu kallioperän murtumalinjoista ja mannerjään sulamisen vaikutuksesta. Moreeniselänteet ovat pääosin moreenikumpuja ja pitkänomaisia kapeita selänteitä, drumliineja. Kaskiin maisemalle ovat tyypillisiä pitkät, selänteen suuntaiset peltoalueet, joita ympäröivät metsät. Sulajärven rannassa on järveen laskeva laaja, usean drumliinin lieverinne.

Vedenpinnan taso oli alueella korkeimmillaan (noin 100 metriä nykyistä merenpinnan tasoa korkeammalla) 10 000 – 7 500 vuotta sitten Ancylys-järven ja Yoldia-meren aikaan. Sulajärvi kuroutui irti Saimaasta kivikaudella 8600–1500 eaa. vedenpinnan ollessa noin 83,5 metriä merenpinnan yläpuolella. Supra-akvaattisen (vedenkoskemattoman) alueen raja kulkee siis noin 100 mpy korkeudessa, mutta se on vain heikosti erotettavissa maisemasta. Drumliinien lakialueet, joille Kaskiin vanhimmat tilat on perustettu, sijaitsevat vedenkoskemattomalla alueella, jolta ravinteet eivät ole huuhtoutuneet pois. Vanhimmista kantatiloista ainoastaan Rantala sijaitsee subakvaattisella alueella.

Kallio- ja maaperä

Suurin osa Etelä-Savon kallioperästä sai nykyisen muotonsa noin 1900 miljoona vuotta sitten. Kallioperä muodostuu pääosin happamista ja niukkaravinteisista kivilajeista. Kaskiin alueen kallioperä on suurimmaksi osaksi svekofennialaista Saimaan liuskealuetta. Alueella esiintyy kivilajeista etenkin kiillegneissisiä ja kiilileiusketta. Kallioperä on suurelta osin moreenivaipan peittämä. Mannerjään sulaessa moreeni kasautui pitkiksi mannerjään liikkeen suuntaisiksi selänteiksi eli drumliineiksi. Maaperä on hienojakoista lajittumaton moreenia. Karkein maa-aines on kapeassa mäkien välisessä soistuneessa notkelmassa, jonka pohjalla on suorantainen Hiislampi. Drumliinien supra-akvaattiset (vedenkoskemattomat) lakiosat ovat lajittumaton pohjamoreenia ja alaosa veden lajittamaa hienojakoista ainesta. Päivärinteen tilan mailla on ollut suuri siirtolohkare, joka on kuitenkin räjäytetty pois uuden tielinjan rakennustöissä. Kiven paikka on edelleen merkittynä peruskartalle.

Vesistöt

Alue kuuluu Vuoksen päävesistöön, Suur-Saimaan vesistöalueeseen, Pihlajaveden-Kokonselän alueeseen ja Siikajoen valuma-alueeseen. Alueen eteläosassa on Sulajärvi, jonka pinta-ala on 172 ha ja suurin syvyys 20 m. Kaikki peltoalueiden vedet valuvat lopulta Sulajärveen. Sulajärvi on aikoinaan kuroutunut irti Saimaasta, minkä jälkeen se on jatkanut kehitystään irrallisena Saimaan muusta vesistöstä. Alueelta ei siis ole nykyisin vesikulkuyhteyttä Saimaalle. Sulajärven pintaa on laskettu 1920-luvulla noin 20 cm. Ennen järven pinnan laskua nykyinen Tervaniemi oli saarena. Kylän keskellä laaksossa on lisäksi suorantainen Hiislampi, jonka pinta-ala on 3 ha. Hiislammen ja Harjupirtin välisessä soisessa rinteessä, Taskilan riihlaitumella, on kaksi kastelualtaiksi kaivettua lammiikka, jotka nykyisin toimivat luonnon monimuotoisuutta lisäävinä pienvesinä ja eläinten juomapaikkoina.

Ilmasto

Juva kuuluu kokonaisuudessaan eteläboreaaliseen ilmastovyöhykkeeseen. Kasvukauden pituuden ja talviolosuhteiden perusteella alue kuuluu puuvartisten kasvien menestymisvyöhykkeistä III-vyöhykkeeseen. Itäisen Suomen ilmasto on pääpiirteissään mantereinen. Hyvin vesistöisellä alueella järvillä on kuitenkin huomattava vaikutus paikallisiin lämpötiloihin ja sateisiin. Kaskiin kylän pellot sijaitsevat pääosin drumliinien päivänpuoleisilla rinteillä, joiden ilmasto-olot ovat viljelyksille suotuisimmat. Kylän ydinalue avoimen Kaskiinharjun päällä on tuulinen.

Kasvillisuus ja eläimistö

Alue kuuluu eteläboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen. Savonselän ja Saimaan seudut ovat maaperältään pääosin karuja, mistä johtuen kasvillisuuskin on suhteellisesti köyhempää kuin eteläisemmässä Suomessa. Runsaiden vesistöalueiden ja maaston topografian johdosta paikallisilmastossa on alueellisia eroja, mikä on osaltaan vaikuttanut alueen kasvillisuuden luonteeseen. Kuivahkon kankaan puolukkatyyppin ja tuoreen kankaan mustikkatyyppin kuusimetsät ovat vallitsevia. Metsät ovat pääosin melko tehokkaasti hoidettuja ja vanhaa puustoa tai runsasta lahpuustoa ei juuri esiinny. Alueella pitkään harjoitetun kaskeami-

Näkymä Hiislammelle.

sen jäljet ovat katoamassa metsistä, ja kuusi valtaa alaa sekä luontaisesti että istutettuna. Drumliinin rinteillä, ilmeisesti pohjavesivaikutteisuudesta johtuen, esiintyy myös astetta rehevämpää saniaislehdon ja suurruoholehdon kasvillisuutta. Haitalliset vieraslajit lupiini ja jättipalsami valtaavat tienpientareilla alaa alkuperäiseltä niittykasvillisuudelta.

Sulajärven Nuottasaari on Kotijärven rantayleiskaava-alueen luontoselvityksen (1997) mukaan luokiteltu paikallisesti arvokkaaksi luontokohteeksi. Saarella kasvaa runsaasti vanhoja mäntyjä ja koivuja, ja puuston rakenne muistuttaa luonnontilaista metsää. Paskolahti luotoineen mainitaan linnuston ja järviluonnon kannalta tärkeänä pienipiirteisenä kohteena. Samoin lähialuekohtaisesti arvokkaana kohteena mainitaan Tiiliruukinlahden rannan tervalepikko. Peruskarttaan luonnonmuistomerkkinä merkitty Harjupirtin eteläpuolella pellon laidassa sijainnut kataja on kadonnut. Suuremmista nisäkkäistä Kaskiin alueella tavataan jäniksiä, kauriita, hirviä ja kettuja. Kylän alueella on nähty liikkuvan myös karhuja. Sulajärvellä tavataan tyypillisimpiä vesilintuja.

Monipuolista kasvillisuutta Kaskiinharjuntien pientareella. Kuva Saara Ryhänen.

4. Kulttuurimaiseman kehitys

Varhaisin maisemakerros: erämaista kaskimaiksi

Ihmisen toiminnan jälkiä on Etelä-Savossa noin 8 000 vuoden ajalta. Varhaisimmalta ajalta eli kivikaudelta noin 8600–1500 eaa. on kuitenkin jäänyt vain vähän merkkejä maisemaan. Kivikauden ihmiset liikkivat vesireittejä pitkin, mistä kertoo kivikautisten löytöjen painottuminen hyvien vesireittien varrelle. Kaskiita lähin kivikautinen löytö on Tarkialasta Pyhäjärven rannasta löydetty kivitaltta. Kivikauden ihmisten alkupe-
rää ei ole osattu varmuudella määrittellä. Kivikauden jälkeen Etelä-Savon aluetta asuttivat todennäköisesti lappalaiset. Lappalaiset valmistivat tarve-esineensä kiven sijaan yleisemmin puusta ja luusta. Helposti maativina puu- ja luuesineet ovat aikojen kuluessa kadonneet ja merkit lappalaisten elämästä Savossa hävinneet. Juva-nimen arvellaan kuitenkin olevan lappalaista perua.

Savon myöhemmän asutuksen muodostuminen on ollut kiinteässä yhteydessä erätaloutta hallitsevaan turkisten pyyntiin. Rautakaudella vaeltavat lappalaiset joutuivat väistymään pohjoiseen hämäläisten erämiesten alkaessa suunnata pyyntimatkojaan Savon erämaihin. Myös Karjalasta saapui paljon erämiehiä Savon pyyntimaille myöhäisrautakaudella 1000–1200-luvuilla. Karjalaisille laajat erämaat merkitsivät ehkä enemmän kuin hämäläisille, sillä karjalaisten asuma-alue oli verraten ahdas ja metsästystä, kalastusta ja myöhemmin kaskeamista harjoitettiin varsinaisen asuma-alueen ulkopuolella laajoissa erämaissa. Savon rautakautinen eräasutus ei rajoittunut enää vain aivan vesireittien ääreen, vaan ulottui myös hieman loitompana oleville harjuselänteille, jotka olivat hyvää riistan kulkumaata. Hämäläisten ja karjalaisten tuomat vaikutteet näkyvät yhä edelleen Savon vanhimmissa sukunimissä ja paikannimissä myös Kaskiin alueella.

1300-luvulta lähtien maisemaan on jäänyt huomattavasti enemmän merkkejä ihmistoiminnasta. Varsinainen erämaiden uudisasuttaminen alkoi keskiajalla kaskiviljelytekniikan levitessä Savoan. Kaskiviljelyssä metsä ensin kaadettiin tai kuivatettiin pystyyn. Kuollut puusto poltettiin paikalleen, jolloin puuhun sitoutuneet ravinteet vapautuvat tuhkan mukana maaperään. Kaskettuun maahan kylvettiin yleensä ensimmäisinä kesinä ruista ja seuraavina kauraa. Maa köyhtyi nope-

asti ja muutaman vuoden viljanviljelyn jälkeen köyhtyneestä maasta saatiin vielä nauris- tai tattarisato. Tämän jälkeen maan ravinteet oli käytetty loppuun ja viljelyä varten oli raivattava uusi kaski. Vanhalle kaskimaalle saatettiin laskea karja laiduntamaan. Myöhemmin kaski jätettiin metsittymään, ja metsän kasvettua muutaman vuosikymmenen ajan sama paikka voitiin kasketa uudelleen. Jatkuva uuden kaskimaan raivaaminen vaati liikkuvaa asuintapaa ja jatkuvaa uudisrakentamista. Myös sodankäynnin aiheuttamat levottomat olot saattoivat estää ihmisiä asettumasta asumaan kiinteästi. Rakentamisessa ei siis vielä kaskiajan alussa suosittu kovin pysyviä tai pitkään säilyviä ratkaisuja eikä tältä ajalta siksi ole säilynyt kovin näkyviä asumusten merkkejä maisemassa.

Seudun pysyvemmän asutuksen sijoittumisessa keskeistä ovat olleet hyvät liikkumisolosuhteet, lähinnä vesireiitit, sekä kaskeamiseen sopivat moreeniharjanteet ja harjut. Talon paikoiksi valittiin jo varhain viljelyksille suotuisimmat harjujen ja drumliinien laet, joilla hallanvaara oli pienin. Drumliinien ja harjujen päällä myös maaperä oli hedelmällisin viljelykselle, sillä jääkauden sulamisvedet eivät olleet sitä huuhtoneet. Kaskikylien asutus oli väljää, sillä kaskiviljely edellytti suuria maa-aloja kullekin tilalle. Kun ensiksi asutuilla paikoilla asutus muodostui liian tiiviiksi tarvittavaan kaskialaan nähden, oli liikaväestön etsittävä uusia koskemattomia kaskimaita. Tällä tavoin asutus levisi Etelä-Savon rintakyliltä ulkopaloille. Kruunu pyrki valvomaan ja ohjaamaan erämaiden asuttamista ja katsoi, että kaikki erämaat kuuluivat Jumalalle, kruunulle ja kuninkaalle. Erämaiden asutus oli kuitenkin kruunun intressien mukaista. Savo asutettaessa vallitsi vanha kirjoittamaton oikeusnormi, jonka mukaan kasken omisti se, joka ehti paikalle ensin. Kruunun kontrolli kohdistui lähinnä siihen, ettei kukaan vallannut itselleen liian suurta alaa erämaa-alueita, mikä olisi haitannut laajempaa uudisasutustoimintaa.

Ensimmäiset varsinaiset kylät muodostuivat Savoon 1400-luvulla, kun kaskiviljelyn ohessa alettiin raivata myös pieniä peltotilkkuja talojen yhteyteen. Kylien muodostaminen tehosti myös kaskiviljelyä, sillä kaskenpoltto vaati paljon työvoimaa ja lähitalojen välistä yhteistoimintaa. Kylien muodostumista ja kyläyhteisöjen tiiviyttä vahvisti kruunun harjoittama verotus eri muodoissaan, yhteiset metsästysretket ja esimerkiksi mahdollinen yhteinen kaivo tai mylly. Käytännössä myös esimerkiksi yhteisillä juhlilla, naima-

kaupoilla, kiistoilla ja niiden sovittelulla saattoi olla suuri merkitys kyläyhteisön kiinteydelle. Keskiajan lopulla 1500-luvulla Etelä-Savon asutus ulottui etelästä päin katsottuna noin Pieksämäki—Heinävesi linjaan asti.

Kaskiin kylän historiaa tunnetaan 1500-luvulle asti. Kylän neljä kantatilaa Hämälä, Oinola, Taskila ja Rantala mainitaan jo vuoden 1561 maaluettelossa. Kaskiin kylä muodostui kaskikulttuurin myötä, mistä kertoo kylän nimikin, joka todennäköisesti on alun perin ollut Kaskien kylä. Kylän perusrakenne on hyvin vanha, sillä kylän vanhimmat kantatilat ovat yhä samoilla paikoilla kuin kylän syntymisen aikoihin 1500-luvulla. Oinola, Hämälä ja Taskila sijaitsevat melko lähellä toisiaan Kaskiinharjun laella, Rantalan tila Sulajärven rannalla on vain hieman kauempana. 1500-luvun jälkeen Kaskiin kylä ei enää laajentunut, vaan kylä kasvoi niin, että sen asutus tiheni ja kaikki uudempi asutus lohkottiin näistä neljästä kantatilasta. Uutta kaskimaata ja uutta peltoa raivattiin tarpeen tullen li-

sää läpi vuosisatojen. Kaskiin alue kuului ennen vuoden 1664 kyläjakoa hallinnollisesti Juvan pitäjään, Juvan neljännekseen, Koikkalan ja Kiiskilän kymmenyskuntiin.

Kaskiajan kylämaisema on näyttänyt nykyistä huomattavasti avoimemmalta. Vallitsevana puustona ovat olleet helposti taimettuvat ja nopeakasvuiset lehtipuut, erityisesti koivu ja leppä. Pisimpään metsittymässä olleet vanhat kaskimaat saattoivat kasvaa männikköä, mutta kuusta kaskimaisemassa ei juuri näkynyt. Maisemaa pitivät avarana myös lehmät ja lampaat, jotka laidunsivat kaskikoivikoissa, niityillä ja rannoilla. Väestön lisääntyessä kaskeaminen alkoi kuluttaa metsiä loppuun ja kaskialueilla oli pulaa etenkin järeämmästä rakennuspuusta. Pelkästään kotitarpeisiin ja rakennuspuiksi on arveltu tarvinneen noin 30 ha metsää taloa kohden vuosittain. Lisäksi kruunu tarvitsi puuta omiin tarpeisiinsa. Metsien katoamisesta huolestuttiin valtiollaan taholta jo 1500-luvulla, jolloin Kustaa Vaasa ensimmäisen kerran pyrki rajoittamaan kaskenpolttoa.

Kaskimaisemaa 1920-luvulta. Kuva ei ole Kaskiista. Kuva Ahti Rytönen. Museovirasto, Kansatieteen kuvakokoelma.

1600–1700-luvun maisema-kerros: torpparilaitos syntyy ja tielinjat muodostuvat

Kaskiin varakkaimmasta tilasta Taskilasta muodostettiin 1600-luvulla rustholli eli ratsutila, joka verohelpotuksia vastaan oli velvollinen tarpeen tullen varustamaan kruunulle sotaan ratsumiehen ja hevosen haarniskoineen, miekkoineen ja pistooleineen. Rusthollin verovapaus lisäsi entisestään talon vaurastumista. 1600-luvun verotietojen mukaan Rantala oli kuitenkin miltei Taskilan kokoinen, mutta se menetti veronmaksukykynsä vuosisadan aikana. Hämälä oli tiloista pienin ja Oinola toiseksi pienin. Hämälä, Oinola ja Rantala olivat ratsuväen upseerien palkkatiloja eli niiden maksamat kruununverot menivät suoraan ratsuväen ylläpitoon. Myöhemmin tiloista muodostettiin rusthollien aputiloja eli ne suorittivat kruunuveronsa suoraan rusthollille kruunun määräämäksi korvaukseksi ratsupalvelusta aiheutuvista kuluista.

Ihmiseloa Kaskiin kylällä koettelivat monet rasiset läpi vuosisatojen. Jatkovasti vaihtuva rajalinja teki elämästä levotonta ja kansaa piinasi yhtenäisen pelkosodista ja vainoista. Sotaväkeä otettiin itärajan tuntumasta Savosta ja Karjalasta suhteellisesti enemmän kuin muualta Suomesta. Etelä-Savo oli myös sotajoukkojen läpikulkualuetta, jota kautta sotaväki liikkui Hämeestä Karjalaan. Läpikulkumarssit rasittivat savolaisia talonpoikia raskaan kuljetus- ja majoitusvelvoitteen sekä sotajoukkojen harjoittaman ryöstelyn vuoksi.

Suurin arkinen huolenaihe lienee kuitenkin ollut sadon onnistuminen ja ruoan riittävyys. 1600-luvun kylmien ilmasto-olojen vuoksi Suomessa koettiin useita vakavia katovuosia. Pahimmat ajat koettiin 1690-luvulla, jolloin ankaria katovuosia sattui useita peräkkäin. Tämä johti ankaraan nälänhätään, jonka aikana noin neljännes Kaskiin väestöstä kuoli, karja nääntyi nälkään tai teurastettiin ennenaikaisesti ja taloja autioitui. Katovuodet iskivät pahiten Oinolaan, joka autioitui tilan isännän ja koko perheen kuollessa. Myös Taskilasta kuoli isäntä vuonna 1699 ja hänen leskensä pian sen jälkeen. Tila päättyi heidän yhtiömiehensä haltuun, mutta todennäköisesti tämä uusi isäntäväki sai surmansa isovihan melskeessä. Hämälän tilalta kuoli isäntä.

Vaikeina aikoina kyliä ympäröivien metsien merkitys korostui. Metsästä haettiin peltua leivän jatkeeksi ja vainoaikoina hakeuduttiin piilopirtteihin metsän suojiin. 1600-luvulla tervanpoltosta tuli tärkeä lisä-

Tervahauta 1930-luvulta. Kuva ei ole Kaskiista. Kuva Eino Mäkinen. Museovirasto, Kansatieteen kuvakokoelma.

elinkeino savolaisille. Saimaan vesistöä pitkin tervaa kuljetettiin Lappeenrantaan ja edelleen Viipuriin ja siitä ulkomaan markkinoille. Tervan myynnistä saaduilla rahoilla voitiin ostaa suolaa ja maksaa veroja. Tervanpolton merkitys Savon taloudelle heikkeni Uudenkaupungin rauhan myötä vuonna 1721, kun tärkeä vesikuljetusyhteys Lappeenrannasta Viipuriin katkesi. Varsinaisesti tervanpoltto Savossa hiipui viimeistään Turun rauhan myötä vuonna 1743, kun Lappeenranta ja Hamina menetettiin Venäjälle. Tervanpolton harjoittamisesta Kaskiissa kertovat paikannimet Tervaniemi ja Tervahaudanmäki. Hieman maisema-alueen ulkopuolella Sulajärven koillispuolella on säilynyt yksi muinaismuistolain nojalla suojeltu tervahauta.

Kaskiin kantatilat olivat alun alkaen perintötiloja, eli vaikka kruunu katsoi omistavansa kaikki talonpoikien maat, kuului talonpojille oikeus vapaasti viljellä maata ja antaa tilan käyttöoikeus perinnöksi jälkeläisilleen. Nautinta- ja perintöoikeuden saattoi kuitenkin menettää, mikäli ei kyennyt maksamaan verojaan kruunulle. Vuoteen 1725 mennessä kaikki Kaskiin tilat Taskilan rustholliä lukuun ottamatta olivat menettäneen tilojensa perintöoikeuden. Vasta isojaon jälkeen 1800-luvun jälkipuoliskolla Kaskiin kantatilat saivat lunastettua perintöoikeutensa takaisin kolmen vuoden veroja vastaavalla summalla.

1600-luvulla kylien ympärillä oli vielä niin paljon vapaita erämaita, että uudistilan raivaaminen tarjosi tilojen nuoremmille pojille mahdollisuuden ryhtyä isännäksi päätilan jäädessä perinnöksi vanhimmalle pojalle. 1720-luvulla asutuksella ei kuitenkaan ollut enää tilaa alueellisesti laajentua. 1700-luvulla kruunu

suhtautui jo hyvin kielteisesti kaskeamiseen, vaikka se elätti hyvin kasvavaa väestömäärää. Savon väestö ei edelleenkään tullut toimeen ilman kaskeamista, joten kruunu myönsi Savon seudulle helpotuksia kaskeamisrajoituksiin. 1700-luvulla kruunu alkoi myös rajoittaa tilojen halkomista ja lohkomista, sillä pelkona oli, että liian pieneksi jaettuna tilat menettäisivät veronmaksukykynsä. Väestön kasvaessa maaseudulle alkoi muodostua tilattomien ihmisten luokka, jonka kantajoukko muodostui talollisten nuoremista pojista ja tyttäristä. Tilattomaan väestöön kuului toki myös varsinaista köyhälistöä, kuten vanhuksia, sokeita ja kerjäläisiä. Maaseutu ja maataloudesta saatava toimeentulo eivät pystyneet enää elättämään liikaväestöä, mistä seurasi elintason laskua ja jatkuvaa kausiluonteista työttömyyttä.

Tilattoman väestön ongelmaa helpotti torpparilaitoksen synty. Torppa oli pieni maa-ala, joka annettiin asujalleen vuokralle maanviljelyä ja asumista varten. Torppari maksoi päätilalle vuokraa päivittäin. Kaskiissa ensimmäinen torppa perustettiin Rantalan tilan maille vuonna 1738. Varsinaisesti torppien perustaminen sallittiin perintötilojen talonpojille vasta vuonna 1743. Vuonna 1757 torpanperustamisoikeus laajennettiin koskemaan myös kruunutilallisia. Torpparilaitoksen perustamisella kruunu pyrki edistämään viljelysmaan lisääntymistä ja väestönkasvua, mikä oli kruunulle edullista niin sotilas- kuin talouspoliittisestikin. Väestönkasvua pyrittiin jopa kiihdyttämään lieventämällä tilanjakoa rajoittanutta lainsäädäntöä ja kannustamalla uudisraivaukseen. Tilallisia kannustettiin perustamaan uudistiloja, torppia ja mäkitupia, joihin tilan jälkeläiset ja naimisiin menevät palkolliset saattoivat asettua asumaan.

Vuoden 1750 Juvan pitäjänkartan mukaan Rantalassa sekä nykyisen Hiismäen paikkeilla oli kaksi sotilastorppaa. Saman kartan mukaan myös nykyisen Salimäen ja Sunilanmäen tilojen kohdilla oli jo tuolloin Tyrynmäen tilaan kuuluvat torpat. Torppien määrä pysyi Kaskiissa vähäisenä kuitenkin koko 1700-luvun. Autonomian ajan alussa torppien määrä Kaskiissa kasvoi kymmenen tietämille ja pysyi siinä 1800-luvun lopulle asti. Torpparilaitoksen vaikutus näkyy Kaskiin kylämaisemassa edelleen, sillä monet Kaskiin nykyisistä tiloista, omakotitaloista tai kesäasunnoista ovat entisiä torppia.

1700-luvun alussa Suomea koettelivat jälleen kato-vuodet, Suuri Pohjan sota sekä vuoteen 1721 kestänyt venäläismiehityksen aika eli isoviha. Kuolleisuutta lisäsi vielä vuonna 1710 Savon seudulla raivonnut suuri ruttoepidemia. Isovihän aikana monet talonpojat pakenivat tiloiltaan asumaan takametsien suojiin piilopirtteihin. Viljelmät jäivät hoitamatta ja niityt ja pellot metsittyivät. Autioiksi ja kylmilleen jääneet rakennukset kärsivät niin ikään vaurioita. Venäläismiehityksen päätyttyä vuonna 1721 Kaskiin väkiluku oli maakirjatietojen mukaan alhaisimmillaan. Isovihaa seurasi myös useita tiluskiistoja, sillä talojen oltua autioina naapurit olivat saattaneet ottaa tilan maat, eritoten ulkopalstat, luvatta omaan viljelykseensä, eivätkä halunneet niistä enää luopua. Tilusten rajamerkit olivat saattaneet vuosien myötä kadota tai niitä oli saatettu tahallisesti siirtää. Elinolojen palautuminen normaalksi vei pitkän ajan. Vuosikymmenten kuluessa pellot saatiin taas otettua viljelykseen, tilat vaurastuivat jälleen ja vanhoja taloja korjattiin ja uusia rakennettiin. Nälkävuosien ja vainojen jäljet pyyhkiytyivät vähitellen maisemasta.

Kiviahon torppa vuonna 1961. Kuva Keijo Kääriäinen.

Isovihan päätyttyä väkiluku kääntyi kasvuun. 1700-luvulla tyypillisessä Kaskiin talossa asui keskimäärin kymmenkunta ihmistä. Vuosina 1725–1727 koettiin jälleen katovuosia, jotka pysäyttivät väestönkasvun pariaksi vuodeksi. 1730-luvulla väkimäärä oli kasvussa, kunnes Hattujen sodan aikainen pikkuviha vuosina 1740–1743 ja samanaikaiset kulkutautiepidemiat käänsivät Kaskiin väkiluvun jälleen laskuun. Tämän myötä vaihtui jälleen isäntä Taskilan tilalla, ja Hämmälän tila autioitui muutamaksi vuodeksi. Pikkuvihan päätyttyä väkiluku kääntyi selkeästi kasvuun, kunnes vuosina 1788–1790 sodittu Kustaan sota ja samanaikainen isorokkoepidemia jälleen verottivat kylän väkilukua.

Kaskiin nykyiset tielinjat ilmentävät edelleen osittain 1600–1700-lukujen maisemakerrosta, sillä maatiehteydet Kaskiin kylälle alkoivat muodostua varsinaisesti tuohon aikaan. Ensimmäiseksi muodostui Kaskiin kylän läpi kulkeva pitäjätie Juvalta Puumalaan, aluksi tosin vain kapeana kinttu- tai ratsupolkuna. Puumalasta reitti jatkui edelleen Vanhaa Viipurintietä pitkin aina Viipuriin asti. Myöhemmin edellytettiin, että pitäjien välisen yhdyntien tuli olla kuusi kyynärää leveä. Vuoden 1791 tietojen mukaan Juvalta Puumalaan johtava tie, nykyinen Sairalanmäentie, mainittiin talvella aurattavana tienä.

1800-luvun maisemakerros: asutus lisääntyy ja peltoviljely valtaa alaa

Isovihan ajoilta periytyvät sekavat maanomistusolosuhteet aiheuttivat ongelmia niin tilallisille kuin kruunun veronkannollekin. Tilusten rajoista käydyt riidat olivat yleisiä ja viljelysmaat saattoivat sijaita hajallaan pitkienkin matkojen päästä kotitalosta, jopa toisen kylän mailla. Epäselviä maanomistussuhteita ratkottiin isojoassa, joka saatiin Kaskiissa toimitettua verrattain aikaisin vuonna 1827. Isojoassa maat jaettiin tilojen kesken uudelleen kunkin veroluvin mukaan. Keskimääräiseksi tilakooksi Kaskiissa tuli 404 ha, mutta tilojen koot vaihtelivat suuresti. Isojoan vaikutus maisemaan jäi Kaskiissa kuitenkin vähäiseksi, sillä talot sijaitsivat sopivalla etäisyydellä toisistaan eikä mitään taloa tarvinnut siirtää uudelle paikalle. Kylän perusrakenne kantatiloineen säilyi yhä samana kuin se oli ollut jo 1500-luvulta asti.

Vuosina 1808–1809 käyty Suomen sota heikensi elinoloja koko maakunnan alueella ja sodan jaloissa iso osa väestöstä vajosi köyhyyteen. Olot kohenivat

1830-luvulta 1850-luvun puoliväliin asti, jolloin ilmasto-olot olivat maanviljelykselle suotuisia. Erityisesti 1830- ja 1840-luvuilla koettiin kuitenkin useita väestömäärää lievästi verottaneita kulkutautiepidemioita. 1850-luvun puolivälin jälkeen seurasi ankara katovuosien aika. Vuosina 1856–1867 saatiin hyvä sato vain kolmena vuonna. Suuret kuolovuodet koettiin 1866–1868, jolloin sääolot olivat niin huonot, että sadot tuhoutuivat pahoin. Kulkutaudit iskivät nälän heikentämiin ihmisiin helposti. Taudit levisivät etenkin talvella, jolloin ihmiset ahtautuivat tiiviisti savupirttien lämpöön, ja ahtaissa oloissa taudit levittivät tauteja. Vielä vuonna 1886 noin 24 % kaikista Juvan rakennuksista oli savupirttejä. Nälkävuodet vaikuttivat Kaskiin kylällä väestönkehitykseen 1870-luvun puoliväliin saakka. Nälkävuosien seurauksena köyhien ja vaivaisten määrä lisääntyi rajusti. 1880-luvulle tultaessa oli lainsäädäntöön tehty muutoksia, jotka mahdollistivat tilattoman maaseutu- väestön poismuuton asuinpaikkakunnaltaan. Tämän myötä myös Kaskiista muutti liikkaväestöä suuriin kaupunkiin Viipuriin ja Helsinkiin.

Vuonna 1806 Savo oli vapautettu kaskeamisen rajoituksista. Kaskiviljely säilyi viljelyn selkeänä päämuotona Savossa 1860-luvulle. Osasyys kaskiviljelyn jatkumiseen oli kivisessä maassa, jota oli työläs raivata pelloksi. Myös kansan köyhyys, itsepäisyys ja ennakkoluulot jarruttivat uusien viljelytapojen omaksumista. Vielä vuonna 1834 Juvan pitäjän pinta-alasta vain 2,4 % oli peltoa ja ruissadosta 40 % ja kaurasadosta 70 % saatiin kaskesta. 1800-luvun alussa talojen ja torppien määrän lisääntyessä kaskeaminen alkoi muuttua ryöstöviljelyksi, kun jopa vesakkoja alettiin ottaa takaisin kaskiviljelyyn.

Vuosien 1866-1868 katovuodet muokkasivat asenteet myötämielisiksi karjalouden lisäämiseen viljanviljelyn kustannuksella ja kaskiviljelyn suosio kääntyi selvään laskuun. Kaskeamisen väistyessä peltoala lisääntyi kuitenkin melko hitaasti, eikä suuria peltoaukeita vielä muodostunut. Laiduntava karja ja metsän hakkuu kotitarvepuiksi pitivät maiseman avoimena. Kylän vanhimpia peltoja on Oinolan ja Rantalan tilan välillä sekä Rantalan itäpuolella Sulajärven rannassa. Myös Oinolan maille Sulkavantien eteläpuolelle raijattiin peltoa uusien talojen ympärille jo 1800-luvulla. Vuonna 1894 saatiin Juvalla koko sadosta enää vain 5,25 % kaskesta. 1900-luvun alussa kaskeamista harjoitettiin Kaskiissa pienimuotoisesti enää vain Rantalan tilalla.

1800-luvulla, kun kauppayhteydet Pietariin olivat hyvät, alkoi Savon maatalous kehittyä lypsykarjapainotteiseksi. Voita vietiin myyntiin Pietariin ja takaisin tuotiin

Heinää nostetaan seipäille Kaskiissa. Kuva Kari Hännisen kotiarkisto.

halpaa venäläistä viljaa. Lypsykarjapainotteisuus näkyy Kaskiin maataloudessa edelleen. Voin ohella Savosta vietiin 1800-luvulla halkoja polttopuiksi Pietariin. Kaupankäynti Venäjälle helpottui edelleen Saimaan kanavan avaamisen myötä vuonna 1856. Sahateollisuuden puutarve alkoi Savossa kasvaa vasta 1860-luvulta alkaen. Puutavarateollisuuden kehityksen myötä metsien arvo nousi huomattavasti ja metsänhakuut alkoivat tuoda rahatuloloja maaseudulle. Samalla metsä- ja uittotyöt toivat töitä tilattomalle väestölle.

1800-luvun aikana myös maantieyhteydet paraniivat. 1840-luvulla tehtiin Sulkavan puolelta tietä Kaskiita kohti ja vuonna 1850 määrättiin, että Kaskiista Sulkavan rajalle tuli raivata aloitettu tie kymmenen kyynärän levyisenä. Näin syntyi nykyinen Sulkavantie ja vanha kulkureitti Kaskiinharjua pitkin jäi kylätieksi. Kaskiin ja Sulkavan välisen tien kerrotaan kuitenkin olleen varsin huonokuntoinen vielä 1900-luvun alussa. Talvisin kuljettiin talvitietä Sulajärven rantaan ja siitä nykyistä Hiismäentietä mukailevaa linjaa pitkin edelleen luoteeseen Kotijärven rantaan. Sulajärven rannasta Hiismäkeen kulki oikopolku, jota pitkin kauempana asuvat torpparit ja mäkitupalaiset tulivat kylään asioille ja päivätöitä suorittamaan. Maantietä pitkin kuljettiin hevoskyydillä, mitä varten Hiismäen taloon perustettiin kestiekivari 1800-luvun lopulla. Kievarin pitoon kuului majapaikan ja ruoan tarjoamisen lisäksi kyytivelvollisuus. Hevoskyyti oli annettava seuraavaan majataloon eli Juvan, Sulkavan tai Puumalan kirkonkylille asti. Kestiekivari jatkoi toimintaansa Hiismäessä aina vuoteen 1940 asti.

1800-luvun puolenvälin jälkeen tilojen vaurastumisen myötä heräsi kiinnostus myös pihapiirien kaunis-

tukseen. Ensin alkoi yleistyä maatalousrakennusten maalaaminen punamullalla. Vain päärakennus maalattiin kalliimmalla värillä, usein vaaleasävyiseksi tai keltaiseksi. Tästä muodostui rakennusten välinen värihierarkia, joka on yhä edelleen nähtävissä Kaskiin maisemassa. 1800-luvun lopulla talonpoikaistalojen pihaille alettiin istuttaa koristepuita ja kasveja pappiloista, kartanoista ja muilta varakkailta tiloilta saadun mallin mukaisesti. Pihapuista muodostui sittemmin hyvin leimallinen piirre eteläsavolaisille kylille, mikä on nähtävissä myös Kaskiin maisemassa. 1800- ja 1900-luvun vaihteessa yleistyi tapa istuttaa puukujujanteita taloihin johtavien teiden varsille. Kujanpuita istutettiin alun perin kuivattamaan tienpohjaa, mutta myös niiden maisemallinen merkitys on ollut suuri. Varsinaiset koristeistutukset ja laajemmat hyötymuutokset yleistyivät vasta 1900-luvun puolella.

1800-luvun lopulla Kaskiiseen syntyi paljon uutta asutusta, sillä torppien määrä alkoi nousta ja oli huipussaan 1800–1900-lukujen taitteessa. Kantatiloja myös lohkottiin useammaksi tilaksi. Rantalasta lohkottiin Keskitupa ja Hiismäki, Oinolasta Koivula ja Vanha-Oinola. Hämälästä lohkottiin Hakulila (nykyinen Harjupirtti) vuonna 1898. Kaiken kaikkiaan tilojen lohkominen Kaskiissa oli kuitenkin maltillista koko 1800-luvun ajan ja kantatilat pysyivät samojen sukujen hallussa. Maanjaot eivät siis aiheuttaneet merkittävää maiseman pirstoutumista Kaskiin ydinkylän alueella. Suuri osa entisistä torpista on nykyisin omakotitaloina tai kesäasuntoina. Joitakin on toki jo purettu pois. Viimeisin Kaskiin maisemassa alkuperäisessä asussaan säilynyt torppa oli Kiviaho, joka autoitui 1900-luvun lopussa ja on sittemmin purettu kokonaan pois.

1900-luvun maisemakerros: maatalous tehostuu ja uusia elinkeinoja kokeillaan

Kaskiin kylän asukasluku oli hyvässä kasvussa 1900-luvun ensivuosisikymmeninä, mikä näkyi myös tilojen, torppien ja mäkitupien määrän kasvuna. Kylän väkimäärä saavutti huippunsa vuonna 1910, jolloin Kaskiin nykyisellä maisema-alueella oli 13 taloa, 7 torppaa ja 3 mäkitupaa. Väestönkasvusta seurasi myös kiivas poismuutto kaupunkeihin. 1900-luvun alussa metsän arvon noustua ja kaskiviljelyn vähentyessä tilallisten halu torppien perustamiseen väheni, sillä jokainen torppa merkitsi rakennus- ja polttopuiden kulutuksen lisäystä ja uudisraivaus metsän vähentämistä. Vanhoja torpparisopimuksia irtisanottiin ja maattoman väestön määrä kasvoi. Vuoden 1918 kansalaissodan jälkeen tuli voimaan laki, jonka mukaan jokainen yksityismaalla asunut torppari ja yli viisi vuotta taloa pitänyt mäkitupalainen saivat oikeuden maanomistajan tahdosta riippumatta lunastaa maa-alan itselleen. Tämä mahdollisti torpparien itsenäistymisen.

Itsenäisyyden ajan alku oli kiivasta asutustoiminnan aikaa, jolloin myös Kaskiin tilaluku jatkoi kasvuaan.

1900-luvun alku oli merkittävää elinkeinojen kehityksen aikaa Kaskiissa. Yksi merkittävä vaikuttaja kylän kehitykseen oli Rantalan tilan isäntä Albin Kaasinen. Rantalaan perustettiin vuonna 1906 tiilitehdas, joka jatkoi toimintaansa vuoteen 1921 asti. Tilalla on edelleen paikallaan oman tiilitehtaan tiilistä rakennettu tiilirakennus. Tiiliruukin jälkeen Rantalan tilalle perustettiin saha, joka oli toiminnassa vuosina 1927–1933. Rantalan tilalla oli myös meijeritoimintaa vuodesta 1894 vuoteen 1910. Lisäksi Rantalassa toimi kauppa vuodesta 1897 aina vuoteen 1942 asti, jolloin kauppa siirrettiin Tienristiin Sulkavantien ja Sairalanmäentien risteykseen. Tällä paikalla kauppa jatkoi toimintaansa vuoteen 1981 asti. 1920-luvulla Sulajärven rantaan saatiin lisämaata, kun järven pintaa laskettiin 20 cm.

Albin Kaasisen tytär Kerttu Kaasinen tunnetaan tuotteliaana taidemaalarina ja merkittävänä juvalaisena kulttuuripersonana. Tuohon aikaan oli melko harvinaista, että maatilain tytär pääsi opintielle ja vielä valitsi taiteilijan uran. Myös Hiismäen isäntä Aleksander Hänninen vaikutti näkyvästi kylän elämään. Hiismäen

Taskilan puutarha noudattaa edelleen 1920-luvun puutarhasuunnitelmaa.

talossa toimi kestiekievari vuoteen 1940 asti ja posti-
misto vuosina 1913–1982. Taskilan tila oli edelläkävijä
puutarhakulttuurin leviämässä Kaskiiseen, sillä Taski-
laan tehtiin kylän ensimmäinen puutarhasuunnitelman
vuonna 1926. Taskilan nykyinen puutarha noudattaa
edelleen pääpiirteissään samaa suunnitelmaa ja ilmen-
tää näin hyvin 1900-luvun alun savolaista varakkaan
talon pihapiiriä, vaikka suuri osa vanhoista tuotantorä-
kennuksista onkin jo purettu pois. Taskilan mallin mu-
kaan myös muiden Kaskiin tilojen pihapiireihin alettiin
istuttaa lehtikuusirivistöjä, joista muodostui 1900-luvun
aikana kylämaisemalle leimallinen piirre. Nyttemmin
lehtikuusirivistöt ovat jo kadonneet maisemasta.

1900-luvun alussa Kaskiin tieyhteydet paranivat.
1920-luvulla tie Juvalta Kaskiiseen oli jo niin hyvässä
kunnossa, että voitiin aloittaa kesäaikainen linja-
autoliikenne Kaskiista Juvan kautta aina Mikkeliin
asti. 1930-luvun alussa maantietä alettiin aurata tal-
visin, jolloin linja-auto saattoi siirtyä ympärivuotiseen
liikennöintiin. Samalla linjan reittiä jatkettiin Kaskiista
Sulkavalle asti. Teiden parannuttua Kaskiiseen alettiin
hankkia myös yksityisautoja. Ensimmäinen henkilö-
auto hankittiin Taskilaan ja ensimmäinen kuorma-auto
Rantalaan 1920-luvun loppupuolella. Autoliikennettä
helpotti 1920-luvulla rakennettu tieyhteys Salimäestä
ja Sunilanmäestä Taskilan ja Luosan kautta suoraan
maantielle. Ensimmäinen polkupyörä oli tietävästi
Taskilassa jo 1910-luvulla, mutta 1920-luvulla polku-
pyörät yleistyivät koko kylässä.

Taskilaan hankittiin ensimmäinen lokomobiili eli
siirrettävä höyrykone vuonna 1925. Kaksi vuotta myö-
hemmin myös Rantalaan perustetulle sahalle hankit-
tiin höyrykone. Traktorit yleistyivät Kaskiin tiloilla vas-
ta 1950-luvulla. 1950-luvulla alettiin levittää apulantaa
koneellisesti ja metsätöissä otettiin käyttöön mootto-
risahat. Vuonna 1951 Taskilan tilalla otettiin käyttöön
Kaskiin ensimmäinen lypsykone. Ylipäänsä voidaan
sanoa, että Taskilan, Rantalan ja Hiismäen talojen
isännät olivat 1900-luvulla aktiivisia maatalouden ke-
hittäjiä ja alueellisia vaikuttajia. He vaikuttivat muun
muassa kunnanvaltuustossa, lautamiehinä, maamies-
seurassa, osuuskaupan ja säästöpankin johdossa.

1920-luvulla aloitettiin linja-autoliikenne välillä Mikkeli–Kaski.
Kuva Uuno Saresman kotiarkisto.

Tarkastusyhdistyksen 20-vuotisjuhlat Rantalan pellolla vuonna 1949. Kuva Kari Hännisen kotiarkisto.

1940-luvulla Kaskiissa toimi aktiivinen ja asiaan innostunut tarkkailukarjakko Helvi Laitinen, joka sai myös kyläläiset innostumaan karjanjalostuksesta ja tuotoksen kohottamisesta. Talojen välillä kilpailtiin karjan laadusta, ja suuri tapaus oli Rantalalan pellolla vuonna 1949 järjestetty Kotijärven tarkastusyhdistyksen 20-vuotisjuhla ja karjanäyttely. Karjatalous on säilynyt Kaskiissa aktiivisena näihin päiviin asti, vaikka karja onkin nykyisin keskittynyt vain muutamalle tilalle. 1970-luvulla Juvan kunta ryhtyi voimallisesti panostamaan erityisesti vihannesviljelyn kehittämiseen, ja myös Kaskiissa innostuttiin vihannesviljelystä. Nytkin vihannesviljely on loppunut, mutta maisemassa vihannesviljelyn kulta-ajasta muistuttaa edelleen vanha kasvihuone Sulkavantien varressa. Kaskiissa on 1900-luvun loppupuoliskolla harjoitettu myös mm. porsastuotantoa ja kanataloutta.

Maaseudun suuren rakennemuutoksen myötä 1960-luvulta alkaen väkeä alkoi muuttaa Kaskiista keskustaajamiin Juvalle ja Mikkeliin. Kaskiin kylän ikärakenne muuttui merkittävästi, kun vanhempi väki jäi tilalle viettämään eläkepäiviään nuorten ja työikäisten muuttaessa kaupunkiin. Maaltapako ja väestönrakenteen muutos johtivat koulujen ja kauppojen sulkemiseen monilla paikoin. Hiismäen kievari ja posti

lopettivat toimintansa ja kylän kauppa suljettiin. Moni vakinaisessa käytössä ollut talo jäi vain kesäasunnoksi.

Vähitellen perinteinen pienipiirteinen maatalous korvaantui modernimmalla ja suurmittakaavaisemmalla maataloustuotannolla. Pienillä tiloilla luovuttiin ensin karjasta ja myöhemmin peltoviljelystä. Viljelystä luopuneita tiloja alettiin pirstoa pieniksi paloiksi perillisten kesken. Pienten tilojen pellot metsittyivät etenkin Hiismäentien varressa 1970–1980-luvuilla. Oinolan ja Kiviojan mailla on metsitetty pieniä peltotilkkuja 1990-luvulla. Toisaalta elinvoimaisimmat tilat ovat jatkaneet kasvuaan ja ottaneet vuokratiloihin viljelystä luopuneitten naapuritilojen peltoja. Karjanpidon vähennyttä niityt, ahot ja hakamaat ovat joko metsittyneet tai ne on otettu peltoviljelyyn. 1990-luvulla Kaskiiseen alkoi tulla maanviljelyksen oheen myös muita yritystoimintaa, kun Oinolaan perustettiin konekorjaamo sekä mökkivuokrausta tarjoava yritys ja Sulkavantien varressa toimi kanootteja valmistava yritys.

1900-luvun keskivaiheilla kylään syntynyt uusi asutus on keskittynyt pääteiden varsille. Kaskiin tilojen päärakennusten ulkoasuissa näkyy 1900-luvun alun vaikutteita, sillä monet vanhat päärakennukset on kunnostettu 1900-luvun alussa ajan tyyliin mukaisesti. Muutama vanha, autioksi jäänyt tila on jo ka-

Vanha-Oinolan tilan pihapiirin ulkopuoliset talourakennukset on purettu vähitellen 1980–2000-luvuilla. Kuva Marjaana Pajusen kotiarkisto.

Kaskiin kylää vuonna 1961, etualalla Harjupirtti. Kuva Keijo Kääriäinen.

donnut maisemasta kokonaan. Myös monet vanhat maatalousrakennukset, kuten navetat, riihet ja aitat on purettu kokonaan pois tai korvattu uusilla. Joitakin vanhoja navetoita ja aittoja on säilytetty ja pidetään nykyisin lähinnä varastotiloina. Vanha-Oinolan pohjoispuolella sijainnut Sääminkimäen tila jäi asumattomaksi 1980-luvulla ja sen päärakennus paloi. Piharakennukset ovat edelleen osittain pystyssä villiintyneen puutarhan keskellä.

1940–1960-luvuilla osa Rantalan tilan pohjoispuolisten peltöjen peltosaarekkeista raivattiin pois ja maisema avartui. 1970-luvulla aloitettu peltöjen salaojitus muutti maisemaa merkittävästi, kun avo-ojat rehevine pientareineen alkoivat kadota maisemasta. Vielä vuoden 1988 kulttuurimaisemaintoinnissa kuvataan Kaskiin maisemaa pienipiirteiseksi mosaiikiksi, jossa kiviaidat ja metsäsaarekkeet täplittävät peltöjä. Viljaa viljeltiin vain kaikkein parhaimmilla pelloilla, muut pelot olivat laitumina tai rehuheinänurmina. Viljelysten ja laitumien vaihtelu rytmitti maisemaa. Peltoviljelyn tehostuessa 1990- ja 2000-luvulla maiseman mosaiikkisuus väheni, kun kiviaitoja haudattiin maahan, peltolohkoja yhdisteltiin ja metsäsaarekkeita raivattiin pois tieltä. Kaskiin nykymaisemalle tunnusomainen, lähes kolme kilometriä pitkä avoin peltomaisema muovautui vasta 1960–1990-lukujen ahkeran pellonraivaustoiminnan myötä. Kaskeamisen vaikutus näkyi maisema-

massa koko 1900-luvun ajan. Kylän vanhat asukkaat muistavat vielä Hiismäen laen hyvänä maisemankatselu- ja mäenlaskupaikkana, mutta nykyisin Hiismäki on täyskasvuisen metsän peitossa, eikä laelta juuri aukea näkymiä.

Vuosina 1996–1997 Kaskiissa toteutettiin maisemahanke, jossa laadittiin kylälle maisemanhoitosuunnitelma. Tässä suunnitelmassa Kaskiin tärkeimmiksi maisema-arvoiksi nostettiin peltomaisemat, kylän perusilme ja kylärakenne. Ongelmakohtina pidettiin tilojen ja yritysten piha-alueiden ja ympäristöjen sekavuutta sekä tienvarsien ja peltolohkojen reuna-kaistaleiden pusikoitumisen aiheuttamaa maiseman umpeenkasvua. Hankkeen myötä kylämaisemaa raivattiin avoimemmaksi ja Sulajärven lounaispuolelle rakennettiin näkötorni. Nytemmin näkötorni on huonossa kunnossa, eikä sitä voi käyttää.

Kaskiin vanhat tielinjat kokivat muutoksen 1990–2000-lukujen vaihteessa, kun Juvalta Kaskiiseen vievää tieosuutta uusittiin niin, että aikaisemmin päätienä toiminut Hiismäentie jäi kylätieksi ja uusi tielinja kulkee nykyisin hieman lännempänä. Samalla risteysalue muuttui niin, että Puumalaan vievä Sairalanmäentien hahmottuu nyt risteävänä tienä, kun aiemmin tielinja jatkui suoraan Puumalan suuntaan ja Sulkavalle johtava tie hahmottui risteävänä tienä.

Vanhimmat kartat Kaskiista

Kaskii sotilaskartassa v. 1776–1805.

Kaskii pitäjänkartassa v. 1842–1853.

Peltoalan ja tiestön kehitys vuosina 1921–1971–1988–2017

Kaskiin kartta v. 1921.

Kaskiin kartta v. 1971.

Kaskiin kartta v. 1988.

Kaskiin kartta v. 2017.

2000-luvun maisemakerros: elinvoimaista maataloutta arvokkaalla maisema-alueella

Kaskii sijaitsee hyvien yhteyksien varrella Juvalta Sulkavalle vievän tien 436 varressa. Juvan keskustaan on Kaskiista matkaa 20 km, Sulkavan kirkonkylälle 16 km ja Puumalaan 33 km. Kaskiin maisema-alueella on noin 50 eri maanomistajaa, joista osa on perikuntia ja yksi osakaskunta. Myös Suur-Savon Osuuspankki omistaa metsämaata alueella. Maatalous on hallitseva elinkeino ja suurin osa Kaskiin tiloista on luomutuotannossa. Alueella toimii vajaa kymmenkunta maatilaa, joista kahdella on päätuotantosuuntana maito, yhdellä lihakarja, yhdellä vihannes- ja marjatuotanto. Muilla tiloilla harjoitetaan kasvinviljelyä. Eläimiä laiduntaa sekä peltolaitumilla että luonnonlaitumilla. Lisäksi alueella toimii Kaskiin Konekorjaamo sekä majoituspalveluita tarjoava yritys LaatuLomat. Päivärinteen tilalla harjoitetaan pienimuotoista suoramyynä. Hiismäen tilalla on järjestetty tilavierailuja ja tilalla pidetään hevosia.

Eryteisesti Kaskiin pohjoisosan maitotilat investoivat aktiivisesti maatalouteen. Sunilanmäkeen on juuri rakennettu uusi isompi navetta ja Taskilan vanha navettaa ollaan laajentamassa. Molemmat tilat ovat myös aktiivisesti raivanneet lisää laidunala

alle eläinmäärälleen. Laidunten raivaus painottuu pohjoisuuntaan, jossa on vielä varantoa ottaa metsää laidunkäyttöön. Kiviojan vanhat, jo pahasti vesa-koituneet pellot Sulkavantien varressa on raivattu kesällä 2017, jotta ne saadaan otettua laidunkäyttöön. Kaskiissa on myös useita aktiiviviljelystä luopuneita tiloja, joiden pellot ovat nykyisin suurimmaksi osaksi vuokralla muilla tiloilla. Yksittäisiä peltolohkoja on jätetty metsittämään.

Kaskiin kylällä toimii aktiivisena kyläyhdistyksenä Kaskiinseudun maa- ja kotitalousseura. Alueella toimivat myös metsästysseura Kaskiinseudun Erämiehet sekä Kaskiin Martat. Yhdistysten vuosittainen suuri voimanponnistus on ollut Kaskiin kesäjuhlat, jotka kesällä 2017 järjestettiin jo neljännen kerran. Kesäjuhlat pidetään heinäkuun lopussa Hiismäen pellolla maantien varressa. Juhlat keräävät Kaskiiseen useita satoja lähiseudun asukkaita sekä kesälomalaisia.

Kaskiin kylä vahvistettiin valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi valtioneuvoston periaatepäätöksellä vuonna 1995. Vuosina 2011–2013 tehdystä Etelä-Savon valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnissa todettiin alueen maisema-arvojen säilyneen ja alueen kehittyneen positiivisesti etenkin monipuolisen ja laajan maataloustoiminnan ansiosta. Maisema-alueen rajaukseen ei ehdotettu muutoksia. Päivitysinventointi odottaa valtioneuvoston vahvistusta.

Kaskiin kesäjuhlien aikaan Hiismäen pelto täyttyi autoista ja juhlakansasta. Kuva Kari Hännisen kotiarkisto.

Maakuntakaava

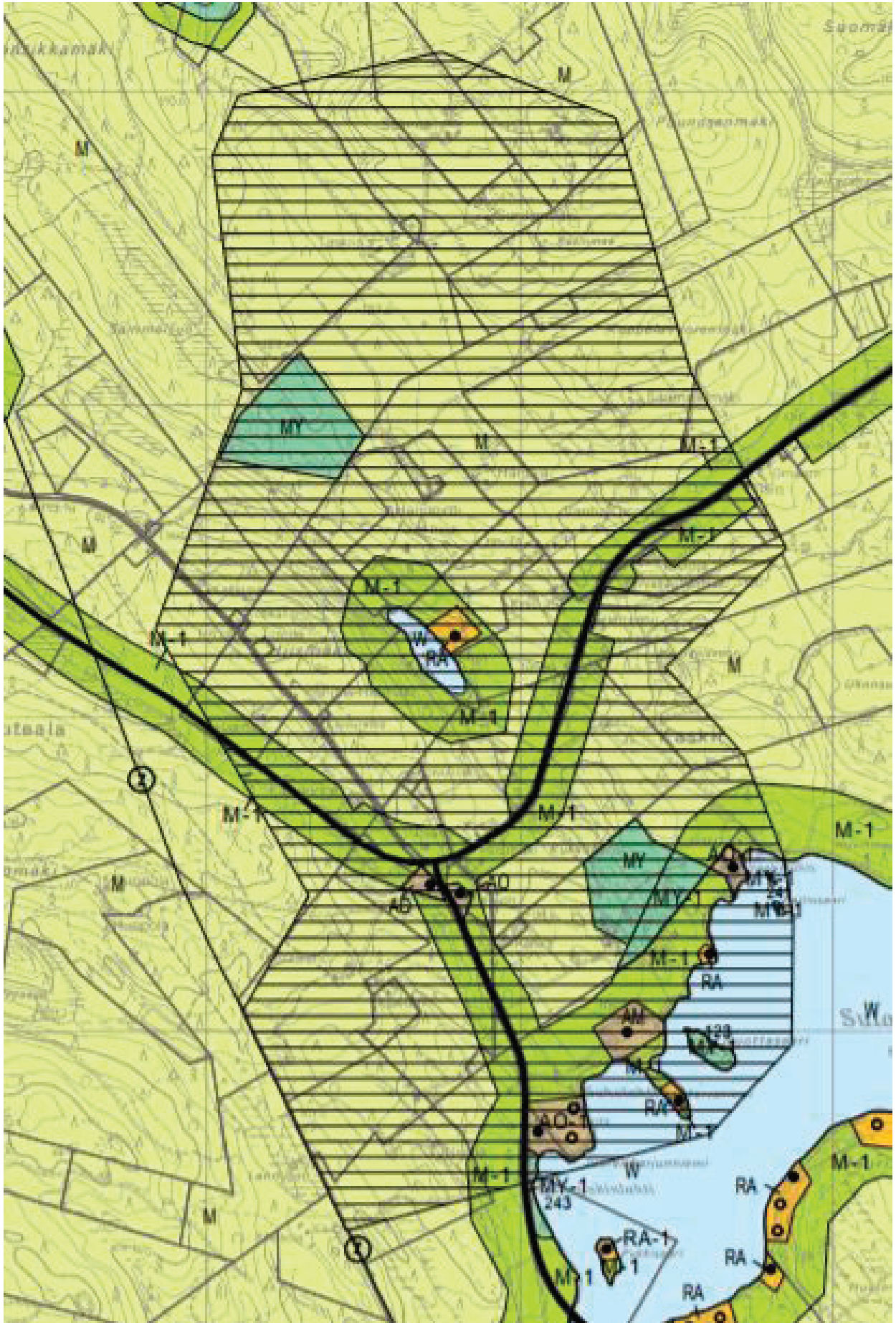
Kaskii on merkitty maakuntakaavaan valtakunnallisesti arvokkaana maisema-alueena (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995). Maakuntakaavan suunnittelu-määräysten mukaan alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen historiallisesti tai ympäristön kannalta arvokkaat rakennukset, rakennusryhmät, puistot tai maisema-alueet taikka muut niihin verrattavat erityisarvot. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava määräykset maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osatekijöiden, kokonaisuuden ja ominaislaadun säilyttämiseksi. Lisäksi suositellaan, että ympäristöön merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä pyydetään lausunto museoviranomaiselta tai alueelliselta ELY-keskukselta.

Kaskiin maisema-alue asetuu kaavassa maakunnan matkailun kansainvälistämisen painopistealueen rajalle. Matkailun painopistealueiden kehittämissuositukset tähtäävät mm. yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyöhön, luonnon- ja kulttuuriympäristöjen erityisarvojen turvaamiseen ja tunnetuksi tekemiseen sekä ulkoilureittien kehittämiseen. Varsinaisesti maakuntakaavassa esitetty kansainvälisen matkailun kehittäminen painottuu kuitenkin Saimaan vesistöihin ja kansallispuistoihin.

Kotijärven yleiskaava

Kaskii kuuluu Kotijärven yleiskaava-alueeseen. Kaavassa Sulkavantien ja Sairalanmäentien varret sekä Sulajärven ja Hiislammen rannat on merkitty M-1-alueeksi eli maa- ja metsätalouden alueeksi, jossa on sallittu maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen. Ranta-alueille on erikseen merkitty kaavaan omakoti- ja loma-asuntorakentamisen tontit ja tonttivaraukset. Osa Keskituvan maista on merkitty kaavaan MY ja MY-1 alueiksi. Sulajärven pienet saaret ja luodot on merkitty MY-1 alueiksi, joilla rakentaminen on kielletty. Taskilan mailla Kalajärventien ja Kaskiinharjuntien välissä oleva arvokas perinnebiotooppi on merkitty kaavaan MY-alueeksi eli maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, joilla on erityisiä ympäristöarvoja. Muu osa Kaskiin maisema-alueesta on M-aluetta eli maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, johon ei liity erityisiä kaavamääräyksiä. Kaskiin maisema-alueella ei ole yhtään tunnettua muinaisjäännöstä eikä kaavasuojeltua rakennusta.

YLEISKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET	
AO	Omakotialue
AO-1	Omakotialue. Alueelle saa sijoittaa myös loma-asuntoja. Uuden omakotitalon tai olemassa olevan lomarakennuksen merkittävän pysyvään asumiseen tarkoitettua laajentamista rakennuslupa voidaan myöntää vain, jos rakennuspaikka mm. pinta-alan suhteen täyttää rakennusjärjestyksen vaatimukset tai rakennusjärjestyksen laadullisten tavoitteiden toteutuminen voidaan rakennusluvassa yhteydessä muutoin varmistaa.
AM	Maatalouskeskuksen alue. Alueelle saa sijoittaa myös maatilamatkailua palvelevia rakennuksia.
V	Virkistysalue.
R	Loma- ja matkailualue. Rakennuspaikalla voi olla useampia asuinrakennuksia. Aluetta ei saa lohkomalla jakaa.
RA	Loma-asuntoalue.
RA-1	Loma-asuntoalue. Rakennuspaikka on maisemallisesti aralla alueella ja rakennusten sijoittelussa ja värivalinnoissa tulee maisemalliset tekijät ottaa erityisesti huomioon.
RA-2	Loma-asuntoalue. Alueelle saa rakentaa korkeintaan 30 k-m ² suuruisen saunan.
RM	Matkailupalvelujen alue. Alueella voi olla useampia asuinrakennuksia. Aluetta ei saa lohkomalla jakaa.
EO	Maa-ainesten ottoalue.
SL	Luonnonsuojelualue.
M	Maa- ja metsätalousvaltainen alue. Tämän merkinnän osalta yleiskaava on oikeusvaikutukseton.
M-1	Maa- ja metsätalousvaltainen alue. Alueelle ei saa rakentaa lukuunottamatta maatalouden, kalatalouden ja merenkulun kannalta välttämätöntä rakentamista ja yleiseen virkistyskäyttöön tarkoitettujen rakennelmien rakentamista.
MY-1	Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja. Alueelle ei saa rakentaa, eikä ottaa maa-aineksia.
MYU	Maa- ja metsätalousvaltainen alue. Alueelle ei saa rakentaa. Alueella on luonnon-, maisema- tai virkistyskäyttöarvoja. Maisemaa muuttaviin toimenpiteisiin tulee haakea MRL 128 § mukainen maisematyöluupa.
MY	Maa- ja metsätalouden valtainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja.
W	Vesialue.
	<ul style="list-style-type: none">Nykyinen rakennuspaikka.Uusi rakennuspaikka. Nykyisten ja uusien rakennuspaikkamerkintöjen kokonaismäärä ilmaisee rakennuspaikkojen enimmäismäärän kortteleittain ja tiloittain. Uuden rakennuspaikan sijaintia saa siirtää korttelin sisällä, ei kuitenkaan toisen tilan puolelle.

Ote Kotijärven yleiskaavasta 2005.

5. Kaskiin maiseman erityispiirteet

Perusrakenteena Suur-Saimaan mäkikylä

Kaskii kuuluu maisemamaakuntajaon mukaan Itäisen Järvi-Suomen maisemamaakuntaan ja Suur-Saimaan maisemaseutuun. Kaskiin maiseman perusrakenteen muodostavat Itäiselle Järvi-Suomelle tyypilliset luode-kaakkosuuntaiset moreenimuodostumat sekä niiden väliset laaksot ja vesistöt. Verrattuna muuhun Itäiseen Järvi-Suomeen Kaskiissa on keskimääräistä voimakkaampaa korkeusvaihtelua. Kaskiin korkeimmat kohdat Sunilanmäki pohjoisessa ja Hiismäki lännessä nousevat noin 60 metrin korkeuteen Sulajärven pinnasta mitattuna. Maiseman korkeuserot ja avoimet näkymät hahmottuvat parhaiten drumliinien lakialueilla kulkevilta kyläteiltä.

Kaskii edustaa Itäiselle Järvi-Suomelle tyypillistä mäkiasutusta, jossa talot peltoineen sijaitsevat ilmast- ja maaperäoloiltaan edullisimmilla mäkien lakiosilla. Kaskiin asutus on syntynyt kahden drumliinin eli moreenimäen päälle ja niiden etelänpuoleisille lämpimille rinnealueille. Kaskikulttuuri suosi väljää asutusta ja kaskiviljelyn myötä syntyneet kylät olivat pieniä, vain muutaman toisistaan hieman etäällä olevan tilan

muodostamia. Yhä edelleen yksittäiset tilat erottuvat Kaskiin maisemasta selkeästi omina rakennusrykelminään. Kaskiin pohjoisosan maisemaa hallitsee kaksi maitotilaa, joiden eläimet laiduntavat pelto- ja metsälaitumilla. Alueen keskiosassa pellot ovat lähinnä nurmella. Hiismäentien varressa on pieni peltotilkku vihannes- ja marjaviljelyssä. Sulkavantien varressa laiduntavat kyytöt. Sulajärven rannassa on kasvinviljelytila. Alueen lounaisosassa Sairalanmäentien länsipuolella on metsän keskellä muutamia viljelystä luopuneita entisiä pientiloja, joiden pellot on vuokrattu ja edelleen viljelyksessä.

Kaskii kuuluu maisemamaakuntajaon tyypittelyssä vielä tarkemmin Suur-Saimaan maisemaseudun alatyypin 'Saarella ja niemessä'. Tämä alatyypin kuvaava sitaatti, miten tärkeä veden läheisyys ja vesireittien hyödyntäminen on ollut alueen kylille. Myös Kaskiin kylään kuuluu Sulajärven rantaan muodostunut löyhähkö ranta-asutusnauha, mikä tuo maisemaan rantakylän piirteitä. Kaskiista ei kuitenkaan ole suoraa vesiyhteyttä Saimaan päävesistöön, sillä Sulajärvi on ajan myötä kuroutunut irti Saimaasta omaksi järveksi. Sulajärvi ja erityisesti järvelle suuntautuvat näkymät ovat Kaskiin maisemalle tärkeitä.

Asutus on keskittynyt drumliinien lakiosiin ja ylärinteille.

Sulajärvi pilkistää esiin peltojen takaa.

Arvotekijöinä avoin peltonäkymä ja laiduntava karja

Kaskiin maisema-alueen keskeisin nykypiirre on eteläsavolaisittain harvinaisen pitkä yhtenäinen peltojatkumo. Maisema on ollut jo kaskiajalla hyvin avoin, mutta nykyinen pitkälle ulottuva avoin peltonäkymä on syntynyt vähitellen 1960–1990-luvuilla tehtyjen pellonraivaustoimien myötä. Tällä hetkellä peltoaukea jatkaa kasvamistaan kylän pohjoisosassa, jossa raivataan lisää laiduntilaan kasvavalle karjalle. Viime vuosikymmeninä elinvoimaisimmat tilat ovat ottaneet viljeltäväkseen myös niiden tilojen peltoja, joista aktiiviviljely on loppunut. Vain pieniä yksittäisiä pelto-kaistaleita on jätetty metsittymään. Metsittyvät pellot sijaitsevat peltoalueen laidoilla niin, ettei niiden umpeenkasvulla ole merkittävää vaikutusta maiseman kokonaiskuvaan. Suurin osa alueen tiloista harjoittaa luomuviljelyä, mikä edistää luonnon monimuotoisuutta alueella.

Kaskiin peltomaisemaa on aiemmin kuvattu mosaikkimaiseksi ja kiviaitojen ja metsälaikkujen värittä-

mäksi. Kylän vanhempi väki muistelee maiseman olleen entisaikaan avoimempi, kun lähes joka tilalla oli pieni oma karja. Kiviaidat ovat kadonneet maisemasta ja osa metsäsaarekkeista raivattu pois peltoviljelyn tieltä, mutta mosaikkimaisia pienpiirteitä on silti säilynyt maisemassa. Peltojen raivauksesta kertovia kiviröykkiöitä on lukuisia. Peltolohkojen yhdistämisen ja salaoituksen myötä peltojen reunavyöhykkeet ovat vähentyneet ja peltoalue on muuttunut yhtenäisemmäksi. Peltoaukealla maisemaa jäsentävinä kiintopisteinä toimivat nykyisin yksittäiset maisemapuut ja metsäsaarekkeet. Peltojen väliset metsäkaistaleet ja metsäsaarekkeet ovat puustoltaan monilajisia ja lehtipuuvaltaisia, paikoitellen tiheä kasvusto peittää näkymiä. Avointa peltomaisemaa ympäröivät kuusivaltaiset tuoreen kankaan metsät, jotka sulkevat näkymän viereisiin kyliin ja niiden peltoihin.

Toinen Kaskiin nykymaisemalle leimallinen arvotekijä on laiduntava karja. Nykyisin eläimet ovat keskittyneet muutamalle suuremmalle tilalle. Erityisesti alueen pohjoisosassa ja eteläosassa maantien varressa on aktiivikäytössä olevia laidunalueita. Maan-

Laiduntavat kyytöt toimivat Kaskiin elävinä maamerkkeinä Sulkavantien varressa. Kuva Saara Ryhänen.

Peltomosaiikkia Sulajärventien varressa.

tien varressa laiduntavat kyytöt toimivat Kaskiin elävänä maamerkinä. Laiduntavat eläimet pitävät samalla yllä perinnemaisemia, kuten vanhoja niittyjä ja hakamaita. Kaskiin maatalous on elinvoimaista ja kehittyvää, mistä kertovat esimerkiksi maitotilojen viime vuosina tekemät navettainvestoinnit. Avoin peltomaisema ja maisemassa laiduntava karja nousivat selkeästi esiin maiseman tärkeimpinä arvotekijöinä sekä maisemakyselyssä että kylätapaamisissa. Myös Sulajärvelle aukeavaa vesistönäkymää pidettiin hyvin tärkeänä.

Vanhat kantatilat ja perinteiset pihapiirit paikoillaan

Kaskiin neljä vanhinta tilaa, Taskilan, Hämälän, Oinolan ja Rantalan kantatilat, ovat olleet samoilla paikoillaan 1500-luvulta asti. Niiden lomaan on syntynyt vuosisatojen myötä lisää tiloja kantatiloja lohkomalla ja torppia perustamalla. Kylärakenne ja koko rakennuskanta ilmentää hyvin kylän historiaa ja maatalouselinkeinojen kehitystä. Vanhimpien tilojen pihapiirit

Hiismäen päärakennus 1900-luvun alusta on alkuperäisessä asussaan.

edustavat edelleen rakennustyyliiltään ja rakennusten sijoittelultaan perinteistä savolaista rakennustapaa, vaikka vanhoja rakennuksia onkin ajan myötä muokattu, purettu pois ja korvattu uusilla. Pihapiirit ovat avoimia ja niissä on vielä jäljellä useita rakennuksia. Vielä jäljellä olevilla vanhoilla rakennuksilla on suuri merkitys maiseman kerroksellisuuden kannalta koko kylän alueella.

Kaskiin ydinkylän talot ovat suurimmaksi osaksi 1800-luvulta, mutta niiden ulkoasu on remontoitu sotien jälkeen, useimpien talojen 1960-luvun alussa. Tilojen päärakennuksissa näkyy myös 1920-luvun tyylipiirteitä. Maiseman ja kylähistorian kannalta Kaskiin merkittävin rakennus on Hiismäen vanha päärakennus keskeisellä paikalla maantien varressa. Vaaleansininen puutalo on rakennettu vuonna 1907 ja talon alkuperäinen ulkoasu on säilytetty korjauksissa. Talossa on toiminut Kaskiin kestikievari 1940-luvulle asti. Pihapiirin 1830-luvulta olevaan vilja-aitaan ja navetan ylisille on kerätty vanhoja maatalouskoneita ja esineistöä kotimuseoksi, jota esitellään esimerkiksi Kaskiin kyläjuhlien aikaan. Kylämaiseman kannalta muita erityisen merkittäviä rakennuksia ovat Kaskiinharjuntien varren vanhat riviaitat, jotka tuovat tielle kujamaista tuntua.

Asutus on keskittynyt drumliinien lakiosiin, ja laakson puolella on vain yksi myöhemmin rakennettu kesämökki Hiislammen rannassa. Alueen lounaisosan pientilat ovat omassa rauhassaan metsän keskellä, jossa tilan tuntu on aivan toisenlainen kuin peltoaukealla. 1900-luvun uudisasutus on sijoittunut pääteiden

varsille ydinkylän säilyessä ehjänä. Sairalanmäentien risteyksessä sijainnut kauppa ja Hiismäentien varressa sijainnut työväentalo on muutettu asuintaloiksi. Kylässä on vain muutama 1980- ja 1990-luvulla rakennettu uudistalo. Keskituvan päärakennus on jäänyt autioksi 1990-luvun alussa ja uusi tiilinen asuintalo on rakennettu parin sadan metrin päähän vanhasta tilakeskuksesta. Kylään on rakennettu 1990-luvulla myös muutama vanhan tyylin mukainen uusi rakennus, joista hyvänä esimerkkinä on alueen pohjoispuolen maisemassa kiintopisteenä toimiva Sunilanmäen kaksikerroksinen keltainen päärakennus.

Vanha pihapiiri useine rakennuksineen on säilynyt esimerkiksi Rantalan ja Hiismäen tiloilla. Hämälässä ja Salimäessä on säilynyt pihapiirissä hyvin hoidettuna vanha riviaitta ja navettarakennus. Taskilassa on säilynyt vanha vilja-aitta ja perunakellari. Suurahossa on paikallaan tien varressa vanha harmaahirsinen lato, mutta muuten vanhoja pihapiirin ulkopuolisia maatalusrakennuksia, kuten riisiä tai latoja, ei juuri enää ole jäljellä. Aittojen ja navetoiden säilymistä on edistänyt se, että niitä on voitu hyödyntää varastotiloina myös alkuperäisen käyttötarkoituksen jäätyä tarpeettomaksi.

Uudet maatalouden tuotantorakennukset on sovittu vanhoihin pihapiireihin niin, että niiden ominaispiirteet ja tilarakenne ovat säilyneet. Sunilanmäen uuden navettarakennuksen värit toistavat pihapiirin vanhojen tuotantorakennusten väritystä. Navettarakennuksen suurta kokoa on häivytetty mittakaavasta ylisuurilla ikkunoilla.

Rantalan tilan pihapiiriä Sulajärven rannassa.

Sunilanmäen valmisteilla oleva uusi navettarakennus.

Maisemapuita ja kuusiaitoja kylämaiseman yksityiskohtina

Kaskiin tilojen pihapiirejä koristavat Järvi-Suomen kylille tyypilliseen tapaan suuret pihapuut. Pihapuiden lajikirjo on laaja: vaahteroita, poppeleita, kuusia, lehtikuusia, koivuja, mäntyjä ja tuijia. Korkeaksi kasvaneet pihapuut toimivat maisemassa maamerkkeinä, jotka osoittavat jo kaukaa tilakeskuksen sijainnin. Maiseman kannalta merkittävimpiä puita ovat Sunilanmäen korkeat jättipoppelit sekä Taskilan kuusikuja ja pihapiiriin jo 1910-luvulla istutetut lehtikuuset. Kun Sunilanmäkeen johtava koivukuja kasvaa täyteen mittaansa, tulee myös siitä merkittävä maisemaelementti. Asukkaat kokevat pihapuut tärkeinä maisemaelementteinä ja niitä myös uusitaan jatkuvasti. Pihapuilla on maisema-arvonsa lisäksi myös suuri symboliarvo ja ne voivat liittyä konkreettisesti tilan omaan historiaan. Esimerkiksi Sunilanmäen pihapiiriin on hiljattain istutettu viisi pylväshaapaa symboloimaan tilan viittä sukupolvea. Tärkeitä maisemapuita on myös pihojen ulkopuolella, kuten näyttävä seitsenhaarainen mänty Koivunotkon tien laidassa. Kaskiinharjuntien risteyksen kohdalla Sulkavantien molemmin puolin kasvaa kaksi suurta mäntyä, jotka muodostavat vaikuttavan portin kylämaisemaan.

Säntillisesti leikatut kuusiaidat pihapiirien ympärillä ovat toinen Kaskiin kylämaisemalle leimallinen piirre. Taskilan pihapiirin ympärille istutettiin ensimmäinen kuusiaita jo vuonna 1926. Korkealla drumliinin päällä kuusiaita antaa tarpeellista tuulensuojaa pihapiiriin. Linjakkaat kuusiaidat samalla jäsentävät koko maisemaa. Vanhimpien tilojen pihapiirissä on säilynyt myös

Pihapuu maamerkinä Suurahon tilalla.

vanhoja hedelmäpuita muistona entisajan hyötypuutarhoista. Useassa talossa puutarhan paikkaa on kuitenkin saatettu vaihtaa vuosikymmenten saatossa. Aiemmin monen tilan pihapiiria korosti myös lehtikuusirivistö, mutta nyttemmin suurin osa vanhoista lehtikuusista on jo kaadettu pois.

Savolaiselle kylämaisemalle aikanaan hyvin tyypillisistä kiviaidoista on Kaskiissa jäljellä enää vain pieniä pätkiä. Kiviaitoja tai kiviraunioita on aiemmin ollut ainakin Kaskiinharjuntien varressa Oinolan, Hämmälän ja Harjupirtin tilojen kohdalla sekä Hiismäentien ja Sulkavantien varressa lähellä teiden risteystä. Keskituvan laitumille johti kivinen karjakuja. Jäljellä olevat kiviaidat Hämmälän ja Sunilanmäen tilojen rajalla ovat peittyneet kasvillisuuden piiloon. Jäljellä olevia vanhoja kaskiraunioita ei alueelta tunneta. Uudempaa tapaa hyödyntää pelloilta raivattuja kiviä edustaa pelloilta nostetuista kivenjätkäleistä Vanha-Oinolan pihapiirin laidalle rakennettu muistomerkki, joka muistuttaa asukkaita aikaisempien pellonraivaajasukupolvien ponnisteluista.

Perinteiseen maatalouteen on liittynyt useita pienempiä rakenteita, kuten aitoja, portteja, koppeja, heinähaasioita jne. Puusta tehtynä nämä rakenteet ovat olleet usein lyhytikäisiä ja nyttemmin jo täysin kadon-

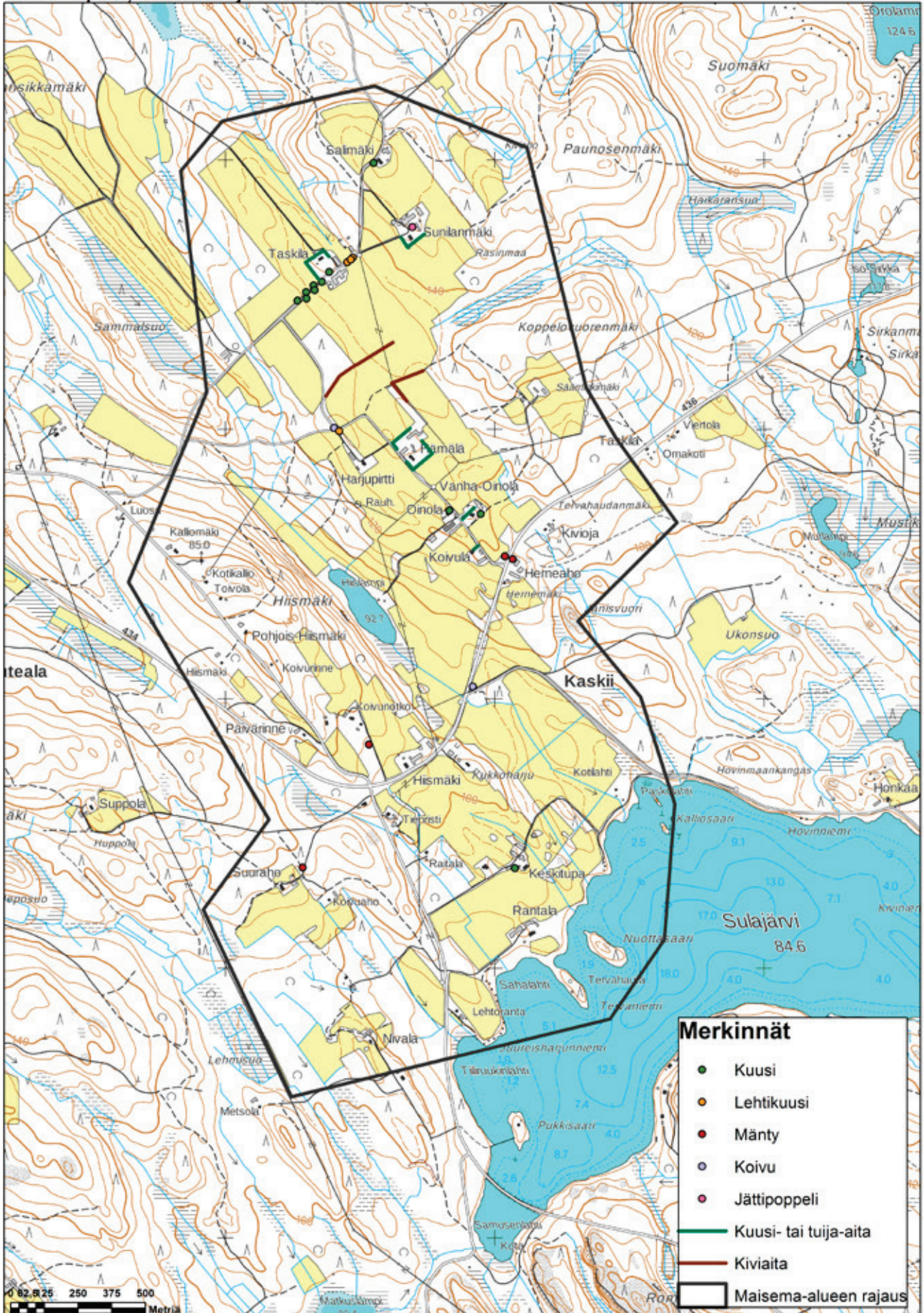
Taskilan pihapiiriä ympäröi 1920-luvun puutarhasuunnitelman mukainen kuusiaita.

neita maisemasta. Hiismäessä vanha riukuaita rajaa upottavan silmäkkeen laitumen keskellä. Uudempi, maiseman kannalta merkittävä aita on Oinolan tilan pihapiiriä rajaava korkea punainen lauta-aita, joka peittää siististi taakseen konekorjaamon kalustoa.

Säilynyttä kiviaitaa Hämmälän ja Sunilanmäen tilojen rajalla.

Maisemapuut, kuusiaidat ja kiviaidat

Lähdekartta: Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 2017.

Tienristeykset maiseman solmukohtina

Kaskii sijaitsee hyvien tieyhteyksien varrella liikenteellisessä solmukohtassa Juvan, Sulkavan ja Puumalan kuntakeskusten välissä. Aluetta halkoo Juvalta Sulkavalle johtava seututie (Sulkavantie), josta risteää Kaskiin kohdalta Puumalaan johtava seututie (Sairalanmäentie). Kaskiin maisema hahmottuu useimmiten juuri teiltä käsin koettuna. Tärkeimmät näkymäsuunnat avautuvat maisema-alueita halkovalta Sulkavantieltä pohjoiseen peltoaukealle ja drumliinien rinteille sekä etelään Sulajärven rantaan. Sulkavantien varrella on kaksi tienristetystä, Sairalanmäentien risteys sekä Kaskiinharjuntien risteys, jotka ovat sekä liikenteellisesti että maisemallisesti tärkeitä solmukohtia. Risteysten liikenteellistä merkitystä korostavat molempien risteysten tuntumassa sijaitsevat bussipyysäkit. Kyläläiset mainitsivat tienristeykset ympäristöineen myös erityisen tärkeinä maiseman katselupaikkoina.

Sairalanmäentien risteuksen tuntumassa on kylän yhteinen parkkialue. Paikalta aukeaa näkymä Hiismäen vanhalle päärakennukselle ja peltojen yli Sulajärvelle. Sulkavantien ja Kaskiinharjuntien risteuksessa taas kohtaavat tärkeät pinnanmuodot: drumliinin rinne ja lakialue. Kyläläiset mainitsevat tämän paikan tärkeä-

Maisemamännnyt Kaskiinharjuntien risteuksessa.

nä näköalapaikkana, jota esitellään mielellään myös vieraille. Risteuksen kohdalta drumliinin laelta aukeaa näkymä Hiismäen tilalle, kyyttöjen laidunalueille ja rantapelloille. Lähimaisemassa korostuu paalien säilytysalue ja 1970- ja 1980-luvun maatalousrakennukset tien toisella puolella. Molempien risteysalueiden kohdalla suljettu metsämaisema vaihtuu avoimeksi viljelysmaisemaksi. Tiellä liikkujille nämä paikat ovat ikään kuin portteja maisemaan, mitä Kaskiinharjuntien risteuksen kohdalla korostaa vielä tien molemmin puolin kuin portinpylväinä kasvavat komeat männyt.

Näitä kahta risteysaluetta voi pitää myös maiseman ongelmakohtina. Kyläläisten toiveet maisemanhoidon parantamisesta kohdistuivat selkeästi vahvimmin näille alueille. Alueita pidettiin pusikoituneina ja maisemallisesti sekavina. Kyläläiset kokivat, että etenkin Sairalanmäentien risteuksessa näkymät ovat kasvaneet umpeen niin, että risteys on liikenteen kannalta vaarallinen. Kyläläisillä oli toive, että juuri näiltä alueilta maisema avautuisi parhaiten, sillä ne ovat samalla kylämaiseman sisääntuloaikoja tiellä liikkujille ja antavat tärkeän ensivaikutelman koko kylästä. Kyläläiset toivoivat kovasti näkymien aukeamista erityisesti Sulajärvelle päin. Vanhoista valokuvista ilmeni, että järvinäkymä on aiemmin ollut avarampi. Kyläläiset ja maanomistajat aloittivatkin jo kesän 2017 aikana maisemanhoitotyöt Sairalanmäentien risteuksen ympäristössä. Maisemanhoitoon panostamalla näistä maiseman solmukohtista voidaan kehittää maiseman huippukohtia, joista aukeaa edustavimmat näkymät kylämaisemaan. Maisemanhoidossa on kiinnitettävä huomiota sekä kaukonäkymien avautumiseen että monimuotoiseen lähimaisemaan.

Alun perin Juvalta Puumalaan johtavalta tieltä on Kaskiin kohdalla risteytynyt Sulkavalle johtanut maantie. 19902000-lukujen vaihteessa tehty uusi tielinjaus muutti ristetystä niin, että nykyisin Puumalaan johtava Sairalanmäentie hahmottuu Sulkavantieltä risteävänä tienä. Juvalle päin johtanut vanha tielinja, nykyinen Hiismäentie, on jäänyt kylätieksi. Uusi linjaus ei istu maisemaan täysin, mutta siitä ei myöskään ole aiheutunut huomattavaa maisemavauriota. Tielinjaa on muutettu myös Kaskiinharjuntien risteuksen kohdalla niin, että nykyinen tielinja tekee loivan mutkan luoteen kautta, mikä on parantanut turvallisuutta risteuksessa. Muutoin tielinjat ovat säilyneet liki samanlaisina usean vuosisadan ajan. Harjupirtin kohdalta Säätimäkeen johtava tie on jäänyt pois käytöstä, mutta vanhasta tielinjasta muistuttaa maisemassa edelleen tielinjan mukaisesti istutettu puurivistö.

Kuvassa näkyy vanha tielinja ja kauppa aivan tien risteyksessä. Kuva Kari Hännisen kotiarkisto.

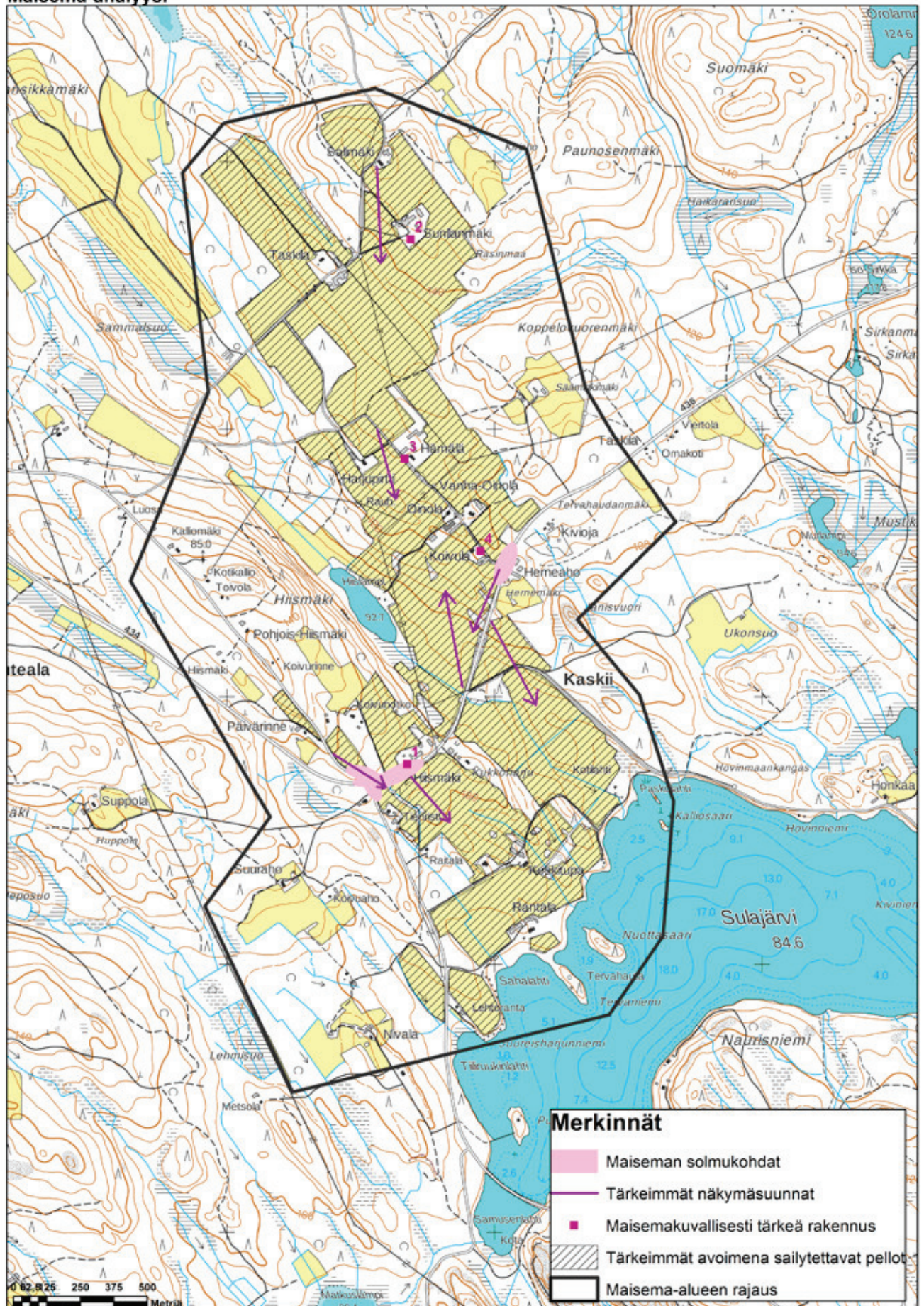

Sulkavantien risteys Sairalanmäentien puolelta kuvattuna Hiismäen suuntaan, parkkialue on oikealla.

Risteysalue Sulkavantielta Juvan suunnasta kuvattuna, näkymä peltojen yli Sulajärven suuntaan.

Maisema-analyysi

Lähdekartta: Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 2017.

Paikannimet kertovat tarinoita

Kaskiin vanhat paikannimet kertovat alueen historiasta ja entisajan elämästä. Kylän nimi viittaa selkeästi kaskikulttuuriin ja kertoo näin kylän syntyhistoriasta. Nimen arvellaan alun perin olleen Kaskien kylä. Rantalan mailla Sulajärven rannassa on Sahalahti, jossa on aikaan toiminut saha ja sen vieressä Tiiliruukinlahti, jossa on toiminut tiilitehdas. Sulajärveen työntyvä niemi on nimeltään Tervaniemi, sillä siellä on tietävästi aikanaan sijainnut tervahauta. Vanha-Oinolan mailla on niin ikään sijainnut tervahauta, mistä kertoo edelleen paikannimi Tervahaudanmäki. Hämälän ja Sääminkimäen välinen peltoalue tunnetaan paikallisten keskuudessa nimellä Ruumishaka tai Ruumishaan pelto. Sinne kerrotaan aikanaan haudatun vainajia, kun ruumiiden toimittaminen kirkolle siunattavaksi oli

mahdotonta. Hiislammen ja Hiismäen nimien voi tulkita juontuvan vanhan kansanuskon palvontapaikoista.

Kyläläisten keskuudessa tunnetaan Kiikunahona vanha kyläkeinun paikka ja nuorison kokoontumispaikka Harjupirtin lounaispuolella. Suullisen perimätiedon mukaan myös Salimäellä on ollut aikanaan keinu. Itse tilojen nimet ovat vaihtuneet vuosisatojen saatossa. Taskila on aiemmin tunnettu nimellä Pohjasselkä, Hämälä nimellä Kaskinpelto ja Harjupirtti nimellä Hakulila. Rantalan tilan nimeksi on kyläläisten kesken vakiintunut Rantola, ja tilan vanha nimi on ollut Ranta-Halola. Kaskiinharjuntie tunnetaan kyläläisten suussa vanhastaan Kaskiin kujasena. Kyläilloissa niin vanhat kuin nuoremmatkin kyläläiset innostuivat kertomaan eri paikkoihin ja eri aikakausiin liittyviä tarinoita, jotka on koottu Tarinapaikat-kartalle ja esitely tarkemmin kohdekuvausten kohdalla.

Kiikunahona tunnettu vanha kyläkeinun paikka tienristeyksessä lähellä Harjupirttiä. Kuva Leena Lahdenvesi-Korhonen.

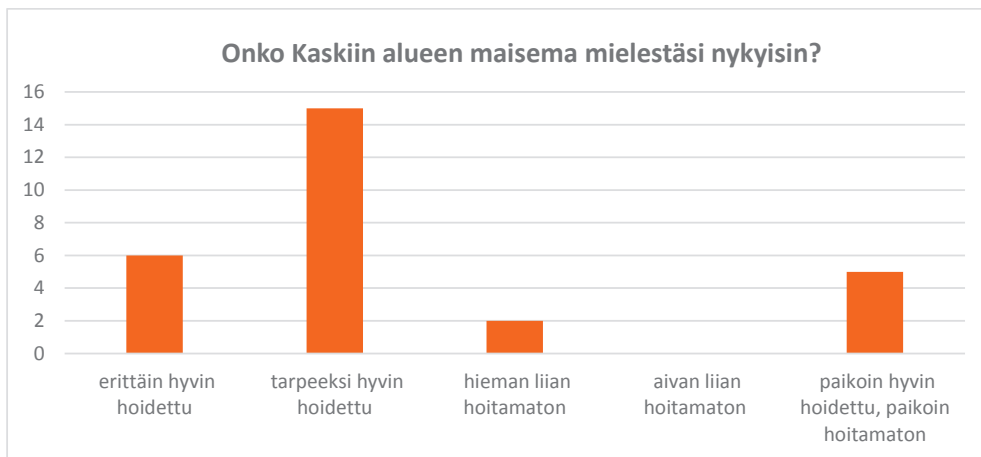
6. Maisemahoidon tavoitteet, mahdollisuudet, uhat ja haasteet

Tavoitteena arvopiirteiden säilyttäminen

Kaskiin maisemanhoitosuunnitelman tavoitteena on säilyttää maiseman keskeiset arvopiirteet ja kehittää maisemaa elinvoimaisena maatalousalueena sekä hyvänä elinympäristönä. Lisäksi suunnitelman tavoitteena on tarjota hyvät lähtökohdat Kaskiin valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen brändin nostamiseen ja mahdolliseen matkailun kehittämiseen alueella.

Kaskiin kylän maisemakyselyssä selvisi, että maiseman tärkeimpänä arvona Kaskiissa pidettiin avointa

peltomaisemaa sekä elävää maaseutua laiduntavine eläimineen. Kyläillassa tehdyssä karttatehtävässä ilmeni, että kyläläiset esittelevät vierailleen Kaskiista mieluiten niitä paikkoja, joista aukeaa pitkät näkymät yli peltomaiseman aina Sulajärvelle asti. Maisemakyselyssä selvisi, että Kaskiin maisemaa pidetään jo nykyisellään varsin hyvin hoidettuna, mutta paikoitellen erityisesti tealueiden maisemanhoidossa olisi parantamisen varaa.

Maisemakyselyn tuloksia.

Maisemakyselyn tuloksia: Kaskiin maiseman tärkeimmät arvopiirteet.

Maisemanhoitosuunnitelman tärkein tavoite onkin säilyttää tärkeimmät kaukonäkymät pitämällä keskeiset peltoalueet avoimina. Avoimen peltomaiseman säilymisen kannalta aktiivisen maatalouden jatkuminen alueella on ydinkysymys. Tällä hetkellä tilanne näyttää hyvältä, sillä alueella toimii useita viljelijöitä, joilla on halu pitää pellot viljeltyinä ja raivata myös lisää avointa laidunalaa. Avoimien näkymien säilymisen kannalta on tärkeää kiinnittää huomiota myös metsäsaarekkeiden ja peltojen välisten metsäkaista-leiden sekä rantakaista-leiden maisemanhoitoon.

Maisemanhoitosuunnitelman toinen keskeinen tavoite on saada vieraslajiongelman alueella hallintaan ja estää lajin leviäminen laajemmalle alueella. Suunnitelman tavoitteena on myös säilyttää alueen perinnebiotoopit ja siten lisätä luonnon ja maiseman monimuotoisuutta. Lisäksi suunnitelmalla pyritään turvaamaan perinteisen savolaisen mäkikylän kylärakenteen ominaispiirteiden säilyminen sijoittamalla uudis- ja täydennysrakentaminen niin, ettei se riko perinteistä kylärakennetta.

Mahdollisuutena kylän elinkeinojen monipuolistaminen

Kaskiin kylän vahvuus nykyisellään on sen aktiivinen maatalous ja maisemassa laiduntavat eläimet, joiden avulla maiseman avoimuus voidaan säilyttää. Kylän etuna on myös sen sijainti liikenteellisesti keskeisellä paikalla kolmen kuntakeskuksen välissä. Tärkein Kaskiin vahvuus on kuitenkin sen asukkaissa. Asukkailla on vahva kotiseutuidentiteetti ja halu pitää kylä elinvoimaisena ja maisemat hyvässä kunnossa.

Kaskiilaiset ovat historian aikana toimineet aktiivisesti erilaisissa luottamustoimissa ja olleet alueellisia kehittäjiä jo vuosisadan ajan. Kaskiin kylällä ja sen tiloilla on mielenkiintoinen historia ja pitkät perinteet, joista ammentaa. Kaskiissa on sen historian aikana harjoitettu monenlaisia elinkeinoja, sillä kylässä on toiminut muun muassa kestikievari, saha, tiiliruukki ja kanootteja valmistava yritys. Nykyisellään maatalousyritysten lisäksi kylässä toimii majoituspalveluita tarjoava yritys sekä konekorjaamo.

Keskeisen sijaintinsa ansiosta Kaskiissa olisi hyvät mahdollisuudet monenlaiseen yritystoimintaan. Kaskiissa on ilmennyt kiinnostusta erityisesti matkailun kehittämiseen eri toimijoiden kesken. Hoidettu maisema ja elävä maaseutu ovat Kaskiin kylän tärkeimpiä arvotekijöitä, jotka houkuttelevat myös matkailijoita ja kesämökkiläisiä, joita alueella liikkuu kesäaikaan runsaasti. Käytännön matkailun kehittämisen ideoita ovat esimerkiksi kyläreitin ja siihen liittyvän opastusmateriaalin tekeminen sekä parkkipaikan kehittäminen Kaskiin infotaululla varustetuksi levähdyspaikaksi.

Yritystoiminnan puolella matkailua voisi kehittää esimerkiksi avaamalla kesäkahvilan, joka tarjoaisi samalla aamiaista Kaskiin majoituspalveluita käyttäville asiakkaille. Samalla kahvila voisi tarjota kyläläisille tärkeän yhteisen kokoontumispaikan, joka nyt puuttuu kylästä kokonaan. Jos matkailu ja ihmisten liikkuminen alueella lisääntyy, tarjoutuu maatilayrityksille mahdollisuuksia esimerkiksi suoramyynnin kehittämiseksi. Kaskii kuuluu osin valmisteilla olevaan geologisen matkailun kehittämiseen tähtäävään Saimaa Geoparkin alueeseen, mikä antaa lisää mahdollisuuksia matkailun kehittämiseen alueella. Kaskiista on tulossa Geoparkin luonto- ja kulttuurikohte.

Laiduntava karja tekee maisemasta mielenkiintoisen. Kuva Saara Ryhänen.

Uhkana vieraslajien leviäminen ja maiseman umpeenkasvu

Kyselyssä ja kylätapaamisissa selvisi, että pahimpana maisemallisena uhkana Kaskiissa pidetään lupiinin ja jättipalsamin leviämistä. Vieraslajiongelman todettiin vakavaksi myös suunnittelijoiden maastokäynneillä. Lupiini on levinnyt teiden varsia pitkin laajalle kaikkien pääteiden varsiin. Jättipalsami levittäytyy pellonpien-tareita ja ojanpenkkoja pitkin metsänreunoihin asti vallaten erityisesti kiviraunioita.

Avoimen peltomaiseman säilymisen kannalta suurin uhka on aktiiviviljelyn loppuminen ja keskeisten peltoalueiden metsittyminen. Vaikka maatalouselinkeino ja etenkin karjatalous on alueella elinvoimaista,

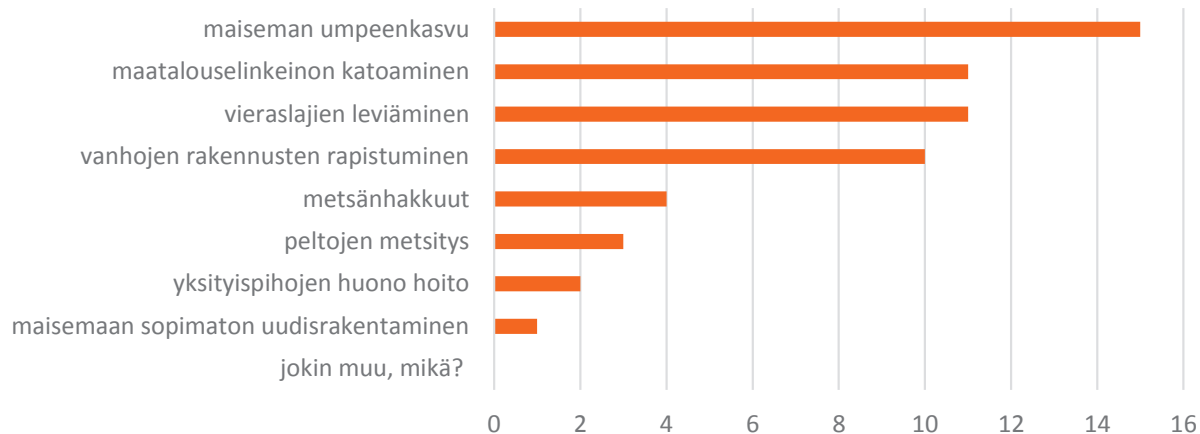
on se keskittynyt pääosin muutamalle suurelle tilalle. Kylän vanhempi väki muistelee maiseman olleen avoimempi entisaikaan, kun joka tilalla oli oma pieni karja laiduntamassa hakamailla ja niityillä

Kolmas uhkakuva kylällä on vakituisen asutuksen väheneminen ja tilojen ja talojen jääminen vain kesäasunnoiksi. Kaskiin etuna on kuitenkin keskeinen sijainti hyvien liikenneyhteyksien päässä kolmesta kuntakeskuksesta, mikä mahdollistaa myös asumisen kylällä ja työssäkäynnin kuntakeskuksessa. Vanhojen rakennusten rapistuminen on niin ikään yksi uhka Kaskiin kylämaisemalle. Kylämaiseman historiallisen kerroksisuuden ja matkailullisen vetovoiman vuoksi olisi erityisen tärkeää pystyä säilyttämään vielä olemassa olevat vanhat rakennukset kunnossa ja löytää niille mahdollisuuksien mukaan uusia hyödyllisiä käyttötarkoituksia.

Jättipalsami levittäytyy nopeasti autioituneisiin pihapiireihin.

Mikä/mitkä ovat mielestäsi Kaskiin maiseman säilymistä uhkaavat tärkeimmät tekijät?

Maisemakyselyn tuloksia.

Haasteena resurssit

Maisemanhoito vaatii pitkäjänteistä ja aktiivista työtä, johon osallistuu koko kylä. Kaskiin vahvuus on aktiivinen ja aikaansaava kyläyhteisö sekä vakaa arvostus omaa kotiseutua kohtaan ja halu pitää maisemista huolta. Maisemakyselyssä selvisi, että kyläläiset ovat kaikkein sitoutuneimpia pitämään oman pihaympäristönsä siistinä. Haasteena on kuitenkin ajankäyttö ja resurssien riittävyys, sillä erityisesti aktiivisesti toimivilla maatiloilla hoidettavaa maisemaa on paljon.

Maiseman erityispiirteiden säilymisen kannalta on tehokkainta kohdentaa rajalliset resurssit maisemakuvan ja luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeimmille alueille. Laiduntavan karjan käyttö maisemahoidossa on kustannustehokkain tapa pitää maisemat kunnossa. Kaskiissa olisi mahdollisuus hyödyntää karjaa entistä laajemmin maisemanhoidossa esimerkiksi pellon välisten metsäkaistaleiden, rantakaistaleiden ja metsäsaarekkeiden avoimena pitämisessä. Maisemanhoitoalueen perustaminen saattaisi tuoda kylälle lisäresursseja maisemanhoidon toimenpiteisiin ja paremmat edellytykset maiseman- ja ympäristönhoidon tukien hakemiselle.

Mitä olisit itse valmis tekemään Kaskiin maiseman hyväksi?

Maisemakyselyn tuloksia.

7. Maisemanhoitosuosituksen

7.1 Luonnon monimuotoisuus peltoviljelyssä

Kaskiin alue on valtaosin viljelysmaisemaa, jossa luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen ja edistäminen liittyvät pitkän ajan kuluessa kehittyneiden, peltoympäristöstä ja sen perinteisistä maankäyttötavoista riippuvaisten eliölajien suojeluun. Harvinaistuneiden eliölajien suosimisella edistetään luonnon monimuotoisuuden lisäksi maaseudun ympäristön kiinnostavuutta ja houkuttavuutta retkeily- ja matkailukohteena. Monipuolinen ympäristö ja sen rikas lajisto rikastavat myös asukkaiden jokapäiväistä elämää.

Sadontuotanto on peltojen tärkein käyttömuoto. Kiinnittämällä huomiota viljelykasveihin ja -menetelmiin voidaan turvata monipuolisten elinympäristöjen säilyminen ja edesauttaa luonnon monimuotoisuutta sekä pellolla että pellon ulkopuolisilla alueilla. Toimenpiteillä voidaan parantaa esimerkiksi pölyttäjähönteisten olosuhteita ja lisätä peltolinnuston elinmahdollisuuksia. Toimenpiteillä on myös muita ympäristö- ja maisemahyötyjä.

Toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja kohentamiseksi maataloudessa:

- jätä reilut pientareet valtaojille ja perusta ne tarvittaessa monilajisella siemenseoksella
- niitä nurmikasvustot niin, että lintupoikueille jää mahdollisuus väistää konetta
- älä ruiskuta pientareita ”tavan vuoksi”
- niitä pientareiden monimuotoiset luonnonkasvustot mielellään vasta kukinnan jälkeen
- suosi talviaikaista kasvipeitteisyyttä
- kierrätä viljelykasveja eri lohkoilla
- lisää viljelykiertoon myös maisema-, riista- ja mesikasveja
- säilytä pelloilla ja pellonreunoilla yksittäisiä monimuotoisuuskohteita, kuten vanhoja puita ja puuryhmiä, lähteiköitä, kosteikoita, perkaamattomia puroja ja pieniä noroja

Rahoitusmahdollisuudet: Useat maatalousympäristön luonnon monimuotoisuutta tukevat toimenpiteet sisältyvät maatalouden viherryttämistukeen ja ympäristökorvaukseen.

Kasvillisuuden monimuotoisuutta pellonreunassa. Kuva Saara Ryhänen.

7.2 Perinnebiotoopit

Vuosisatoja jatkuneen maatalouden harjoittamisen vaikutuksesta syntyneet perinnebiotoopit, kuten niityt, kedot ja hakamaat, ovat maamme uhanalaisimpia luontotyyppisiä. Perinnebiotooppien säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää monen uhanalaisen kasvi- ja hyönteislajin säilymistä turvaamiseksi. Laidunnetuilla niityillä, hakamailla ja metsälaitumilla on myös maisemallista merkitystä niin tilan lähimaiseman kuin koko kylämaisemankin kannalta. Hoidetuilla perinnebiotooppeilla vanhat kiviaidat ja kivirauniot pääsevät esiin ja tuovat maisemaan historiallista kerrostuneisuutta. Laiduntavat eläimet lisäävät maiseman kiinnostavuutta myös matkailijoiden näkökulmasta.

Hoitamattomina perinnebiotoopit alkavat vesakoitua ja kasvavat vähitellen umpeen menettämällä ominaispiirteensä. Myös vieraslajien leviäminen on suuri uhka perinnebiotoopeille. Entiset, jo vesakoituneet tai hieman metsittyneet perinnebiotoopit voidaan kuitenkin ottaa takaisin hoidon piiriin, sillä uhanalaisten niittykasvien siemenpankki voi säilyä maassa jopa vuosikymmeniä. Kun kasvuolosuhteet tehdään niittykasveille sopiviksi, voivat ne vallata luontaisesti alaa. Myös uusia luonnonlaidunalueita, kuten metsälaitumia ja niittyjä, voidaan perustaa, mutta kestää

aikansa ennen kuin niiden ekologinen arvo vastaa vuosikymmenten laidunhistorian omaavia vanhoja perinnebiotooppeja. Metsittyneen perinnebiotoopin kunnostuksen ensimmäinen vaihe on raivaus, jossa osa puustosta poistetaan ja vesakko raivataan ja raivaustähde kuljetetaan pois alueelta. Puustoisilla perinnebiotoopeilla tavoitteena on väljä, mutta monipuolinen ja monilajinen puustorakenne. Vanhat puut säilytetään ja harvennuksessa suositaan lehtipuita ja marjoja lajeja. Raivauksen jälkeen puustoisia perinnebiotooppeja hoidetaan laiduntamalla. Niittymäiset alueet voidaan hoitaa joko laiduntamalla tai niittämällä.

Laidunnus

Laidunnus on puustoisten ja kivikkoisten perinnebiotooppien luontevin ja kustannustehokkain hoitotapa. Suurin osa Kaskiin perinnebiotoopeista on nimenomaan puustoisia. Laidunnuksen vaikutus monipuolistuu, jos samaa aluetta voidaan laiduntaa eri laiduneläimillä, sillä lampaat, nautakarja ja hevoset syövät eri lajeja ja eri kasvinosia. Laiduntaminen lisää eliölajiston monimuotoisuutta, sillä mm. osa perinnebiotooppien hyönteis- ja sienilajeista on riippuvaisia eläinten lannasta. Perinnebiotooppien hoidossa py-

Laiduntamalla hoidettu puustoinen perinnebiotooppi. Kuva Saara Ryhänen.

ritään elinympäristön asteittaiseen köyhtymiseen, jolloin perinteiset kasvilajien selviytymismahdollisuudet parantuvat. Perinnebiotooppien laidunnuksessa on tärkeää, ettei alueelle tuoda lisäruokaa eikä eläimillä ole pääsyä viljelynurmille. Vähätuottoisilla metsälaitumilla, hakamailla ja kuivilla niityillä voidaan alueen kulumista välttää rotaatiolaidunnuksella, jolloin karjaa pidetään alueella vain lyhempiä jaksoja kerrallaan tai vain alkukesästä, jolloin kasvu on voimakkainta. Eläinten määrä sopeutetaan laidunnettavan kohteen tyyppiin ja eläinten tuotostavoitteeseen: metsälaitumet ja kuivat niityt mahdollistavat esimerkiksi vain yhden suuren laiduneläimen 1–2 ha kohti, kun taas pärempituottoisilla rantaniityillä ja muilla tuoreilla niityillä eläimiä voi olla enemmän.

Niittäminen

Jos sopivia laiduneläimiä ei ole saatavilla, avoimille perinnebiotoopeille, lähinnä niityille, sopii hoitomuodoksi myös niittäminen. Niittämisen vaikutus eroaa laidunnuksesta siinä, että niitossa ei yleensä valkoida poistettavaa kasvustoa samalla tavalla kuin eläimet tekevät. Niitonkin yhteydessä voidaan toki säästää harvinaisia kasvilajeja tai antaa tiettyjen lajien siemen-

tää tänä vuonna ja niittää taas ensi vuonna. Niiton ajankohdalla voidaan suosia toisia lajeja ja taannuttaa toisia. Rehevillä, kunnostettavilla niityillä voidaan suorittaa alkukesästä runsaskasvuisia ei-niittylajeja (voikukka, nokkonen, koiranputki, koiranheinä, ohdakkeet) taannuttavia niittoja ja niittää vielä toisen kerran loppukesästä, kun varsinaisten tavoiteltujen niittykasvien siemenet ovat kypsyneet. Myöhempinä vuosina useimmilla kohteilla, etenkin kuivilla kedoilla, riittää yksi niittokerta kesässä. Niitetty luoko viedään aina pois niityltä, mutta mikäli sitä ei voida kuljettaa pois tai syöttää karjalle, voidaan se polttaa jollakin kasvillisuudeltaan vähempiarvoisella kohdalla.

Kulotus

Laidunnusta voidaan täydentää kulottamalla, sillä kulottamalla voidaan poistaa ylivuotinen kuloheinä ja karjalta syömättä jääneet hylkylaukut. Kulotus vapauttaa maahan ravinteita, typen ja fosforin suhde muuttuu fosforin eduksi, ja kasveille saadaan tärkeitä kivennäis- ja hivenaineita. Kulotuksella on lievä emäksinen eli kalkitseva vaikutus. Lisäksi kulotuksen myötä alueelta katoaa pääosa havupuuntaimista. Kulotuksessa vapautuneiden ravinteiden myötä kasvillisuus

Laiduntamalla hoidettu perinnebiotooppi erottuu maisemasta väljänä.

lisääntyä ja alueen jatkohoitona tarvitaan aktiivista laidunnusta tai niittoa, jotta ravinteet saadaan kerättyä pois maaperästä.

Kulutus suoritetaan joko varhain keväällä, juuri lumiensulamisen jälkeen, tai loppukesästä, jolloin alueen eliölajisto ei enää kärsi toimenpiteestä. Kulutuksesta on ilmoitettava kunnan paloviranomaiselle ja hankittava paikalle toimiva ensisammutuskalusto. Kulottaminen vaatii riittävän määrän ihmisiä sytyttämiseen, palon ohjaamiseen ja myös sen sammutukseen. Poltettava alue on rajattava hyvin. Jos rajausta ei onnistu luonnollisiin paloa rajaaviin kohtiin, kuten vesistöihin, ojiin ja kosteisiin painanteisiin, täytyy kuloalueen ympäri kaivaa pieni oja, jonka lähistöltä kaikki palava aines poistetaan. Jos kyseessä on puuton tai matalan pensaikkoinen alue, voidaan suoja-alueena käyttää myös muutaman metrin levyistä perusteellisesti kasteltua kaistaletta alueen ympärillä.

Laidunpankki

Laidunpankki on internetissä toimiva palvelusivusto, jonka kautta voi etsiä laiduntavaa karjaa omalle maisemanhoitoa tarvitsevalle kohteelleen tai vastaavasti lisää laiduntilaa omalle karjalleen. Sivuilta löytyy myös lisää tietoa maisemalaiduntamisesta ja sen toteuttamisesta käytännössä. Kun sopivat laiduntajat on löy-

detty, sovitaan vuokraako maanomistaja laiduntajat vai vuokraako eläintenomistaja laidunalueen. Sivulta löytyy valmiit sopimusmallit yhteistyösopimuksen ja vuokrasopimuksen solmimiseksi eläinten omistajan ja maanomistajan välille. Laidunpankki löytyy internetistä osoitteesta www.laidunpankki.fi.

Rahoitusmahdollisuudet: Perinnebiotooppien hoito soveltuu maatalouden ympäristösopimuksiin. Perinnebiotoopin ja luonnonlaitumen alkuraivaukseen ja aitaukseen voi saada ei-tuotannollista investointikorvausta. Puustoiset perinnebiotoopit voivat soveltua vapaaehtoisen metsiensuojeluohjelman METSON kohteiksi.

7.3 Pellon reunavyöhykkeet ja metsäsaarekkeet

Peltomaiseman luonnollisen rajan ja samalla aukean maiseman raamin muodostavat yleensä metsänreunat, ellei kyseessä ole vesistöön rajautuva rantapeltto. Pellon ja metsän välisellä reunavyöhykkeellä kaksi erilaista elinympäristöä vaihtuvat. Tiedetyt lajit ovat erikoistuneet elämään juuri tämän tyyppisissä elinympäristöissä, ja reunavyöhykkeet ovat usein eliöstöltään ympäröiviä alueita monipuolisempia. Kasvillisuudeltaan monikerroksiset reunavyöhykkeet tarjoavat pe-

Monilajista pellon ja metsän reunavyöhykettä.

simä-, suoja- ja ruokailupaikkoja useille eläinlajeille. Myös pellon ja tien väliset piennaralueet voivat olla luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita, joilla viihtyvät harvinaistuneet niittyajit.

Pellon reunavyöhykkeiden tapaan myös pellon keskellä olevat metsäsaarekkeet ovat tärkeitä luonnon monimuotoisuuskohteita. Metsäsaarekkeilla on lisäksi erityinen maisema-arvo, sillä ne toimivat avointa peltomaisemaa jäsentävinä kiintopisteinä. Kaskiissa on aiemmin ollut enemmänkin metsäsaarekkeita, mutta aikojen kuluessa niitä on raivattu pois viljelyn tieltä. Jäljellä olevat metsäsaarekkeet tulisi säilyttää ja hoitaa niin, että niiden maisema- ja monimuotoisuusarvot paranevat entisestään. Pellon reunavyöhykkeitä ja metsäsaarekkeita hoidetaan samaan tapaan. Tavoitteena on väljä ja monipuolinen kasvillisuus. Pellon reunavyöhykkeet ja metsäsaarekkeet olivat entisaikaan tyypillisesti karjan laidunmaita. Laidunnus on edelleen paras tapa pitää alueet hoidettuina ja kasvillisuudeltaan ja maisemakavaltaan monipuolisina. Jos laidunnus ei ole mahdollista, voidaan alueiden vesakoituminen ja umpeenkasvu estää maisemaraivauksella.

Metsään rajautuvan pellonreunan ominaispiirteiden säilyttäminen tulisi huomioida myös metsänhakuissa. Reunavyöhykkeeseen voidaan jättää puustoa pystyyn suoja- tai siemenpuustoksi, ja pensaskerros jätetään raivaamatta. Reunavyöhykkeillä suositaan lehtipuita ja pensaita, joista kasvaa hakkuiden jälkeenkin nopeasti peittävä ja monipuolinen suojapuusto. Tavoitteena on kerroksellinen kasvillisuusrakenne. Puustoisena säilytetty reunavyöhyke suojaa metsän

uudistusalaa paahteelta ja hallalta ja antaa nuorille taimille suojaa kevätahavalta. Puustoisien reunavyöhykkeiden säilyttäminen lieventää myös avohakkuun maisemavaikutuksia.

Maisemaraivaus

Maisemaraivauksessa raivataan esiin pellonreunan tai metsäsaarekkeen kiinnostavimmat kohteet: erikoiset sekä kaunismuotoiset puuyksilöt, kauniin syysvärin lajit, isot kivet ja kiviröykkiöt, laidunalueiden rakenteet ja vanhojen rakenteiden jäänteet sekä muut kiinnostavat ja maisemaa rikastuttavat kohteet. Raivauksessa suositaan monipuolisesti katajia ja lehtipuita, erityisesti kukkivia ja marjovia lajeja, kuten tuomea ja pihlajaa. Raivauksessa tulee välttää kaavamaisista, tasavälistä puuston harventamista. Sen sijaan pyritään vaihtelevaan rakenteeseen, jossa on välillä avoimempia kohtia ja välillä tiheämpää puustoa.

Tiheissä vesakoissa, haavikoissa ja lepikoissa ei kannata raivata koko alaa heti, koska se vapauttaa kasvutilaa juuristosta kasvaville uusille vesoille. Ensivaiheessa voi poistaa tai kaulata puolet tai $\frac{1}{3}$ kasvustosta ja seuraavana vuonna loput tai jälleen $\frac{1}{3}$. Aina-kin voimakkaammat puuyksilöt kannattaa kaulata ja kaataa loput reiluun tappikantoon. Tappikannosta on helppo katkaista siitä kasvavat uudet vesat. Kaulaaminen tappaa koko puun juuria myöten ravinteiden ja vedenkuljetuksen estyessä, joten kaulatusta puusta ei enää pitäisi syntyä uusia juurivesoja. Työ suoritetaan

Metsäsaareke ennen ja jälkeen maisemaraivauksen. Piirros Leena Lahdenvesi-Korhonen.

Maisemaraivauksen periaatteella hoidettu metsäsaareke on avoin.

veistämällä rinnankorkeudelta esim. kuorintaraudalla kuori ja nilakerros pois rungon ympäri vähintään 30 cm matkalta. Puu on valmis kaadettavaksi, kun kuori alkaa irrota. On kuitenkin syytä huomioida, että etenkin vanhoilla haavoilla ja raidoilla on suuri ekologinen merkitys, ja niitä tulisi mahdollisuuksien mukaan vaalia.

Metsäsaarekkeet voidaan yleensä raivata huomattavan avoimiksi, jotta ne eivät peitä kaukonäkymää peltoaukealla. Yksi tai muutama suurikasvuinen maisemapuu metsäsaarekkeella toimii maiseman kiintopisteenä luoden maisemakuvaan ryhtiä. Erikorkuiset ja muotoiset puut luovat metsäsaarekkeeseen mielenkiintoa. Metsäsaarekkeen pohjana on usein avokallio tai kiviröykkiöitä, jotka saadaan raivauksella esiin.

Rahoitusmahdollisuudet: Pellon reunavyöhykkeiden ja metsäsaarekkeiden hoito soveltuu maatalouden ympäristösopimuksiin.

Rantametsä ennen maisemaraivausta ja maisemaraivauksen jälkeen. Piirroksat Paula Rantanen.

7.4 Rantavyöhykkeet

Kaskiissa Sulajärvi on maiseman kiintopiste, johon katse ohjautuu ylempää mäen laelta tai rinteeltä. Myös etelästä Puumalan suunnasta saavuttaessa Sulajärven rantamaisema on ensimmäinen kosketus Kaskiin maisema-alueeseen. Järvinäkymän aukipitäminen on maiseman kannalta tärkeää.

Pellon ja vesistön välinen puustoinen rantavyöhyke on luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue, jossa viihtyvät monet lajit. Rantavyöhykkeitä hoidetaan maisemaraivauksen periaatteella (ks. pellon reunavyöhykkeet ja metsäsaarekkeet). Raivauksen vaikutusta maisemaan on hyvä tarkastella sekä maalta että vesistöstä päin. Kaskiissa erityisen tärkeitä ovat järvelle päin avautuvat kaukonäkymät, joiden avautumiseksi raivaus on hyvä tehdä riittävän voimakkaana.

Harvennuksissa pyritään säilyttämään rantavyöhyke mahdollisimman monilajisena ja korostamaan kaudimuotoisia maisemapuita. Näkymiä voidaan avata sektoreittain muodostamalla vaihtelevia aukkoja rantavyöhykkeen puustoon. Paju valtaa rantavyöhykkeen otollisen kasvupaikan hyvin nopeasti, joten maiseman avoimena pitäminen voi vaatia vuosittaisista raivauksista. Rantavyöhykkeiden jatkohoito voidaan toteuttaa myös laiduntamalla.

Rahoitusmahdollisuudet: Rantavyöhykkeiden hoito voi soveltua maatalouden ympäristösopimuksiin.

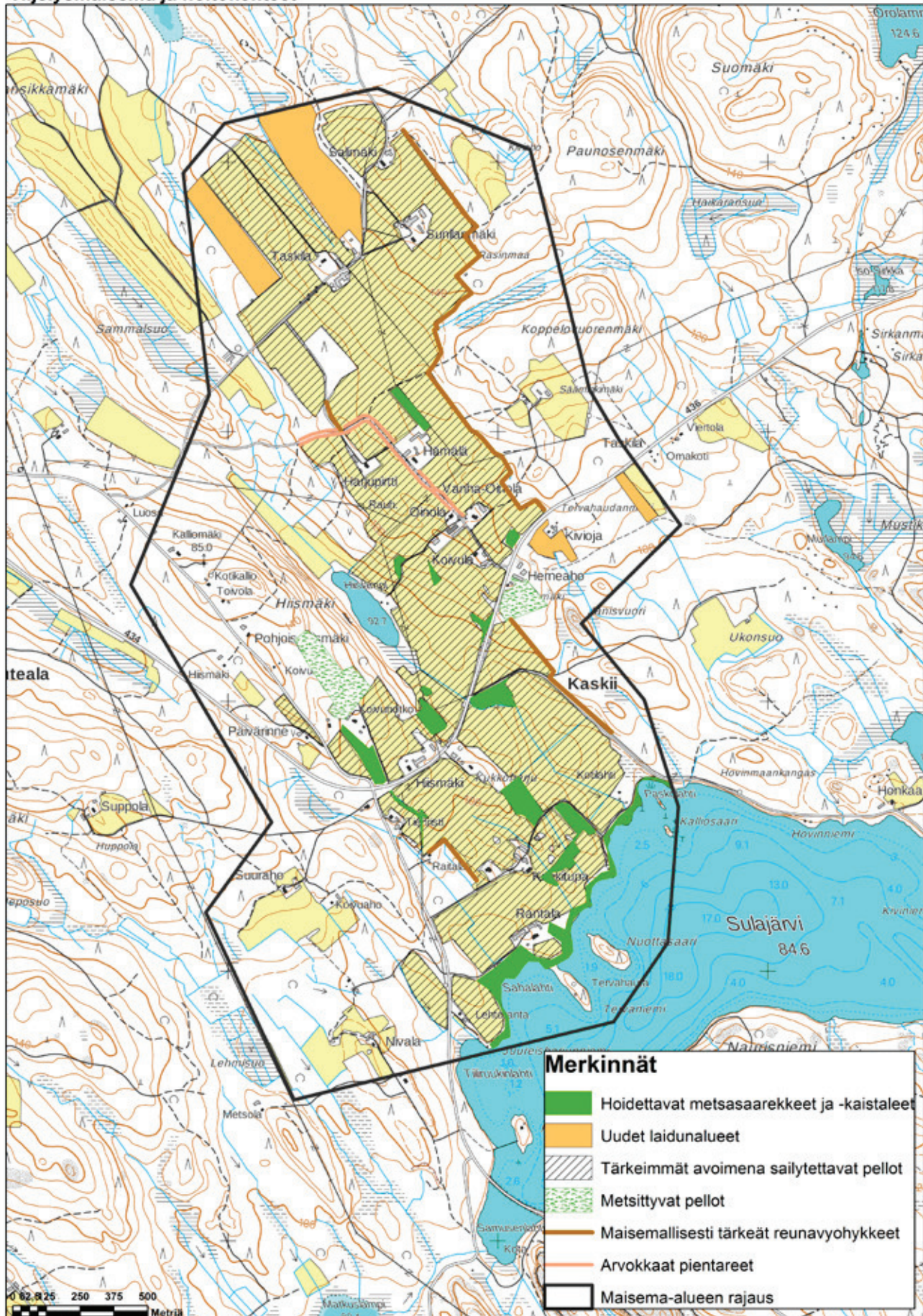

Puustoista rantavyöhykettä Sulajärveltä päin katsottuna. Kuva Saara Ryhänen.

Syysmaisemassa Sulajärvi pilkahtelee rantavyöhykkeen puuston lomasta.

Viljelysmaisema ja hoitokohteet

Lähdekartta: Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 2017.

7.5 Metsät

Kaskiin alueen maisemallisesti tärkeimmät metsät ovat avointa peltomaisemaa kehystävät reunametsät sekä tienvarsimetsät. Myös maisema-alueen rajauksen ulkopuolelle sijoittuvat ympäröivien drumliinien lakialueiden metsät ovat maisemallisesti tärkeitä, sillä ne muodostavat kaukomaiseman kauimmaisat kiintopisteet. Metsänhoidolla on merkitystä sekä maiseman, luonnon monimuotoisuuden että virkistyskäytön kannalta. Metsätalous on merkittävä tulonlähde monelle Kaskiin tilalle ja maanomistajalle. Kaskiin metsiä on hyvä hoitaa talousmetsinä kestävän metsänhoidon suositusten mukaisesti maisema- ja luonnon monimuotoisuusnäkökulmat huomioiden.

Reunametsien hoidossa tavoitteena on monilajinen ja vaihteleva näkymä, jossa suositetaan kauniin syysvärin omaavia puita. Erityisesti tienvarsimetsin hoidossa tulisi huomioida myös tieltä aukeavat näkymät ja tarvittaessa avartaa näkymiä Sulajärvelle päin. Vaihtelua maisemaan saadaan harvennusten voimakkuutta vaihtelemalla sekä raivaamalla komeita maisemapuita tai puuryhmiä esiin. Vanhojen puiden, pötkelöiden ja lahohen maapuiden säästäminen lisää luonnon monimuotoisuutta. Suuret haavat tulisi jättää säästöpuiksi kolopesijöille ja marjovat puut linnuille ravinnon lähteeksi.

Kaukomaiseman kannalta on tärkeää säilyttää mäkiä päällä metsän siluetti ehyenä sijoittamalla hakkuut sopivasti korkeuskäyriin nähden ja jättämällä riittävästi säästöpuita taivaslinjalle. Maaston muotoja mukailevat pyöreät, kaarevat ja korkeuskäyrien suuntaiset hakkuurajaukset sopivat maisemaan parhaiten. Yhteistyö naapuripalstojen metsänomistajien kanssa antaa parhaimmat edellytykset maisemaan sovitettujen hakkuuiden suunnitteluun. Näin voidaan välttää tiukasti tilarajan mukaiset suorat hakkuurajat.

Metsälaisissa on määritelty metsäluonnon erityisen tärkeät elinympäristöt, joiden ominaispiirteet tulee säilyttää hakkuissa. Metsien muutkin arvokkaat elinympäristöt on hyvä säilyttää alkuperäisessä tilassaan. Usein ne muodostavat kokonaisuuden erityisen tärkeän elinympäristön kanssa. Ne voivat olla paikallisen yleisyyden vuoksi vähemmän edustavia tai niiltä voi puuttua jokin erityisen tärkeän kohteen tunnusmerkki, mutta pienialaisina ne kannattaa silti säilyttää.

Rahoitusmahdollisuudet: Metsälain 10§ mukaisten erityisten tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden säilyttämiseen voi saada kestävän metsätalouden rahoituslain mukaista ympäristötukea. Kemera-tukea voi saada myös erilaisiin metsäluonnon hoitohankkeisiin.

Metsät kehystävät avointa peltomaisemaa.

Metsälain 10§ mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat:

- lähteet, purot ja norot välittömine lähiympäristöineen (vähintään 5–10 m)
- ruoho- ja heinäkorvet sekä saniaiskorvet
- rehevät lehtolaikut
- ojittamattomien soiden pienet kangasmetsäsaarekkeet
- rotkot ja kurut
- jyrkänteet välittömine alusmetsineen
- kitu- ja joutomaiden hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat

Mäkien lakialueiden metsänhakuilla voi olla laaja vaikutus kaukomaisemaan.

7.6 Kiviaidat ja kivirauniot

Kaskiin pelloilta on vuosien saatossa kerätty valtava määrä kiviä. Vuosikymmenten saatossa osasta kiviä on rakennettu huolellisesti ladottuja kiviaitoja ja osa on kasattu röykkiöiksi pellon reunaan tai metsäsaarekkeille. Kiviaidat ovat aiemmin olleet Kaskiin maisemalle leimallinen piirre, joka on korostanut laajan peltoaukean mosaiikkimaisuutta. Viljelyn tehostuessa

suurin osa Kaskiin kiviaidoista on raivattu pois. Kaskiraunioita eli kaskimaan raivaamiseen liittyviä vanhoja kivi-röykkiöitä ei Kaskiin alueelta ilmeisesti enää löydy. Tiettävästi ainakin Kaskiinharjun eteläosassa Herne-mäen tienoilla on kuitenkin ollut kaskiraunioita, mutta ne hävitettiin viimeisimmän pellonraivauksen yhteydessä.

Kiviaidat ja kivirauniot ovat tärkeä muistomerkki sukupolvien pellonraivaustyöstä. Ne tuovat maisemaan

Kaskiinharjuntien kummankin puolen aina Tervahaudanmäeltä Harjupirtille asti oli aikanaan kiviaita. Kuva Airi Ahosen kotiarkisto.

Hoitamattomina kiviaidat peittyvät kasvillisuuden sekaan.

mielenkiintoisia yksityiskohtia ja katsetta suuntaavia linjoja. Vielä jäljellä olevien kiviaitojen säilyttäminen ja hoitaminen on tärkeää kulttuuriympäristötyötä, jolla säilytetään maalaismaiseman historiallinen kerrosellisuus. Kivirakenteilla on merkitystä myös luonnon monimuotoisuuden kannalta, sillä niille on vuosien saatossa kehittynyt aivan oma eliöstönsä, joka on riippuvainen paahteisista kiviympäristöistä. Kivirakenteilla viihtyvät useat harvinaistuneet jäkälä-, sammal- ja hyönteislajit.

Jäljellä oleva kiviaita Hämälän ja Sunilanmäen tilan rajalla olisi hyvä raivata esiin maisemassa. Puiden juuret rikkovat kiviaitoja, joten aidan päälle ja ympärille ei tulisi päästää kasvamaan vesakkoa. Kiviaidat voidaan mahdollisuuksien mukaan yhdistää laidunalueisiin, jolloin laiduntavat eläimet pitävät

vesakon poissa. Jos laidunnusta ei pystytä järjestämään, olisi kiviaitojen ympärys hyvä raivata vesakosta säännöllisesti parin vuoden välein. Sortuneet osat voi jättää paikalleen, mikäli ladontatavasta ei ole varmuutta eikä aitaa käytetä enää aitatarkoituksessa. Kivien välejä voidaan puhdistaa roskista, mutta on varottava rikkomasta aitaa. Raivaustähteet ja roskat viedään aina pois. Kiviaitojen pitäminen avoimena parantaa myös kiviaidoilla elävien harvinaistuneiden lajien elinoloja, sillä ne hyötyvät valosta ja lämmöstä. Pellon reunavyöhykkeiden ja metsäsaarekkeiden hoidossa voidaan raivata esiin maisemaa rikastuttavia kiviröykkiöitä.

Rahoitusmahdollisuudet: Kiviaitojen ja kiviröykkiöiden ympäristönhoito sopii maatalouden ympäristösopimuksiin.

7.7 Tienvarret ja tiemaisema

Ensivaikutelma maisemasta saadaan yleensä tietä pitkin kuljettaessa ja siksi tienvarsien maisemanhoidolla on erityisen suuri merkitys koko maisemakuvan kannalta. Siistit tienpientareet ja vaihteleva tienreunuspuusto luovat hyvän vaikutelman kylästä. Lisäksi teiden reuna-alueet ovat parhaimmillaan arvokkaita monimuotoisuuskohteita. Monikerroksinen reunakavillisuus tarjoaa pesimä-, suoja- ja lepopaikkoja monille linnuille ja piennisäkkäille.

Tienhoidon tavoitteena on toimivuuden ja liikenneturvallisuuden takaaminen. Tämä tehdään pitämällä liikenteessä tarvittavat näkymäalueet avoimina, torjumalla vesakoitumista, estämällä heinikon taittumisen ajoradalle, edistämällä ojien toimivuutta sekä pitämällä liikenneympäristö siistinä ja selkeänä. Teiden risteysalueet ovat otollisia pusikoitumiselle, mikä on paitsi maisemallinen haitta, myös riski liikenneturvallisuudella.

Kaskiissa maanteiden (Sulkavantie ja Sairalanmäentie) tiealueen hoidosta huolehtii Pohjois-Savon ELY-keskus. Tiealue ulottuu metrin etäisyydelle ojasta tai jos ojaa ei ole, tieluiskan tai -leikkauksen ulkoreunasta. Tienvierustat niitetään kahdesti kesässä niin, että ensimmäinen niitto ulottuu kahden metrin etäisyydelle tien reunasta ja toinen niitto neljän metrin etäisyydel-

le. Kolmen vuoden välein maanteiden varsilla suoritetaan laajempi vesakontorjunta. Erityisesti Sulkavantien ja Sairalanmäentien risteyksessä tiealue ulottuu kuitenkin hyvin laajalle, eivätkä rutiinitoimenpiteinä tehty hoito kata koko tiealuetta, vaan ajoittain raivauksista on tehtävä laajemmalla. Tienristin koillispuolella oleva risteysalue on pusikoitunut, mikä haittaa risteysnäköä. ELY-keskus huolehtii alueen raivauksesta kesällä 2018. Raivauksessa jätetään suojapuustoa asuinrakennuksen ympärille.

Sairalanmäentien ja Sulkavantien risteysalueen kohdalla on huomioitava, että tiealue ulottuu tavallista laajemmalle (ks.ilmakuva). Nykyisin käytössä oleva parkkialue on tiealueella ja risteysalueen näkymäalueella. Tämä on huomioitava mahdollisessa parkkialueen kehittämisessä ja tehtävä yhteistyötä liikenneviranomaisen kanssa. Parkkialueen kehittämistoiveista on kerrottu tarkemmin kappaleessa 10. Jatkotoimenpiteet: Leader-hanke.

Alueen muiden teiden hoidosta vastaa tiekunta. Näiden teiden varrella voidaan raivata tienvarsipuustoa niin, että saadaan esiin maisemallisesti mielenkiintoisimpia puita. Näkymiä Sulajärvelle päin olisi hyvä paikoitellen avata. Tienvarsille voidaan jättää muutamia täysikasvuisia maisemapuita tuomaan maisemaan syvyyttä ja vaihtelua. On kuitenkin huomi-

Tiealueen rajaus Sulkavantien ja Sairalanmäentien risteyksessä. © Maanmittauslaitos 2018.

Tiemaisemaa Hiismäentien varressa.

oitava, että tienvarren puista ei saa aiheutua haittaa liikenteelle eikä viereisten peltöjen viljelylle. Hiismäentien varressa vallitsevana puuna on pihlaja, mikä luotielle aivan oman tunnelmansa etenkin alkukesässä pihlajan kukinta-aikaan. Tienvarren maisemanhoidossa suositaan jatkossakin pihlajaa ja jätetään erityisesti nuoria pihlajantaimia kasvamaan, jotta pihlajikko uudistuu.

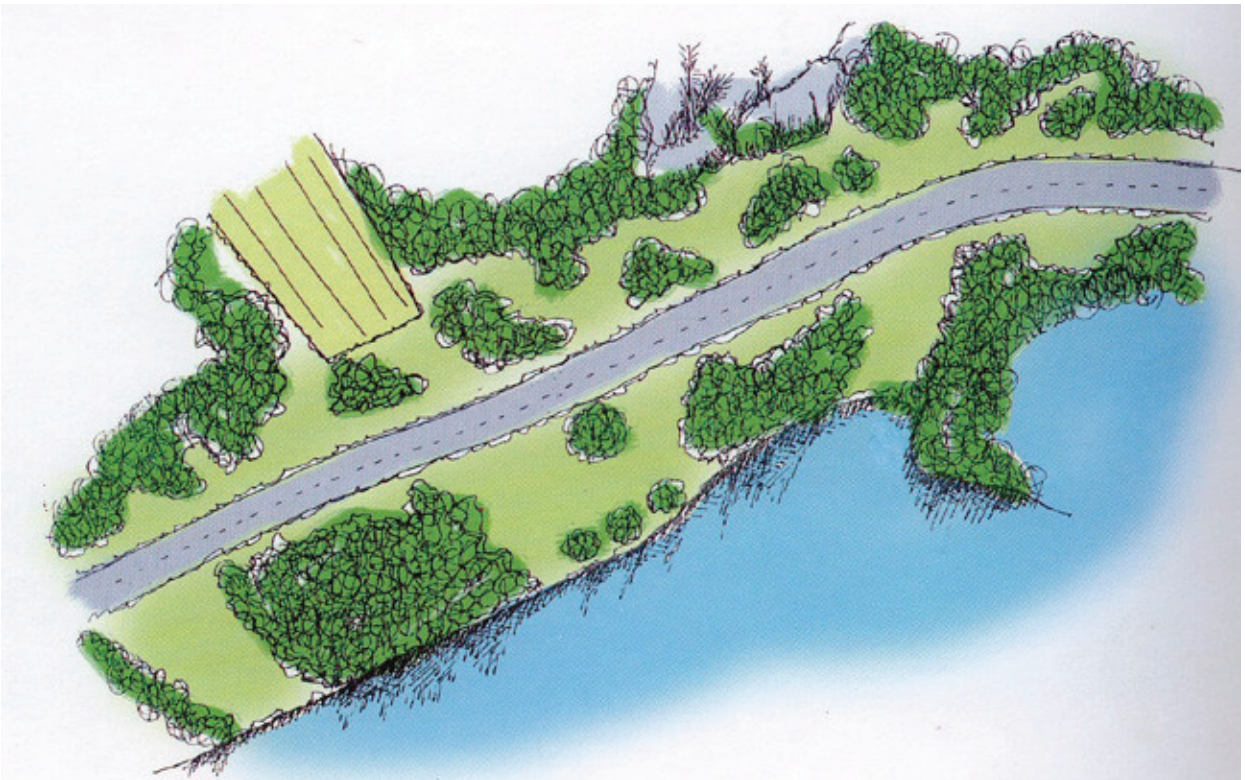
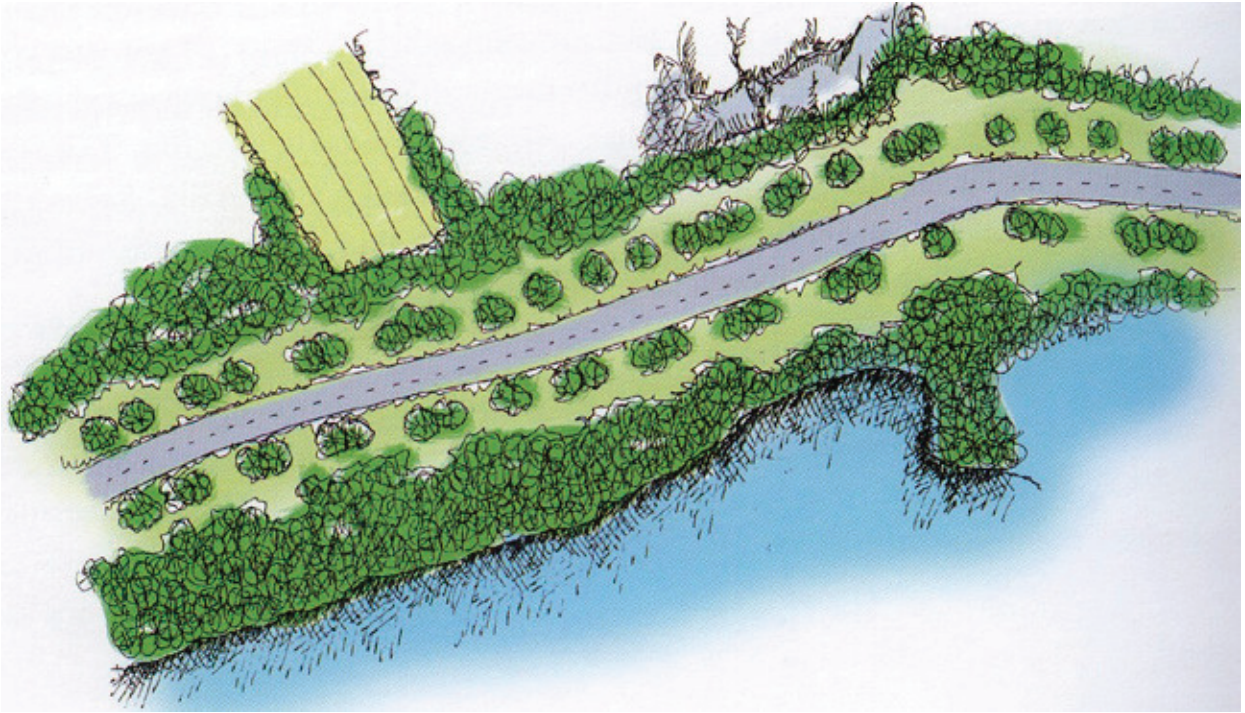
Avoimena pidetyt tienvarret ovat tyypillisimpiä vieraslajien levittäytymispaikkoja, joita pitkin vieraslajit voivat levittäytyä myös pellonpientareille ja metsään. Vieraslajien valtaamalla tieosuuksissa noudatetaan vieraslajien torjuntaohjeita. Kun vieraslajit on saatu hallintaan, hoidetaan tienvarsia niittyjen tapaan.

Tienpientareiden hoitoon on hyvä kiinnittää huomiota erityisesti Kaskiinharjuntien varressa, jossa

pientareilla kasvaa arvokasta niittylajistoa. Jatkuvana hoitona pientareet tulisi niittää vuosittain loppukesällä kukinnan jälkeen. Niittotähteen annetaan olla paikallaan muutaman päivän, jotta siemenet ehtivät varista maahan. Tämän jälkeen niittoluoko haravoidaan ja kerätään pois. Tienvarsilla on yleensä luonnostaan hyvä siemenpankki, sillä niittykasvien siemenet voivat säilyä maassa elinkelpoisina vuosikymmeniä. Kun kasvuolosuhteet tehdään suotuisiksi, syntyy alueelle usein luontaisesti kaunis ja monipuolinen niittykasvillisuus. Paahteisilla pientareilla viihtyvät monet kuivankedon tyyppilajit. Niittykasvit viihtyvät vähäravinteisessa maassa. Tienvarsien säännöllinen niitto ja niittotähteen poiskeruu köyhdyttävät maaperää vähitellen, mikä parantaa niittykasvien kilpailuetua muihin lajeihin verrattuna.

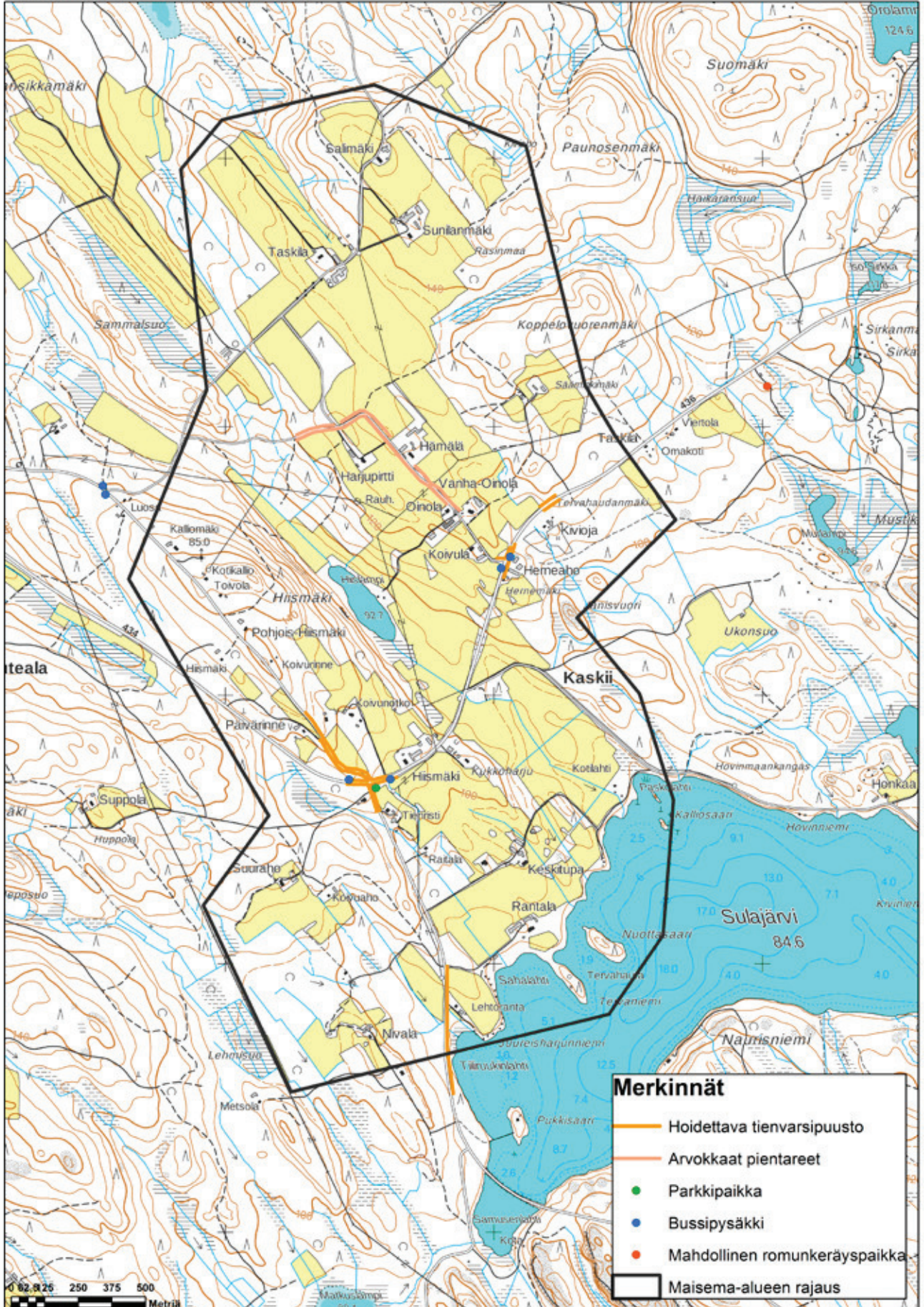

Hoidetuilla tienpientareilla viihtyvät arvokkaat niittylajit.

Tienvarsimaiseman raivauksessa tulee välttää yksitoikkoisuutta. Yläkuvassa kaavamainen raivaustapa, jossa ympäröivää maisemavaihtelua ei ole otettu huomioon. Alakuvassa oikein tehty raivaus, jossa vesistöön ja pelloille päin on tehty pienimuotoisia maiseman avauksia. Piirroksat Leena Lahdenvesi-Korhonen.

Tärkeimmät hoidettavat tienvartet

Lähdekartta: Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 2017.

7.8 Vieraslajit

Vieraslajit ovat ihmisen tahallisesta tai tahattomasta vaikutuksesta luontoomme levinneitä lajeja, jotka eivät alun perin ole kuuluneet ekosysteemiimme. Ihmisen toiminnan takia vieraslaji on ylittänyt luontaiset leviämisesteet, kuten mantereen, meren tai vuoriston. Haitallisiksi vieraslajeiksi luokitellaan ne vieraslajit, jotka aiheuttavat jollakin alueella välittömästi tai välillisesti ekologista, taloudellista, terveydellistä tai sosiaalista haittaa. Haitallisten vieraslajien esiintyminen vaatii alueella erityisiä toimenpiteitä, joilla leviämistä voidaan ehkäistä ja olemassa olevaa kasvustoa hillitä.

Vieraslajit voivat aiheuttaa merkittävää haittaa luonnon monimuotoisuudelle. Ne ovat usein tehokkaita leviämään ja voivat vallata nopeasti kokonaisia elinympäristöjä syrjäyttäen alkuperäiset lajit. Päästyään valloilleen ne voivat muuttaa kokonaisten eliöyhteisöjen rakennetta. Vieraslajit voivat tuoda mukanaan tautteja ja aiheuttaa siten tuhoja maa- ja metsätaloudelle. Jotkut vieraslajit, mm. jättiputket, ovat haitallisia myös ihmisen terveydelle.

Suomen yleisimmät vieraskasvilajit ovat jättiputki, jättipalsami ja komealupiini, joista kaksi jälkimmäistä esiintyy hyvin runsaina lähes koko Kaskiin alueella. Nämä kasvit on alun perin tuotu maahan koristekasveiksi. Kaskiissa jättipalsami on levinnyt tienpientareille ja ojanpenkoille nimenomaan puutarhaistutuksista. Komealupiinia taas on kylvetty maanteiden varsiin, josta se on jatkanut leviämistään tienvarsia pitkin. Lisäksi Kaskiissa kasvaa pistemäisesti vieraslajeista ainakin terttuseljaa, kurturuusua, isotuomipihlajaa sekä rehuvuohenhernettä, jotka laajemmalle luontoon leviessään voivat olla haitaksi alueen luontaiselle kasvilisuudelle.

Komealupiini

Komealupiini, jota yleisesti nimitetään vain lupiiniksi, on monivuotinen hernekasvi, joka kasvaa noin 1–1,5 metriä korkeaksi. Lupiinilla on pitkä terttumainen kukinto, joka voi olla väriltään sininen, violetti, vaaleanpunainen, valkoinen tai niiden risteymä. Lupiinin pääkukinta on kesä-heinäkuussa, mutta se voi jatkaa kukintaansa aina lokakuulle asti. Lupiinin lehdet ovat pitkäröytiset. Vahva juuristo on haaroittunut. Lupiinilla on juurinyströissään tyypibakteereja, jotka sitovat ilmakehän typpeä käyttöönsä. Tämän vuoksi lupiini pärjää hyvin myös vähäravinteisessa maassa. Aikaa myöten lupiini muuttaa kasvupaikkansa kasvuoloja ravinteikkaam-

Komealupiini.

maksi, mikä vaikeuttaa entisestään vähäravinteisilla mailla viihtyvien alkuperäisten niittykasviemme pärjäämistä. Lupiini ei kelpaa ravinnoksi perhosille, joten niittykasvien korvaantumien lupiinilla voi heikentää paikallisesti perhoskantaa. Lupiini sisältää myrkyllisiä alkaloideja. Erityisesti lupiinin kukinnot ovat myrkyllisiä. Lupiini on luokiteltu haitalliseksi vieraslajiksi.

Lupiini on tuotu luontaiselta esiintymisalueeltaan Pohjois-Amerikasta Eurooppaan koriste- ja rehuksiviksi alun perin 1800-luvun alkupuolella. Suomessa ensimmäinen havainto luontoon karanneesta lupiinista on tehty jo 1800-luvun lopulla. Vuosien saatossa lupiinia on istutettu koristekasviksi tienvarsille, puutarhoihin ja mökeille, joista se on levinnyt muualle luontoon. Nykyisin lupiinia tavataan lähes koko maassa pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta. Lupiini valtaa nopeasti kasvualaa ja leviää nopeasti ja tehokkaasti siemenistä, joita yksi kasvi voi tuottaa jopa sata. Siemenet kulkeutuvat uusille alueille tehokkaasti tienvarsiniittojen, siirtomaiden ja puutarhajätteiden mukana.

Lupiinia ei saada kokonaan poistettua luonnostamme, mutta sen leviämisen hillitsemiselle on hyvät perusteet. Laji on leviämässä tienvarsilta myös metsiin, niityille, lehtoihin ja mäntykankaille vallaten tilaa uhanalaisilta kasvilajeilta. Myös tienvarsiketojen muuttuminen tiiviiksi lupiinikasvustoiksi on merkittävä uhka luontomme monimuotoisuudelle, sillä vanhojen niittyjen ja laidunalueiden vähennyttyä radikaalisti monet perinnebiotooppien lajit ovat riippuvaisia monilajisista tienvarsikedoista. Lupiinin torjunnassa on tärkeää pyr-

kiä estämään lajin leviäminen niille tienvarsijaksoille, joissa sitä ei vielä ole.

Lupiinin hävittäminen vaatii pitkäjänteisyyttä, sillä torjuntatyö vie vuosia. Kotipuutarhassa lupiinin kukinnot kannattaa leikata pois heti kukkimisen jälkeen, ennen siementen kypsymistä. Näin menetellen lupiini ei pääse leviämään puutarhan ulkopuolelle. Monivuotisella lupiinilla on pystyjuurakko, eikä se onneksi leviä kasvullisesti rönsyjen avulla. Laajoja lupiinikasvustoja voi pitää kurissa niittämällä. Niittojäte tulee korjata pois maaperän liiallisen rehevöitymisen estämiseksi. Pelkästään niittämällä kasvin hävittäminen on vaikeaa, mutta ainakin sen leviäminen hidastuu ja jopa estyy. Silloin kun lupiineja on vähän, kannattaa ne kaivaa yksitellen juurineen ylös maasta. Torjuntatyötä on jatkettava useiden vuosien ajan, sillä maaperän siemenvarastosta itää uusia lupiininalkuja vuosienkin jälkeen. Torjuntatoimet kannattaa keskittää ekologisesti arvokkaimmille niityille ja maisemallisesti tärkeille tienvarsikohteille.

Myös lampaiden laidunnuksella on saatu hyviä tuloksia lupiinin torjunnassa. Lampaat syövät mielellään lupiinin vihreitä lehtiä, jotka ovat vain lievästi myrkyllisiä. Lupiinialueella laidunnettaessa on kuitenkin seurattava tarkasti, että lupiinit eivät pääse kukkimaan, sillä kukat ja siemenet ovat erittäin myrkyllisiä. Tarvittaessa kasvustoa niitetään. Laidunnus sopii alueille, jossa lupiinia on vielä melko vähän. Laidunnukseen käytetään pääosin aikuisia uuhia.

Selvärajaisia lupiinikasvustoja voidaan torjua myös peittämällä ne säänkestävillä, valoa läpäisemättömillä muoveilla, esim. aumamuovilla, niin että muovi pysyy ankkuroituna paikoillaan kaksi vuotta. Mansikkamuovi tai vihreä kevytpeite ei riitä peittämiseen. Kemiallisesti lupiinia voi torjua glyfosaattiliuoksella. Liuosta käytetään valmistajan ohjeen mukaan.

Jättipalsami

Jättipalsami on mehevävartinen ruoho, joka voi kasvaa jopa yli kolmimetriseksi. Yleisimmin jättipalsami kasvaa noin 1,5 metrin korkuisena, mutta myös aivan matalat, alle 10 cm korkeat yksilöt kukkivat ja tuottavat siemeniä. Kasvilla on suuret, jopa 4 cm korkuiset kaksineuvoiset kukat, jotka ovat yleensä vaaleanpunaisia, mutta myös valkoisia ja tummanpunaisia yksilöitä esiintyy. Kukinto on pystyssä oleva terttu. Kasvin hedelmä on litumainen kota, joka repeää kypsänä herkästi singoten siemenet lähiympäristöön. Lehdet ovat muodoltaan suikeita ja tiheästi hammaslaitaisia.

Parhaiten jättipalsami menestyy rehevillä ja kosteilla paikoilla, kuten ojien varressa. Se ei siedä kuivuutta ja kasvaa siksi heikosti karuilla kasvupaikoilla. Jättipalsami on luokiteltu haitalliseksi vieraslajiksi.

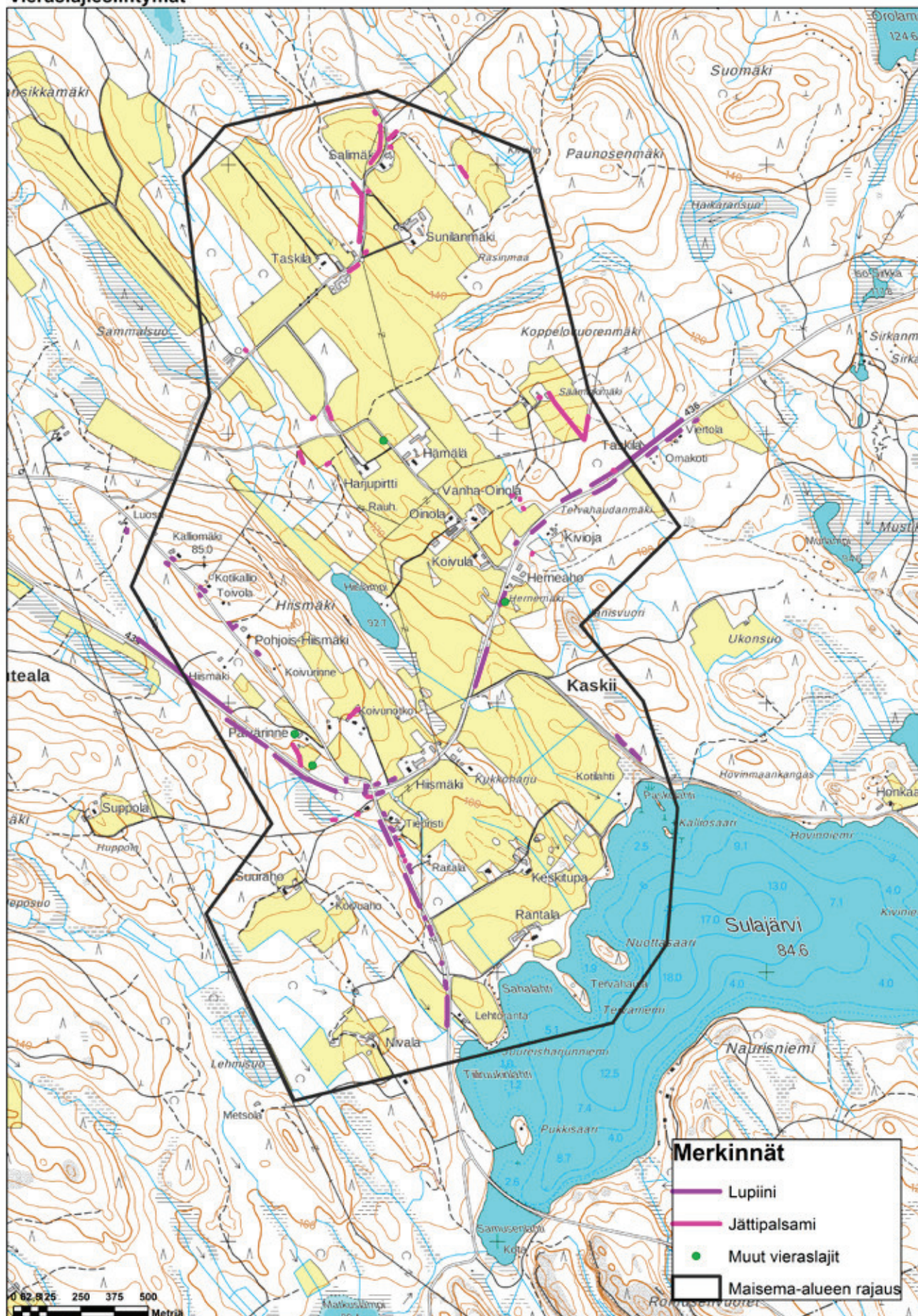
Jättipalsami on yksivuotinen kasvi ja sen siemenet ovat lyhytikäisiä, mikä helpottaa torjuntaa. Kasvustojen hävittäminen perustuu siis siihen, että estetään uusien siementen muodostuminen. Pienet, muutamien neliömetrien tai aarien laajuiset esiintymät voidaan hävittää tehokkaimmin kitkemällä, sillä jättipalsamin juuret ovat hennot. Kasvit tulee kitkeä yksitellen pois mahdollisimman varhain, kuitenkin viimeistään kukinta-aikaan ennen siementen kypsymistä. Erityistä suojarustusta ei tarvita. Usein kitkeminen täytyy toistaa useita kertoja kesän ja syksyn aikana tai viimeistään seuraavana kesänä. Mikäli uutta siementä ei pääse syntymään eikä leviämään alueelle muualta, häviää jättipalsami paikalta hyvinkin nopeasti.

Laajojen, useiden aarien kokoisten esiintymien hävittäminen on hankalampaa. Kasvit voidaan hävittää niittämällä ne alimman lehtiparin alapuolelta, sillä riittävän alhaalta katkaistuna kasvi ei enää verso udelleen. Jättipalsamin kitkennässä tai niittojätteen käsittelyssä pitää olla huolellinen, sillä siemenet kulkeutuvat helposti mullan ja kenkien mukana uusille kasvupaikoille. Jättipalsami on erityisen haitallinen esiintyessään ojien ja vesistöjen varsilla, missä se leviää suotuisissa kasvuoloissa hyvin nopeasti ja valtaa kasvualan alkuperäiseltä kasvustolta. Myös jättipalsamia voidaan torjua peittämällä tai myrkyttämällä.

Jättipalsami.

Vieraslajiesiintymät

Lähdekartta: Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 2017.

7.9 Pihapiirien maisemahoito

Pihapuut osoittavat korostavat tilakeskuksia maisemassa.

Pihapuut

Maisemasta hyvin erottuvat yksittäiset suuret puut toimivat maisemaa jäsentävinä kiintopisteinä ja maa-merkkeinä. Korkeat pihapuut ovat leimallisia etelä-savolaisille kylille. Pihapuut osoittavat tilakeskusten ja pihapiirien sijainnin ja samalla sitovat rakennukset luontevasti ympäristöönsä. Lisäksi pihapuut vaimentavat tuulia, parantavat pihapiirin pienilmastoa ja tarjoavat kesähelteillä kaivattua varjoa. Pihapuihin voi liittyä myös vahvaa symboliikkaa, joka entisestään lisää niiden arvoa. Esimerkiksi Sunilanmäessä on istutettu pihapiiriin viisi pylväshaapaa symboloimaan viittä tilalla asunutta sukupolvea ja Suurahossa kasvaa pihapuuna vuonna 1967 istutettu Suomen itsenäisyyden 50-vuotisjuhla-kuusi.

Useimmissa pihapiireissä pihapuita on useita ja ne voivat olla hieman eri-ikäisiä ja eri puulajeja. Tämä helpottaa pihapuiden vaihteista uusimista. Piha-

puiden uusiminen tehdään ennakoivasti niin, että uudet taimet istutetaan jo ennen kuin vanhat puut ovat tulleet elinkaarensa loppuun. Pihapuiden sijoittelussa huomioidaan pihapiirin toiminnallisuus. Aktiivisten maatilojen pihapiirissä tulee kiinnittää erityistä huomiota pihapiirissä liikkuvien suurten koneiden ja kuljetuskaluston tarvitsemaan liikkumatilaan.

Kyllti kertoo pihakuusen historiasta Suurahossa.

Koivunotkon tienvarren näyttävä seitsenhaarainen mänty.

Puulajivalinnassa tulee ottaa huomioon täysikokoisen puun latvuskoko. Puun koko on hyvä suhteuttaa rakennuksen kokoon. Suurikokoiset rakennukset kaipaavat ympärilleen kookkaita puita, pienempien rakennusten yhteyteen sopivat pihlajat ja muut pienemmät puut. Pihapuissa suositaan pitkäikäisiä puulajeja, kuten jaloja lehtipuita ja havupuita. Puulajit on hyvä valita alueella jo aiemmin kasvaneista lajeista ja välttää uusien muotilajien tuomista perinteisiin pihapiireihin. Puulajin valinnassa on kiinnitettävä huomiota myös kasvupaikan ominaisuuksiin ja puulajin

kasvupaikkavaatimuksiin. Oheisesta taulukosta on viitteellisiä arvoja täysikasvuisten puiden pituudesta, latvuskoosta ja eliniästä. Puun todellinen koko ja elinikä riippuvat kuitenkin kasvupaikan ominaisuuksista ja muista olosuhteista. Puita voidaan aluksi istuttaa tiheämpinä ryhminä ja harventaa muutaman vuoden kuluttua. Näin saadaan nopeasti näyttävyyttä. Pihapuilla ja muilla istutuksilla ei kannata peittää tilan tärkeitä näkymiä esimerkiksi järvelle tai avoimelle peltoaukealle.

Pihapuiden latvuskoko ja elinikä

	Koivu	Tammi	Vaah- tera	Saarni	Leh- mus	Jalava	Haapa	Pylväs- haapa	Jätti- poppeli	Kuusi	Lehti- kuusi	Pihta	Mänty
Korkeus m	20-25	20-30	10-25	20-25	25-30	25-30	20-25	8-17	20-30	20-25	23-40	15-25	15-30
Latvuksen leveys m	8	20	10	15	10	10	8	1-2	15	4	5	3	5
Elinikä v	100	250	120	180	150	150	70	50	200	100	180	100	200

Puukujat

Avoimessa maisemassa puukujanteilla voi olla suuri merkitys maisemakuvulle. Puukujanteet ohjaavat katsetta ja osoittavat tilakeskusten sijainnin. Kujanne myös muuttaa avoimen alueen pienilmastoa haihduttaen vettä, suojaten auringon paahteelta ja pienentäen tuulen ja tuiskun vaikutuksia. Samalla puukujanteet tarjoavat elinympäristöjä ja suojapaikkoja lukuisille eliölajeille. Kujanteiden pientareita tulee hoitaa säännöllisesti joko laiduntamalla tai niittämällä.

Mikäli puukujanteen puut ovat huonokuntoisia, tulee ne uusia. Uusimista voi myös ennakoita istuttamalla uuden puurivistön kasvamaan hieman etäämmälle tiestä jo ennen vanhojen puiden poistoa. Tämä sopii erityisesti kohteille, joissa tielinjaa on tarkoitus leventää vastaamaan nykyisten maatalouskoneiden tarvitsemää leveyttä. Yhtenäisin puukuja syntyy, kun kaikki puut uudistetaan yhtä aikaa. Vanhat puut kaadetaan keväällä ja kannot pilkotaan ja poistetaan. Uusia taimia ei kannata istuttaa vanhojen kantojen paikalle, vaan usein kujanne on hyvä istuttaa hieman kauemmas tien keskilinjasta, mutta ei kuitenkaan koskaan ojan pohjalle. Istutustiheyttä voidaan myös hieman harventaa entisestä, mikäli se on ollut liian tiheä.

Kuusten astiataimia voidaan istuttaa melkein koko kesän ajan, mutta toukokuuta ja elokuuta pidetään suotuisimpina istutuskuukausina. Paakkutaimia käytetään vain kevät- ja syysistutuksissa. Taimet istutetaan muutaman sentin taimen kasvatussyvyyyttä, taimistussyvyyttä, syvempään. Taimistussyvyys näkyy

rungon kuoressa vaalean ja tumman kohdan rajana. Juuripaakut on syytä kastella huolellisesti ennen istutusta. Juurten on tultava luonnolliseen asentoon ja multa tiivistetään taimien juurille. On kuitenkin varottava vahingoittamasta juuren niskaa.

Koivu kärsii liikenteen aiheuttamasta kulutuksesta eikä kujannepuuna ole kovin pitkäikäinen. Sopiva is-

Taskilan vanhaa kuusikujaa.

Sunilanmäen nuorta koivukujaa.

tutustiheys koivulla kujannepuuna on yleensä viidestä kymmeneen metriä. Kevät on koivulle paras istutusaika, mutta astiataimia voidaan istuttaa koko sulan maan ajan. Istutetut koivut tuetaan kahdella tukiseipäällä rungon vastakkaisilta puolilta. Seipäät työnnetään syväälle istutuskuopan alapuoliseen pohjamaahan. Seipäät kiinnitetään vähintään kahdesta kohtaa tukevalla siteellä muovinauhalla tai sidontamuovilla.

Kiinnityksessä huolehditaan, etteivät tukiseipäät pääse hankaamaan puun runkoa tai oksia. Parin vuoden kuluttua, kun puu on juurtunut paikalleen, tukiseipäät voidaan poistaa. Koivuistutusta tulee kastella alussa runsaasti. Myöhemmin kujannepuiden hoidoksi riittää vioittuneiden, kuivien ja sairaitten oksien poisto.

Kuusiaidat

Kuusiaidat ovat leimallinen piirre Kaskiin kylämaise-malle. Joillakin paikoilla kuusaidan uusiminen tai siirtäminen uuteen paikkaan on ajankohtaista. Uuden kuusaidan perustaminen aloitetaan kaatamalla vanha kuusaita ja pilkkomalla kannot ja kuljettamalla ne pois. Kuusaitataimia on tarjolla eri lajeja, esimerkiksi metsäkuusta ja serbiankuusta käytetään kuusaidoissa. Vanhaa aittaa uusittaessa lähtökohtana on hyvä pitää aiempaa puulajia. Taimiryhmälle kaivetaan yhtenäinen alue, ei erillisiä kuoppia kullekin taimelle. Havupensaat suosivat hapanta maata (pH 5–5,5). Kova pohjamaan pinta rikotaan ennen istutuskannan lisäämistä. Jos pohjamaa on kuivahkoa kivennäismaata, sekoitetaan siihen kolmannes turvemultaa ja kolmannes savimultaa. Istutuskannaksi sopii myös pelkkä puutarhamulta.

Kaskiinharjuntien varren kuusaidalla on voimakas vaikutus tilan tuntuun tiemaisemassa.

Kuusiaitaan sopiva taimien istutusväli on noin 35 cm eli 3 tainta metrille. Kuusentaimien istutuksesta kerrotaan tarkemmin Puukujat -kappaleessa. Istutettavasta taimirivistä saa suoran pingottamalla tulevan aidan kohdalle narun, jonka viereen taimet istutetaan. Istutuksen jälkeen kasvualusta kastellaan perusteellisesti ja kastelua jatketaan kerran viikossa, kunnes taimet ovat juurtuneet ja alkaneet kasvaa kunnolla. Kuusiaidan alle ei kylvetä ruohoa, vaan alusta kateetaan, pidetään mulloksella tai siihen istutetaan peitekasveja. Aitataimia ei yleensä leikata istutuksen yhteydessä, mutta kuivat tai vioittuneet oksat voi poistaa.

Istutuskesänä aitataimia ei tarvitse lannoittaa, mutta myöhemmin kuusiaitaa voi lannoittaa varovasti keväisin kasvun alettua. Isojen taimien hoitoleikkaukset voi aloittaa vuoden kuluttua istutuksesta. Ensimmäisen kerran leikataan oksat hyvin läheltä runkoa. Pian oksien uinuvat silmut alkavat kasvaa ja aita tuuheutuu yleensä jo kesän puoliväliin mennessä. Joka vuosi aidan sivustoille jätetään uutta kasvua vain pari senttiä. Oksia ei saa leikata vanhaan vuosikasvuun saakka, koska vanhasta oksasta ei puhkea uusia silmuja. Latvoja ei leikata ennen kuin on saavutettu haluttu lopullinen korkeus. Tästä eteenpäin aita leikataan vuosittain sekä päältä että sivuilta. Sopiva leikkuuajankohta on syksyllä kasvun päätyttyä tai vielä suositellummin keväällä maaliskuussa ennen kasvukauden alkua. Oksat eivät kuitenkaan saa olla leikkattaessa jäässä. Kilpalatvan voi poistaa kesälläkin ja kuivat oksat voi poistaa milloin vain.

Hyvänmuotoinen kuusiaita on ylöspäin kapeneva ja teräväkärkinen. Leveä kuusiaita kerää runsaasti lunta, jolloin oksat murtuvat helposti ja aita menettää muotonsa. Lisäksi liian leveän aidan sisäosien neulasaset varisevat usein valon puutteessa. Aidan korkeuden tulee pääsääntöisesti seurata maastonmuotoja. Jos tontilla on aidan kohdalla vain vähän epätasaisuutta, leikataan aita yläosastaan suoraksi. Hyvän näkösuojan antaa 150–200 cm korkea aita. Yli 200 cm korkean aidan leikkaaminen on jo hankalaa. Liian korkea aita myös peittää näkymää usein turhan voimakkaasti.

Nurmikon korvaaminen niityllä

Säännöllistä leikkausta vaativaa pihanurmikkoa voi sopivilla paikoilla korvata luonnon monimuotoisuuden ja maiseman kannalta arvokkaalla niittykasvillisuudella. Nurmikkoon verrattuna niityn hoito on helpompaa, sillä niitylle riittää niitto vain kerran tai kaksi kesä-

sä. Niityn kulutuksenkesto ei ole samaa luokkaa kuin nurmikoilla, joten se ei ole suositeltavaa alueille, joita käytetään kulkuväylinä tai leikkialueina. Niittykasvillisuus kestää kuitenkin satunnaista räsitystä, joten vähäisellä käytöllä olevat nurmikkoalueet voidaan korvata niityllä. Niityn perustaminen sopii parhaiten jo valmiiksi niukkaravinteisille kohteille.

Alle hehtaarin suuruisen niityn perustaminen onnistuu parhaiten huolellisena käsityönä. Niitty perustetaan yleensä aikaisin keväällä tai syksyllä syyslokakuussa. Kylvettävä alue muokataan muutamien neliöiden suuruisissa laikuissa ja laikuilta poistetaan havaittavat rikkakasvit. Siemenet kylvetään pintaan, sillä useat siemenet vaativat valoa itääkseen. Niitykasvien siemenet ovat pieniä, joten niiden sekoittaminen esim. hienoon hiekkaan helpottaa kylvöä. Siemenmateriaalina käytetään valmiita kotimaista alkuperää olevia siemenseoksia. Siemeniä voi myös kerätä itse lähiympäristöstä, jolloin saadaan hyödynnettyä paikallista kantaa. Siemenet itävät hitaasti ja keväällä kylvetyjen lajien pienet taimet kehittyvät kesän kuluessa. Niityn kehittäminen vaatii kärsivällisyyttä, sillä jotkut lajit saattavat odottaa lepotilassa suotuisia itämisolosuhteita jopa vuosia. Jos niitty ei ole kehittynyt toivotusti monilajiseksi vielä 3–4 vuoden kuluttua kylvöstä, voidaan suorittaa laikuittain täydennyskylvöjä.

Niitty niitetään kerran tai kahdesti kasvuston ränsistyttyä ja luoko kerätään pois muutama päivä niiton jälkeen, jotta siemenet ehtivät varista. Yleensä niitto tehdään loppukesällä, mutta niitto on kuitenkin hyvä suorittaa ennen ei-toivottavien lajien kukintaa. Sopiva niittokorkeus on 5–10 cm, eikä mielellään sitä korkeampi eikä matalampi. Rehevät alueet ja etenkin laitkut, joille niittysiementä ei kylvetty, vaan joille niityn lajien toivotaan vähitellen leviävän, kannattaa niittää useita kertoja kesässä (2–3 kertaa) ja aina kerätä niittojäte pois. Ei toivottavien lajien, kuten maitohorsman ja vuohenputken hävittämistä voidaan tehostaa niittämällä alue muutaman vuoden ajan useita kertoja kesässä. Niittäminen ei tehoa voikukkaun. Yksittäiset voikukat voi poistaa juurineen voikukkaraudalla, mutta suurempiin kasvustoihin tarvitaan joko kasvinsuojelua aineita tai alueen uudistamista.

Vanhaa nurmikkoa voi muuttaa niityksi, mutta muokkaaminen vaatii kärsivällisyyttä. Mitä karumpi nurmikko on, sitä helpommin niityksi muuttaminen onnistuu. Ensimmäisenä toimenpiteenä lopetetaan nurmikon lannoitus ja pintamaahan lisätään hiekkaa. Nurmikonleikkausvälejä pidennetään ja samalla tehostetaan leikkausväleiden poiskeruuta. Nurmikkoa

voidaan poistaa myös laikkuina ja lisätä laikkuihin hiekka-turveseosta ja kylvää niihin niittykasvien siemeniä. Niittysiemeniä ei kannata kylvää muokkaamattoman nurmikon joukkoon, koska niittykasvien siemenet tuhoutuvat jäädessään nurmikkoheinien sekaan.

Rahoitusmahdollisuudet: ELY-keskuksen kulttuurihistoriallisesti merkittävien kohteiden hoitoavustusta voi saada myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaan pihapiirin tai muun rakennuksen välittömän ympäristön kunnostamiseen. Puukujanteen pientareiden hoito sopii maatalouden ympäristösopimuksiin. Lisäksi Museovirastolta voi hakea kulttuuriympäristön hoitoavustuksia kohteille, joiden hoitoon ei ole haettavissa tukea muista valtion avustuksista.

7.10 Rakennusperinnön hoito

Kaskiin jäljellä olevilla vanhoilla rakennuksilla on suuri merkitys maisemakuvan historiallisen kerroksellisuuden sekä matkailullisen vetovoiman kannalta. Vanhat rakennukset muistuttavat kylän pitkästä historiasta ja aikaisempien sukupolvien työstä. Ne eivät kuitenkaan säily ilman hoitoa, sillä ilmastosta johtuvat tekijät, kuten vesi, lumi, auringonpaiste ja pakkanen, kuluttavat rakennuksia vääjäämättä. Parasta rakennusten hoitoa on niiden aktiivinen käyttö, joten vanhoille ra-

kennuksille on hyvä mahdollisuuksien mukaan yrittää keksiä uusia käyttötarkoituksia, kuitenkin niin, että rakennuksen ominaispiirteet säilyvät.

Tietyt korjausrakentamisen perussäännöt pätevät kaikkien vanhojen rakennusten ylläpitoon riippumatta siitä, ovatko ne asuinrakennuksia vai tuotantorakennuksia. Syntyneet vauriot rakennuksissa on parasta korjata välittömästi, sillä jatkuva hoito siirtää suurempaa korjaustarvetta. Hyvin ylläpidettynä tyhjilläänkin ollut rakennus on helpompi ja edullisempi ottaa tarvittaessa uudelleen käyttöön kuin huonoon kuntoon päästetty rakennus. Vanhan rakennuksen kulumat ja patina kertovat sen historiasta ja luovat vanhoihin rakennuksiin ainutlaatuisen tunnelman, joka tulee säilyttää myös korjaus- ja muutostöissä. Jos jokin osa on korjattavissa, tulee se korjata eikä korvata uudella. Tarvittavat uudet rakenteet ja rakennusosat tulee sulauttaa mahdollisimman hyvin vanhaan, sillä tyyliin sopimattomat korjaukset ja lisäykset voivat turmella rakennuksen kulttuurihistoriallista arvoa. Korjauksessa on useimmiten käyttökelpoisinta käyttää samoja työmenetelmiä ja materiaaleja kuin rakennuksessa on alun perinkin käytetty. Mahdollinen uusi käyttötarkoitus tulee sovittaa vanhaan rakennukseen ja sen tiloihin sopivaksi ja pyrkiä mahdollisimman kevyisiin muutoksiin.

Ennen korjaustöiden aloittamista on hyvä tutustua rakennuksen historiaan ja rakennuksessa aiem-

Taskilan vanha aitta.

min tehtyihin korjaus- ja muutostöihin. Dokumentoi tehtävät korjaus- ja muutostoimenpiteet huolellisesti esimerkiksi rakennuksen huoltokirjaan, sillä se on korvaamaton apu, kun seuraavan kerran tarvitaan korjausta tai muutostöitä tai halutaan ennallistaa rakennusta. Kirjaa ylös tarkat tiedot suunnitelmista ja suunnittelijoista, tehdyistä toimenpiteistä ja tekijöistä sekä käytetyistä työtavoista, materiaaleista, väreistä, tuotemerkeistä ja niiden toimittajista sekä muista työn aikana ilmenneistä asioista.

Tarkempia ohjeita vanhojen rakennusten kunnostamiseen saa esimerkiksi Museoviraston verkkosivuilta löytyvästä Korjauskortistosta ja sitä täydentävästä Restauraointikuvastosta. Rakentamiseen liittyvissä lupa-asioissa ja rakentamista koskevissa säännöksissä neuvoo kunnan rakennusvalvonta. Etelä-Savon Rakennusperintöyhdistys ylläpitää Rantasalmella Korjausrakentamiskeskusta, joka tarjoaa apua vanhojen rakennusten kunnostamiseen. Korjausrakentamiskeskuksen yhteydessä toimii myös varaosapankki, josta voi löytää sopivia vanhoja rakennusosia tuhoutuneiden tilalle. Yhdistyksen Taitajarekisteriin on kerätty paikallisten perinnerakentamisen ja vanhojen rakennusten kunnostamisen taitavien yrittäjien yhteystietoja.

Rahoitusmahdollisuudet: Rakennusperinnön kunnostamiseen voi hakea Museoviraston rakennusten entistämisyavustusta tai ELY-keskusten rakennusperinnön hoitoavustusta. Avustukset on kohdennettu erityisesti rakennusperintölain nojalla suojeltuihin kohteisiin, arvokkaaksi rakennusperinnöksi määriteltyihin kohteisiin sekä arvokkailla maisema-alueilla sijaitseviin kohteisiin. Kaskiin kohteet sopivat siis avustuskohteiksi, koska ne sijaitsevat arvokkaalla maisema-alueella.

7.11 Tilakeskusten täydennysrakentaminen

Maatilojen rakennuksissa on perinteisesti noudatettu hierarkiaa, joka erottaa asuinrakennukset tuotantorakennuksista. Päärakennus on yleensä sijoitettu korkeimmalle tai keskeisimmälle paikalle ja tuotantorakennukset sen ympärille. Päärakennus on erotettu muista rakennuksista sekä muodollaan että värillään. Tyypillisesti päärakennus on ollut vaaleasävyinen tai keltainen ja tuotantorakennukset punaisia. Lisäksi asuinrakennukset ovat tyypillisesti jyrkkäkattoisempia kuin tuotantorakennukset. Tämä hierarkia näkyy edelleen hyvin Kaskiin vanhoissa pihapiireissä ja se tulisi pyrkiä säilyttämään myös tilakeskusten täydennysrakentamisessa. Ennen uudisrakentamiseen ryhtymistä on lisäksi hyvä miettiä, voidaanko omia tai lähialueen tyhjillään tai vajaakäytössä olevia vanhoja rakennuksia hyödyntää, korjata tai laajentaa vastaamaan tarvetta.

Rakentaminen tapahtuu alueella yleiskaavan, Juvan kunnan rakennusjärjestyksen ja maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Kotijärven yleiskaavassa ranta-alueet ja maantien varret on määritelty tontteja lukuun ottamatta M-1-alueiksi eli maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi, joille ei saa rakentaa lukuun ottamatta maatalouden, kalatalouden ja merenkulun kannalta välttämätöntä rakentamista ja yleiseen virkistyskäyttöön tarkoitettujen rakennelmien rakentamista. Valtaosa muusta Kaskiin alueesta on kaavassa M-aluetta eli maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, johon kaava ei osoita erityisiä määräyksiä.

Sunilanmäen uusi navetta on rakennettu hieman erilleen vanhasta pihapiiristä.

Kaskiin maisema-arvojen säilymisen kannalta on tärkeää, että mahdollinen uudisrakentaminen sovitaan huolellisesti ympäristöönsä. Uudisrakentamisessa tulisi huomioida rakennusten perinteinen sijoittelu tilakeskuksissa. Samoin uusien rakennusten koon, materiaalien, kattomuotojen ja värityksen on hyvä sopeutua kyläkuvaan, sillä näillä piirteillä on suuri merkitys maiseman kokonaiskuvan kannalta. Huolellisella suunnittelulla on mahdollista rakentaa perinteiseen ympäristöön sopivaa nykypäivän arkkitehtuuria. Tavoitteena on uudisrakentaminen, joka täydentää luontevasti Kaskiin alueen maisemaa tuoden siihen oman aikakautensa kerrostuman, joka ilmentää kylän elinvoimaisuutta nykyajassa.

Maisemallisten näkökohtien lisäksi uudisrakentamisen sijoittamisen lähtökohtana on aina sijainnin toiminnallisuus sekä maastonmuotojen ja maaperän sopivuus rakentamiselle. Uudisrakennuksen maisemallinen sopivuus on kuitenkin vaikeasti määriteltävä ja tulkinnanvarainen kysymys. Suurin haaste usein tuotantorakennusten sovittamisessa maisemaan on niiden mittakaava, sillä nykyiset maatalouden tuotantorakennukset ovat mittakaavaltaan huomattavasti suurempia kuin aiemmat. Suuret uudisrakennukset näkyvät kauas ja näyttävät kaukomaisemassa jopa suuremmilta kuin vierestä katsottuna. Rakennuksen mittakaavan häivyttämiseen on useita keinoja. Mittakaavavaikutelmaan voidaan vaikuttaa rakennuksen massoittelulla, aukotuksella ja materiaalien sekä värien vaihtelulla. Pitkänomaisen rakennuksen pääty on yleensä mittakaavaltaan inhimillisin, joten se on hyvä sijoittaa kohti tärkeintä katselukulmaa, kuten tietä. Esimerkiksi suurta konehallia suunniteltaessa voidaan lisäksi harkita, onko pihapiirin kannalta parempi rakentaa yhden suuren varastohallin sijaan useampi pienempi varasto. Mahdollisuuksien mukaan olemassa oleva varttunut puusto pyritään säilyttämään pihapiirissä myös uutta rakennettaessa, sillä se sitoo uudetkin rakennukset luontevasti ympäristöönsä.

Vanhat pihapiirit ovat usein liian ahtaita nykyisille suurille maatalouskoneille ja kulkuneuvoille. Uudet maatalousrakennukset vaativat hyviä kulkuyhteyksiä ja tarpeeksi suuria liikennepihoja ympärilleen, jotta kääntösaiteet ovat riittävän suuret pitkillekin rekoille. Lisäksi uusien, entistä suurempien tuotantorakennusten sovittamien vanhoihin pihapiireihin maisemallisesti tasapainoiseksi osaksi voi olla hyvin hankalaa. Tällöin parempi ratkaisu voi olla etsiä sopiva uudisrakennuksen paikka kauempaa pihapiiristä, mikä antaa

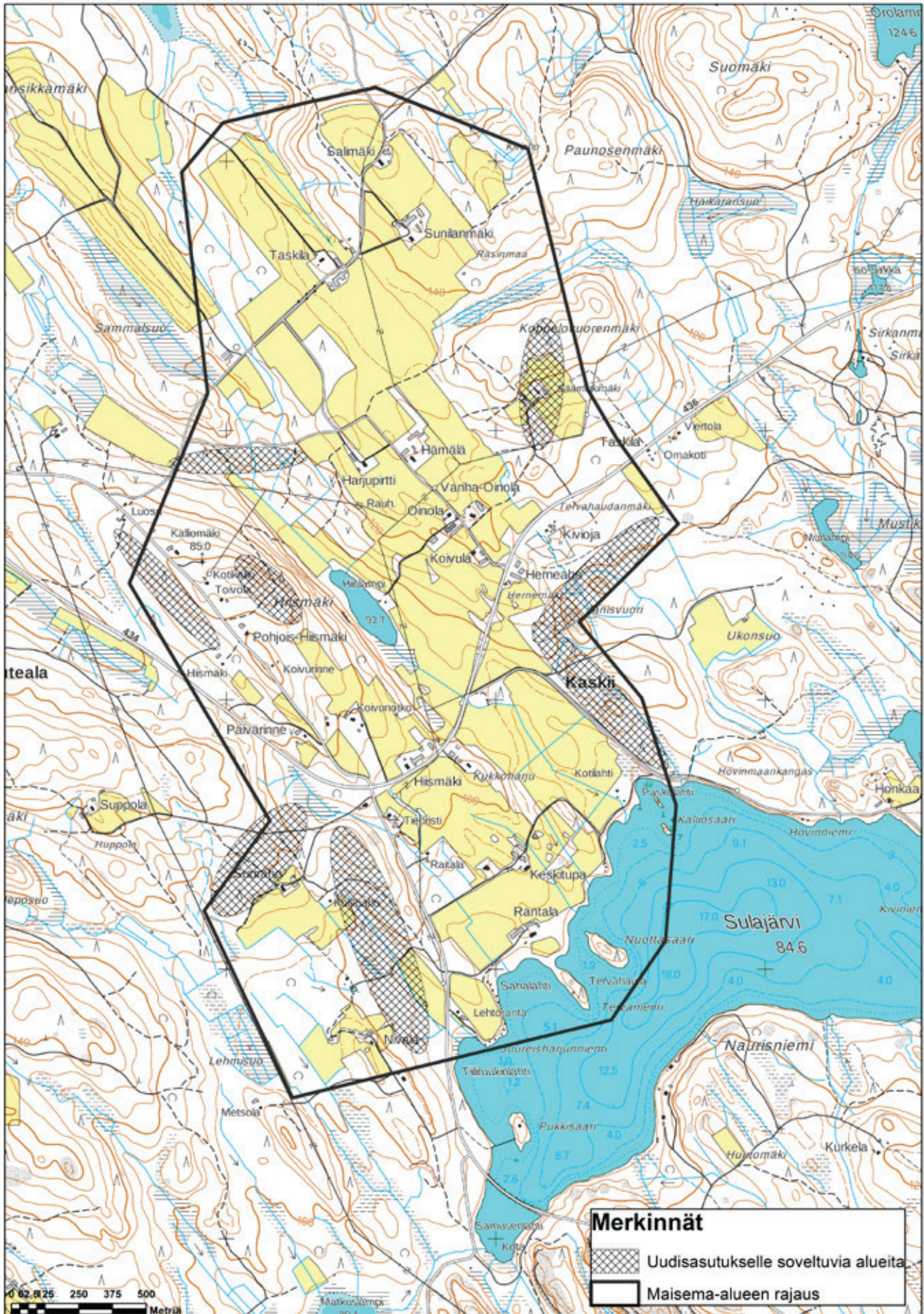
enemmän vaihtoehtoja rakennuksen maastolliseen ja maisemalliseen sijoitteluun. Näin tehdään samalla ero maatalon kotipiirin ja työpiirin välille ja vanha pihapiiri voidaan rauhoittaa asuinkäyttöön. Tuotantorakennuksen sijoittaminen erilleen pihapiiristä antaa myös joustavuutta rakennuksen myöhemmälle käytölle. Tuotantorakennusten vuokraus ulkopuoliselle toimijalle on yleistynyt pellonvuokrauksen tapaan. Vuokraus tai myynti on luontevampi toteuttaa, kun rakennus ei sijaitse aivan kotipiirissä. Sijoittelussa on huomioitava myös eläinten kulkureitit laidunalueille. Uusia toimintoja sijoitettaessa pyritään hyödyntämään olemassa olevaa tiestöä. Näköyhteys asuinrakennuksesta tuotantorakennukseen ja sitä ympäröivään liikennealueeseen on tärkeä valvonnan kannalta. Uudisrakennuksella ei saa myöskään tukkia tärkeitä näkymiä tilalta ulospäin.

7.12 Uusien tonttien sijoittelu

Kaskiin kylällä ei ole 2000-luvulla perustettu uusia asuintontteja. 1900-luvun loppupuoliskon uudet asuintontit tehtiin pitkälti silloisen päätien, nykyisen Hiismäentien varteen. Sulajärven rannassa on muutama omakoti- tai loma-asuntotonttivaraus kaavassa. Joitakin tiloja on autioitunut tai kadonnut kokonaan. Kiviahon tila jäi tyhjilleen ja sen rakennukset purettiin 1990-luvulla. Nykyisin paikalla on vain peltoa. Sen sijaan Sääminkimäen autioituneella tilalla on edelleen jäljellä huonokuntoisia rakennuksia sekä villiintynyt puutarha. Sääminkimäki sopisi niin vakituiseksi asuinpaikaksi kuin vapaa-ajanasunnoksikin.

Kyläasutuksen rakenne on historian aikana ollut Kaskiin maiseman pysyvin kulttuurielementti. Asutuksen perusrakenne on säilynyt harvinaisen hyvin vanhojen tilojen säilyessä paikoillaan ja uudisasutuksen sijoituttua hieman ydinkylän ulkopuolelle pääteiden varsille. Perinteinen mäkikylän rakenne ei kestä voimakasta uudisrakentamista keskeisten tilakeskusten läheisyyteen. Kylämaiseman perusrakenne toisistaan erillisinä tilakokonaisuuksia tulee säilyttää. Drumliinien ylärinteiltä löytyy rakennuspaikkoja hienoilla näkymillä ja toisaalta alueen luoteisosasta suojaisempia rakennuspaikkoja metsän keskeltä. Kartalla on esitetty uudisasutukselle maisemallisesti soveltuvimpia alueita. Uusien tonttien sijoittelussa on kuitenkin otettava huomioon myös muita tekijöitä, kuten maaston sopivuus rakentamiselle sekä tonteille tarvittavat tieyhteydet.

Uudisasutukselle soveltuvia alueita

Lähdekartta: Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 2017.

8. Maisemanhoidon rahoitus- ja toteutusmahdollisuudet

8.1 Maatalouden rahoitusmahdollisuudet

Ympäristösopimus maatalousluonnon ja maiseman monimuotoisuuden hoitoon

Ympäristösopimuksen tavoitteena on ylläpitää ja edistää luonnon monimuotoisuutta sekä maisemanhoitoa maatalousympäristöissä. Ympäristösopimuksen avulla luodaan edellytykset maatalousalueiden hoitoa vaativien elinympäristöjen, niille ominaisen monipuolisen lajiston sekä maisema-arvojen suunnitelmalliselle edistämislle. Hoidon piiriin halutaan saada mahdollisimman suuri osa arvokkaaksi luokitelluista perinnebiotoopeista, lisätä hoidettujen perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten kokonaisalaa, ylläpitää ja parantaa hoidon laatua sekä uhanalaisten lajien säilymistä. Lisäksi edistetään peltojen reuna-alueiden maisema- ja monimuotoisuusarvoja.

Ympäristösopimukseen haettavan kohteen täytyy olla pellon ulkopuolista aluetta. Sopimusta ei ole mahdollista tehdä kohteisiin, joilla ei ole selviä edellytyksiä maatalousympäristön lajiston tai maiseman tulokselliseen edistämiseen hoitotoimenpiteillä, eikä kohteisiin, jotka ovat ensisijaisesti metsätalouskäytössä. Sopimukseen ei hyväksytä viljeltyjä pihanurmikoita tai puutarha- ja puistokäytössä olevia alueita tai laajoja yhtenäisiä avokallioita.

Ympäristösopimuskohteiden pinta-ala on oltava vähintään 30 aaria, joka voi koostua useammasta vähintään 5 aarin lohokosta. Ympäristösopimukset ovat 5-vuotisia. Korvaussumma on kiinteä 450 €/ha vuodessa. Valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaille perinnebiotooppikohteille korvaus maksetaan korotettuna 600 €/ha/v. Ympäristösopimusten hakumahdollisuudet vahvistetaan vuosittain ja hakua voidaan joutua rajoittamaan määrärahatilanteen mukaan. Hakijana voi toimia viljelijä, jolla on tilatunnus. Lisäksi hakijana voi olla rekisteröity yhdistys. Ympäristösopimusta haetaan ELY-keskuksesta. Ympäristösopimus ei edellytä ympäristösitoumuksen tekemistä. Ympäristösopimushakemukseen tarvittavan suunnitelman voi tehdä itse tai teettää suunnittelijalla.

Lisätietoa löytyy Maaseutuviraston verkkosivuilta osoitteesta www.mavi.fi, Etelä-Savon ELY-keskuksesta sekä kunnan maaseututoimesta.

Sopimusta voidaan toteuttaa perinnebiotoopeilla, luonnonlaitumilla, luontoarvoiltaan monimuotoisilla tai maisemaltaan merkittävillä peltojen reuna-alueilla, pellon ja tien tai pellon ja vesistön välisillä reuna-alueilla tai peltoalueiden metsäsaarekkeilla sekä maatalousympäristön muinaismuistokohteilla. Sopimusta voidaan toteuttaa myös maatalousympäristön uhanalaisten lajien elinolojen edistämiseksi sekä pitkäaikaiseen maankäyttöön liittyvän maaseudun kulttuuriperinnön hoidossa. Toimenpiteiden on perustuttava paikallisen luonnon edellytyksiin ja toteutuksessa on kiinnitettävä huomiota alueellisiin erityispiirteisiin, maisemaan ja kulttuuriperinteeseen. Perinnebiotoopiksi luokitellun alueen ja uhanalaisen lajin esiintymän hoito tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että hoito on ensisijaisesti eduksi alueen maatalousluonnon monimuotoisuudelle. Muunlaisilla kohteilla maisemanhoito voi olla toimenpiteiden ensisijainen tavoite. Sopimukseen voidaan sisällyttää tilan viljelyhistoriaan kuuluvien rakennelmien, muinaismuistojen sekä niiden lähiympäristöjen hoitoa. Latojen säilytys, ylläpito tai kunnostus ei kuitenkaan voi sisältyä sopimukseen.

Hoitotoimia voivat olla muun muassa laidunnus, niitto, puiden ja pensaiden raivaus, vieraslajien poisto sekä lehtipuiden lehdestys. Laidunnettava perinnebiotooppi tai perinnebiotoopiksi kunnostettava alue on yleensä erotettava aidalla muista laidunnurmista. Laidunnus on toteutettava siten, ettei se aiheuta alueen kasvillisuuden haitallista rehevöitymistä tai maaperän eroosiota. Reunavyöhykettä ja metsäsaarekettä tulee niittää tai raivata vähintään joka toinen vuosi, ellei hyväksytyt suunnitelma muuta edellytä. Reunavyöhykkeiden tulee sijaita maatalousympäristössä pellon ja metsän, pellon ja tien tai pellon ja vesistön välisellä, pellon ulkopuolisella alueella. Tällainen raivaamalla ja/tai niittämällä hoidettava alue voi olla keskimäärin enintään 20 metriä leveä. Erikseen perustellusta syystä voi pellon ja vesistön tai pellon ja tien välinen raivaamalla hoidettava alue olla keskimäärin enintään 40 m leveä. Peltoalueilla sijaitsevien raivaamalla ja/tai niittämällä hoidettavien metsäsaarekkeiden enimmäiskoko voi olla enintään yksi hehtaari.

Sopimusaluetta ei saa muokata, lannoittaa tai käsitellä kasvinsuojeluaineilla. ELY-keskus voi tapauskohtaisesti sallia lannoituksen tai vesakon kemiallisen torjunnan kantokäsittelynä tai jättiputken kasvuston kemiallisen torjunnan. Aluetta ei saa ojittaa tai metsittää. Sopimusalueella toteutettavista toimenpiteistä on pidettävä hoitopäiväkirjaa tai tiedot on merkittävä lohkokohtaisiin muistiinpanoihin.

Ei-tuotannollinen investointikorvaus perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten alkuraivaukseen ja aitaamiseen

Ympäristökorvausjärjestelmää täydentää ei-tuotannollinen investointikorvaus perinnebiotooppien ja luonnonlaitumien alkuraivaukseen ja aitaamiseen. Sen avulla kunnostetaan kunnostuskelpoisia perinnebiotooppeja ja luonnonlaitumia, jotka ovat monipuolisen kasvillisuuden ja eläimistön elinympäristöjä tai joilla on pitkäaikaiseen maankäyttöön liittyvää maaseudun kulttuuriperintöä tai maisemallisia arvoja. Ennen laidunnuksen uudelleenaloittamista pitkään hoitamattomana ollut laidun täytyy usein kunnostaa raivaamalla, keräämällä raivausjäte pois ja aitaamalla alue. Tarvittaviin hoitotoimenpiteisiin voidaan sisällyttää myös sopimusalueella sijaitsevien karjatalouteen liittyvien rakennelmien ja rakenteiden säilyttämistä ja kunnostamista sekä laidunnusta haittaavan vieraslajikasvillisuuden poisto. Kunnostettavaa aluetta ei saa muokata, lannoittaa tai käsitellä torjunta-aineilla. Haittava kohde täytyy olla pellon ulkopuolista aluetta.

Hakeminen edellyttää suunnitelmaa, jossa määritellään alueella tehtävät toimenpiteet ja niiden kustannukset. Toimenpiteitä ei voida rahoittaa investointikorvauksella, mikäli ne on suoritettu ennen investointipäätöksen saamista. Ainoastaan suunnittelukustannus voi muodostua jo ennen investointipäätöksen saamista. Ei-tuotannollinen investointi maksetaan toteutuneiden kustannusten perusteella. Kustannukset osoitetaan kuiteilla ja oman työn kyseessä ollessa työaikakirjanpidon avulla. Ei-tuotannollista investointikorvausta voidaan myöntää perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten alkuraivaukseen ja aitaamiseen 0,3–3 hehtaarin kohteille enintään 1862 €/ha, 3–10 hehtaarin kohteille enintään 1108 €/ha ja yli 10 hehtaarin kohteille enintään 754 €/ha.

Ei-tuotannollisen investoinnin tekeminen ei edellytä ympäristösitoutumusta. Ei-tuotannollisen investointituen jatkoksi täytyy hakea viisivuotinen ympäristösopimus Maatalousluonnon ja maiseman monimuotoisuuden

hoitoon. Ei-tuotannollisten investointikorvausten hakumahdollisuudet vahvistetaan vuosittain ja haku voidaan joutua rajoittamaan määrärahatilanteen mukaan. Hakijana voi toimia viljelijä, jolla on tilatunnus tai rekisteröity yhdistys. Korvausta haetaan ELY-keskuksesta.

Peltoluonnon monimuotoisuustoimenpiteet ympäristökorvauksessa

Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmässä on useita lohkokohtaisia peltoluonnon monimuotoisuutta edistäviä toimenpiteitä. Ympäristöhoitonurmet liittyvät uudessa ympäristökorvausjärjestelmässä pääasiassa valumavesien hallintatoimiin, mutta ympäristöhoitonurmista suojavyöhykkeet ja luonnonhoitopeltonurmet edistävät myös maatalousluonnon monimuotoisuutta. Lisäksi ympäristökorvausjärjestelmässä on toimenpiteenä peltoluonnon monimuotoisuus, johon sisältyvät monimuotoisuuspellot. Ympäristösitoutumuksia haetaan päätukihaun yhteydessä kunnasta. Uusia ympäristösitoutumuksia ja siten uusia ympäristökorvaukseen liitettäviä toimenpiteitä voidaan kuitenkin joutua rajoittamaan jatkossa ohjelmakaudella määrärahatilanteen mukaan.

Suojavyöhykkeet

Nähtävästi ohjelmakauden viimeisinä vuosina ei ole enää haettavissa uusia suojavyöhykenurmialoja, mutta kuitenkin vuonna 2015 perustetuille suojavyöhykepinta-aloille maksetaan säilyttämisvelvoitteen mukaisesti sitoumuskauden loppuun asti.

Luonnonhoitopeltonurmet

Luonnonhoitopeltonurmilla tarkoitetaan lannoittamattomia ja kasvinsuojeluaineilla käsittelemättömiä nurmia tai monilajiseksi kehittyneitä vanhoja nurmia, jotka perustetaan ja/tai joita hoidetaan erillisten perustamista, hoitoa ja päättämistä koskevien ohjeiden mukaan. Luonnonhoitopeltonurmia on säilytettävä vähintään kaksi vuotta. Luonnonhoitopeltonurmia voi olla korkeintaan 5 % korvauskelpoisesta peltoalasta. Eteläisen Suomen kohdentamisalueella luonnonhoitopeltonurmia voi olla tilakohtaisesti enemmän, enintään 20 %. Luonnonhoitopeltonurmia ja peltoluonnon monimuotoisuus-toimenpiteen monimuotoisuuspeltoja voi olla tilan korvauskelpoisesta peltoalasta yhteensä enintään 15 % (kohdentamisalueella 20 %). Luonnonhoitopeltonurmea, suojavyöhykealaa ja kesantoa voi tilakohtaisesti olla enintään 25 %, jotta luonnon-

haittakorvausta maksetaan kaikille korvaukseen oikeuttaville lohkoille. Vanhan ohjelmakauden voimassa olevia erityistukisopimuksia suojavyöhykenurmista ei lasketa kesantorajoitteeseen mukaan. Luonnonhoitopeltonurmista maksetaan ympäristökorvausta 100 €/ha/v, kohdentamisalueella 120 €/ha/v.

Monimuotoisuuspellot

Monimuotoisuuspeltoja ovat vuosittain perustettavat riista- tai maisemakasvipellot sekä niitty- ja lintukasveilla perustettavat kaksivuotiset pellot. Ne voivat olla kokonaisia peruslohkoja tai kasvulohkoja. Monimuotoisuuspeltona ilmoitettavia kasvulohkoja voidaan perustaa myös yli kolme metriä leveinä kaistoina lohkojen reunoille, etenkin etelään ja länteen avautuville reunoille sekä suurten peltoaukeiden keskelle. Monimuotoisuuspellot on perustettava ja niitä on hoidettava erillisten ohjeiden mukaisesti. Riistapeltoa ei saa perustaa liian lähelle vilkasliikenteistä tietä. Lohkoilla ei saa käyttää lannoitteita eikä kasvinsuojeluaineita. Monimuotoisuuspeltoja voi olla yhteensä enintään 15 % tilan korvauskelpoisesta alasta. Monimuotoisuuspeltoja ja luonnonhoitopeltonurmia voi olla kuitenkin yhteensä enintään 15 % (20 % luonnonhoitopeltonurmien kohdentamisalueella). Monimuotoisuuspeltojen kasvuston niittäminen ei ole pakollista. Riistapelolta saatava sato on tarkoitettu riistalle. Monimuotoisuuspellolle maksettava ympäristökorvaus on 300 €/ha/v.

Monimuotoisuuskaistat

Osana ravinteiden tasapainoisen käytön toimenpidettä voidaan perustaa monimuotoisuuskaista nurmi-, heinä-, niitty-, riista- tai maisemakasvien siemenillä kylväen. Monimuotoisuuskaistalla voi myös kasvaa samaa viljelykasvia kuin lohkon muulla osalla, mutta tällöin monimuotoisuuskaistaa hoidetaan jättämällä keskimäärin enintään kolme metriä leveä kaista lohkon reunalla tai reunoilla korjaamatta. Monimuotoisuuskaistaa ei saa muokata, lannoittaa tai käsitellä kasvinsuojeluaineilla. Kasvuston hävittäminen ja uusiminen ovat poikkeuksellisesti sallittuja vaikeissa rikkakasvitilanteissa kasvinsuojeluaineen käyttörajoitusten mukaisesti pesäketorjuntana. Jos suojakaistan kasvilisuus vaurioituu tai tuhoutuu talven aikana rikkakasvien pesäketorjuntaa tehtäessä, ojen kunnostustyön tai valtaojien perkauksen yhteydessä tai muulla vastaavalla tavalla, uusi nurmikasvillisuus on kylvettävä suojakaistalle heti olosuhteiden salliessa. Suojakaistalta voidaan korjata sato ja sitä voidaan hoitaa laiduntamalla.

8.2 Metsätalouden rahoitusmahdollisuudet

Kestävän metsätalouden ympäristötuki

Metsälain 10§ mukaisten erityisten tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden säilyttämiseen voi hakea kestävän metsätalouden ympäristötukea (Kemeran ympäristötuki), kun metsän hoito- ja käyttötoimenpiteissä otetaan luonnon monimuotoisuus huomioon metsälaisissa säädettyä laajemmin. Metsälain 10§ mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat lähteet, purot ja norot välittömene lähiympäristöineen, ruohoja heinäkorvet sekä saniaiskorvet, rehevät lehtolaidut, ojitattomien soiden pienet kangasmetsäsaarekkeet, rotkot ja kurut, jyrkänteet välittömene alusmetsineen, kitu- ja joutomaiden hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot sekä rantaluhdat.

Sopimuksella metsänomistaja sitoutuu jättämään kohteet metsätalouden toimenpiteiden ulkopuolelle ja säilyttämään kohteiden monimuotoisuutta. Käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa ympäristötukea voidaan käyttää myös muihin kohteisiin. Tukea myönnetään vain yksityisille metsänomistajille. Tuen myöntämisen edellytyksenä on maanomistajan ja Metsäkeskuksen välille solmittava sopimus, joka merkitään kiinteistörekisteriin. Sopimus tehdään 10 vuodeksi ja se on voimassa, vaikka alue siirtyisi kokonaan tai osittain uudelle omistajalle. Kemera-tukea voidaan myöntää myös tukisopimuksen valmisteluun, mikäli se tehdään muuna kuin maanomistajan omana työnä. Lisätietoa tuesta saa Metsäkeskukselta.

Metsäluonnon hoitohankkeet

Myös erilaisia metsäluonnon hoitohankkeita voidaan rahoittaa kestävän metsätalouden rahoituslain mukaisella tuella (Kemera-tuki). Tällaisia hankkeita voivat olla esimerkiksi usean tilan alueelle ulottuvat tärkeiden elinympäristöjen hoito- ja kunnostustyöt, talousmetsien maisemanhoidon kannalta merkittävät metsän kunnostustyöt, metsäojitusalueiden laskeutusaltaiden tyhjentäminen tai metsäojituksista aiheutuneiden vesistöhaittojen estäminen tai korjaaminen (esimerkiksi kosteikon perustaminen), metsäojitusalueen ennallistaminen luonnonarvoltaan tärkeällä alueella sekä muut edellä mainittuja vastaavat metsäluonnonhoitoa, metsien monikäyttöä tai maisema-

kulttuuri- ja virkistysarvoja korostavat alueellisesti merkittävät hankkeet. Metsäluonnonhoitohankkeet suunnittelee ja toteuttaa Metsäkeskus.

Vapaaehtoinen metsiensuojeluohjelma METSO

Valtio maksaa METSO-ohjelman mukaisesta vapaaehtoisesta metsiensuojelusta ja luonnonhoidosta korvausta. METSO-kohteilla suojelu voi olla joko määräaikaista tai pysyvää. Vapaaehtoisen metsiensuojeluohjelma METSO:n kohteiksi soveltuvia, monimuotoisuuden kannalta merkittäviä elinympäristöjä ovat lehdot, runsaslahopuustoiset kangasmetsät, puustoiset suot ja soiden metsäiset reuna-alueet, tulvametsät, harjujen paahdeympäristöt, maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet, puustoiset perinnebiotoopit, kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden elinympäristöt sekä muut monimuotoisuudelle merkittävät metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot. Kohteiden soveltuvuus vapaaehtoiseen suojeluohjelmaan arvioidaan luonnontieteellisillä valintaperusteilla. Mitä useampi valintaperuste täyttyy, sen arvokkaampi kohde on monimuotoisuuden kannalta. Uhanalaisten eläin- ja kasvilajien esiintyminen alueella lisää sen soveltuvuutta METSO-ohjelmaan. Päätöksen kohteen soveltuvuudesta METSO-ohjelmaan tekee metsänomistajan tarjouksen pohjalta joko Metsäkeskus tai alueellinen ELY-keskus. Lisätietoa www.metsonpolku.fi.

8.3 Muut mahdollisuudet

Museoviraston rakennusten entistämisyavustus

Museovirasto myöntää harkinnanvaraisia avustuksia kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten säilyttävään ja palauttavaan korjaamiseen, joka edistää kohteen kulttuurihistoriallisen arvon säilymistä ja vahvistumista. Edellytyksenä avustuksen myöntämiselle on, että kohteen kunnostus edellyttää erityistä kulttuuri- tai rakennushistoriallista asiantuntemusta ja osaamista. Museoviraston entistämisyavustuksilla pyritään tukemaan erityisesti perinteisten tai käsityövaltaisten rakennustapojen säilymistä sekä kulttuurihistoriallisiin kohteisiin soveltuvien korjausmenetelmien ja -materiaalien tuntemisen lisääntymistä. Avustusta voi saada

myös säilyttävää korjaamista edistävien restaurointi- ja korjaussuunnitelmien ja selvitysten laatimiseen. Museovirasto valvoo töitä ja tarkistaa korjaus- ja hoitosuunnitelmat kohteilla, joille myönnetään entistämisyavustus. Avustuskohteiden korjauksessa sallitaan vain pienet muutokset. Avustusta ei myönnetä perusrannukseen ja peruskorjaukseen eikä toimenpiteisiin, jotka vähentävät rakennuksen kulttuurihistoriallista arvoa. Avustuksen määrä harkitaan tapauskohtaisesti. Hakuaika on vuosittain ja hakulomakkeet sekä lisätietoa löytyy Museoviraston verkkosivuilta.

Museoviraston kulttuuriympäristökohteiden hoitoavustukset

Museovirasto myöntää kulttuuriympäristön hoitoavustuksia sellaisille kulttuuriympäristö- ja maisemakohteille, joiden hoitoon ja ylläpitoon ei ole saatavilla tukea muista valtion avustuksista. Avustusta voi hakea yksityishenkilö tai yhteisö. Avustus on tarkoitettu osarahoitukseksi hankkeen kokonaiskustannuksista ja se voi kattaa enintään 50 % hankkeen toteutuneista kuluista. Avustuksen kohteeksi sopivat selkeästi rajautuvat kulttuuriympäristökokonaisuudet ja kulttuurimaiseman rakennetut kohteet, kuten rakennetut perinnemaisemat. Avustusta myönnetään kohteiden restaurointiin ja konservointiin sekä muihin hoitotoimenpiteisiin, jossa kohde ja sen ympäristö kunnostetaan kohteen säilymisen edellyttämällä tavalla. Toimenpiteet on pääsääntöisesti tehtävä kohteen historiaan kuuluvia materiaaleja, menetelmiä ja tekniikoita hyödyntäen. Avustusta voidaan myöntää myös kohteen konservoinnin, hoidon ja restauroinnin suunnitteluun ja niiden edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Avustuksen määrä harkitaan tapauskohtaisesti. Hakuaika on vuosittain ja hakulomakkeet sekä lisätietoa löytyy Museoviraston verkkosivuilta.

ELY-keskusten avustukset rakennusperinnön hoitoon

Alueelliset ELY-keskukset myöntävät avustuksia kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten ominaispiirteiden säilyttämistä tukeviin korjauksiin. Avustusta voi saada myös pihapiirin tai muun välittömän ympäristön kunnostamiseen. Avustuksen saaminen edellyttää, että korjaustyö tehdään rakennuksen rakentamisajankohdan mukaisilla työtavoilla ja rakennukseen sopivilla perinteisillä rakennusmateriaaleil-

la ja rakennusosien tarpeetonta uusimista vältetään. Rakennuksen käytön on sopeuduttava rakennuksen historialliseen luonteeseen. ELY-keskuksen avustusta voivat hakea yksityiset omistajat sekä rakennusperinnön hoitoa edistävät yhteisöt, eivät kuitenkaan kunnat tai muut julkiset yhteisöt. Hausta ilmoitetaan vuosittain ELY-keskusten verkkosivuilla ja sanomalehdissä.

Leader-hankkeet

Kyläyhdistys tai muu yleishyödyllinen yhdistys voi hakea kylän elinvoimaa lisäävälle investointihankkeelle rahoitusta Leader-ryhmästä. Leader-tuki muodostuu EU:n, valtion ja kuntien rahoituksesta. Kaskiin alueella toimii Rajupusu Leader. Hanke voi koostua useammasta pienemmästä investoinnista, kuten parkkipaikan kunnostuksesta, opastuskylttien rakentamisesta ja vieraslajein torjuntatöistä ja muista tarpeellisista töistä. Investointihankkeelle voidaan myöntää tukea 50 % hankkeen kokonaiskustannuksista. Loppuosa rahoituksesta on omarahoitusosuutta, joka tulee hakijalta itseltään, tai jonka voi saada muulta rahoittajalta, kuten kunnasta, yrityksiltä tai muilta sidosryhmiltä. Omarahoitusosuutta voi kartuttaa myös talkootöillä. Talkootyön laskennallinen tuntihinta on 15 €/miestyötunti ja koneen kanssa tehtynä 45 €/työtunti. Leader-kelpoisen hankkeen tulee olla kokonaiskustannuksiltaan vähintään 10 000 € ja kestoltaan enintään kolme vuotta. Rajupusu Leaderista saa neuvontaa hankkeen valmisteluun ja hankesuunnitelman tekoon. Lisätietoa www.rajupusuleader.fi.

Vapaaehtoistyöntekijöitä luomu- ja kestävän kehityksen tiloille

World Wide Opportunities on Organic Farms (WWOOF) on kansainvälinen järjestö, joka välittää vapaaehtoistyöntekijöitä luomutiloille ja muille kestävän kehityksen tiloille. Järjestön tavoitteena on edistää luomu- ja lähiruokakulttuuria, kansainvälistä vapaaehtoistyötä, pientuottajien työtä sekä kaupunkilaisten yhteyttä ruoantuotantoon. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, eikä siinä liiku rahaa. Tilat tarjoavat vapaaehtoisille asuinpaikan ja ruoan ja sitä vastaan vapaaehtoiset sitoutuvat työskentelemään tilalla noin 6 tuntia päivässä. Työtehtävät voivat liittyä tilan joka-päiväisiin töihin, rakennusten kunnostamiseen, aidan rakentamiseen, maisemanhoitoon tai mihin vaan mikä on tilalla tarpeellista. Kohteiksi sopivat kaikenlaiset luomua ja kestävää maataloutta edistävät maatilat, puutarhat, viljelypalstat ja metsänomistajat. Virallista luomusertifikaattia ei vaadita. WWOOF-verkoston liittyminen on maksutonta. Tila sitoutuu noudattamaan organisaation arvoja ja eettisiä ohjeita. Tilat tekevät itsestään englanninkielisen esittelyn organisaation verkkosivuille, jota kautta tilat ja vapaaehtoiset pitävät yhteyttä toisiinsa. Vapaaehtoiset voivat tulla Suomesta tai mistäpäin maailmaa tahansa, joten samalla avautuu tilaisuus tutustua vieraisiin kulttuureihin. Suomessa on tällä hetkellä noin sata tilaa mukana WWOOF-verkostossa ja lisää tulee jatkuvasti. Kaikkiaan mukana on tuhansia tiloja 120:stä eri maasta. Lisätietoja ja liittymisohjeet löytyvät osoitteesta www.woof.net.

9. Kohdekuvaukset

9.1 Perinnebiotoopit

Kaskiin kylällä on ollut aiemmin nykyistä runsaammin perinnebiotooppeja. Osa entisistä perinnebiotoopeista on raivattu pelloksi, osa metsitetty ja osa on laidunkäytön loputtua vähitellen kasvanut luontaisesti umpeen. Suurin osa jäljellä olevista perinnebiotoopeista on puustoisia. Suurin osa on koivuvaltaisia, mutta joihinkin alueisiin sisältyy myös havupuustoisia osia. Avoimia niittyjä on hyvin vähän ja ne esiintyvät pieninä laikkuina muuten puustoisien alueiden yhteydessä.

Perinnebiotooppien kasvillisuus Kaskiissa on suhteellisen rehevää. Osalla alueista perinnebiotooppien kasvillisuuden tilaa heikentävät yhteyks peltolaitumiin, mikä johtaa rehevöitymiseen ja lajiston yksipuolistumiseen sekä alilaidunnus, joka aiheuttaa taimettumista sekä matalamman ja hennomman pienruohoisen kasvillisuuden taantumista. Pitkään jatkunutta hoitoa indikoivaa pienruohoisuutta on melko vähän. Hoidettu tuore niitty on yleensä pienruohovaltainen, sillä hoidon tuloksena pienruohot, kuten kissankello, nurmitar, päivänkakkara ja metsäapila, pärjäävät kilpailussa suuremmille lajeille. Kasvillisuudessa on kuitenkin joitain mielenkiintoisia piirteitä. Paikoin drumliinien rinteillä näkyy pohjaveden läheisyyden vaikutus kasvillisuudessa. Muun muassa kostean niityn suuruuhoisia juotteja esiintyy hieman epätyypillisesti jyrkissäkin rinteissä. Paikoin tasaisilla lakialueilla esiintyy ravinteisten niittyjen kasvillisuutta.

Kaskiissa on otettu ilahduttavasti myös uusia luonnonlaidunaloja laidunkäyttöön. Näiden alueiden perinnebiotooppiarvot tulevat ajan saatossa kehittymään laidunnuksen myötä. Uudet luonnonlaidunalueet edistävät vanhoilla perinnebiotoopeilla kasvavien niitylajien leviämistä ja säilymistä alueella. Varsinaisten perinnebiotooppien lisäksi niittykasvillisuutta tavataan myös tienpientareilta, ja osa kyläteiden varsista on säilynyt perinteisen kaltaisina niitypientareina. Kyläteiden varsilta saattaa tavata muulta hävinneitä tai ainakin vähälukuisiksi käyneitä lajeja, kuten esimerkiksi kelta-apilan.

1. Taskilan Kalliomäen laidun

Taskilan Kalliomäen laidun sijaitsee kyläteiden muodostamaan kolmion sisälle jäävällä alueella, jossa on sekä peltoa että monimuotoista metsälaidunta. Met-

sälaitumeen sisältyy pienialaisia pienruohoisia niittyaloja, havupuustoista metsälaidunta ja koivuhakaa. Laidunalueen sisällä on myös metsänuudistusaloja, jotka eivät ole perinnebiotoopeiksi luokiteltavia, mutta joilla on vanhaa laidunhistoriaa ja joille laidunnuksen jatkuessa on mahdollisuus kehittyä myös perinnebiotooppiarvoja. Edustavimpia osia ovat niittyalat kylätien varressa sekä pellon päässä sijaitseva varttuneen koivikon luonnehtima haka, jossa on monimuotoinen kasvillisuus. Samoin kylätien varren niittyalat ovat monilajisia, osin pienruohoisia, ja monimuotoisuutta lisää aluetta halkovien ojanvarsien luhtavaikutteinen kasvillisuus. Tiedossa oleva laidunhistoria ulottuu ainakin 1980-luvulle, mutta on mahdollisesti vanhempaa perua.

Taskilan Kalliomäen laidun. Kuva Saara Ryhänen.

2. Taskilan koivumetsänlaidun

Kaskiinharjun laakealla lakialueella, peltoaukean keskellä sijaitseva Taskilan koivumetsälaidun on kauttaaltaan peltojen ympäröimä ja rajautuu länsipuoleltaan kylätiehen. Alue on topografialtaan tasainen, vain hieman laidoilta keskelle viettävä. Alueen keskellä kulkee suurehko oja, jossa kasvaa kosteikkokasvillisuutta ja joka osaltaan lisää luonnon monimuotoisuutta laitumella. Itäosan koivikko on kookkaampaa rauduskoivikkoa ja luokiteltavissa koivuhaaksi, jossa aluskasvillisuus on kosteaa suuruuhoniittyä. Muualla laitumella puusto on nuorempaa, pääasiassa hieskoivikkoa, ja paikoin tiheää. Kyseessä on aluskasvillisuudeltaan heinävaltainen koivumetsälaidun. Koska maaperä on hieman soistunutta ojan tuntumassa ja myös muualla maaperä on paikoin kosteaa, ei puustoa kannata harventaa liikaa, jotta soistuminen ei etene. Aivan etelä-

nen avoin alue on tuoretta pienruohoniittyä. Maakiviä on runsaasti ja alueella kasvaa mm. silmälläpidettävää kartioakankaalia (*Ajuga pyramidalis*). Tiedossa oleva laidunhistoria ulottuu ainakin 1980-luvulle, mutta on mahdollisesti vanhempaa perua.

3. Taskilan riihilaidun

Riihilaidun sijaitsee Kaskiinharjun lounaaseen viettävässä rinteessä, Harjupirtin tilakeskuksen etelälounaispuolella. Koivuvaltainen metsälaidun rajautuu peltoihin ja länsiluodepuolella metsään. Rinne laskeutuu jyrkästi kohti Hiislampea, mutta laidun ei ulotu lampeen asti. Laitumen halki kulkee nurmipintainen tienpohja. Maaperä on hyvin rehevää ja paikoin pohjavesi tulee lähelle pintaa, mikä näkyy kasvillisuudessa kostean suurruohoisena lajistona. Koivikko on melko tasaikäistä, yksittäisiä vanhempiakin puita joukossa, ja sekapuina kasvaa mm. kuusia, mäntyjä, haapoja ja pihlajia. Puustorakenne vaikuttaa melko luonnontilaiselta. Alikasvoskuusikko on paikoin melko tiheää. Puuston keskellä on myös pieniä avoimia ja pienruohoisia niitty laikkuja, etenkin eteläosassa sekä yläpuoleisen pellon laidassa itäosassa. Lahopuuta on hieman. Rinteessä on vesialtaita, jotka aikanaan on tehty kasteluveden varastoimista varten, mutta jotka nykyään toimivat luonnon monimuotoisuutta lisäävinä pienvesinä ja myös eläinten juomapaikkoina. Alueella on vanhat kiviperustukset, mahdollisesti kellarin perustukset. Alueella on jättipalsamikasvustoja, mikä heikentää sen perinnebiotooppiarvoja. Tiedossa oleva laidunhistoria ulottuu ainakin 1980-luvulle, mutta on mahdollisesti vanhempaa perua.

Taskilan riihilaidun.

4. Hiismäen laitumet

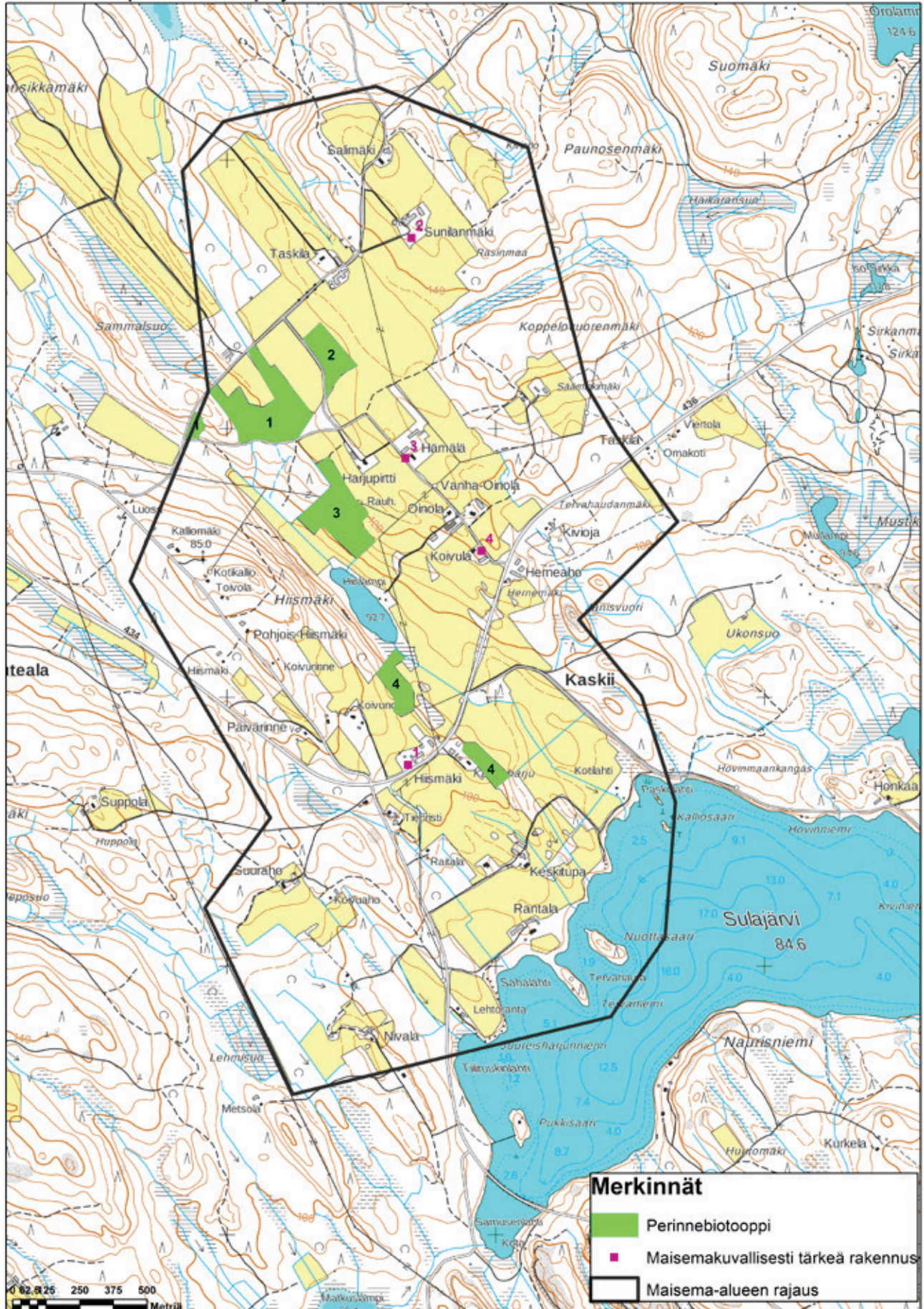
Keskeisellä paikalla Kaskiin valtakunnallisesti arvokkaassa kylämaisemassa, Hiismäen drumliinin kaakkoisrinteellä, sijaitsee Hiismäen tila, jonka vanha pihapiiri sijoittuu kylää halkovan Juva-Sulkava-tien pohjoispuolelle ja uusi pihapiiri eteläpuolelle. Tilan luonnonlaitumet sijaitsevat rinteessä tilakeskuksen pohjois- ja eteläpuolella. Maasto viettää jyrkästi kohti koillista. Molemmat alueet ovat koivuvaltaisista. Laitumilta on yhteys tilan peltolaitumiin. Pohjoisempi laidun on ollut laitumena pidempään kuin eteläinen. Laitumille on kuitenkin suhteellisen lyhyestä laidunhistoriasta (20 ja 10 vuotta) huolimatta kehittynyt monilajista niitykasvillisuutta.

Hiismäen laitumet. Kuva Saara Ryhänen.

Pohjoislaidun ulottuu pohjoisosassa lähelle Hiislammen rantaa. Koivikko on melko nuorta, tasaikäistä, ja muita puita on joukossa niukasti. Lahopuita ei ole. Alikasvoskuusikkoa on koivujen alla paikoin melko runsaasti, mutta pensaskerros on muuten vähäinen. Kasvillisuus rinteessä on pääasiassa tuoretta heinäniittyä. Ylärinteessä pellon tuntumassa lajisto on melko yksipuolista ja rehevöitynyttä. Alueen ylärinteellä on eläinkatos. Paikoin rinteessä on kosteampia juotteja, joiden kasvillisuus on kosteaa ruohoniittyä. Rinteen tyvellä on pienialainen puuton soistuma ja aivan pohjoisosassa pienialainen mäntymetsälaidun. Eteläisellä laitumella puolestaan kasvillisuudessa on enemmän metsävarvikkoa ja osan alueesta voi luokitella koivumetsälaitumeksi. Maaperä on hyvin kivinen. Hiismäen laitumilla on maisemallisesti suuri merkitys paitsi näkyvän ja keskeisen sijaintinsa, myös tasapainoisen ja perinteisen yleisilmeensä vuoksi.

Kohdekartta: perinnebiotoopit ja rakennukset

Lähdekartta: Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 2017.

9.2 Maisemallisesti tärkeitä rakennuksia

Kaskiin alueella ei ole tehty rakennusperintöinventointia eikä tässä suunnitelmassa ole kartoitettu tarkemmin alueen rakennusperintöä. Maisema-analyyseissä on kuitenkin haluttu nostaa esiin muutama maisemakuvan kannalta keskeinen rakennus. Kaskiissa on myös muita arvokkaita ja vaalimisen arvoisia rakennuksia, kuten useiden tilojen vanhat aitat ja navetat.

1. Hiismäen päärakennus

Kylän ainut alkuperäisessä asussaan säilynyt tilan vanha päärakennus. Hiismäessä toimi kestiekievari 1800-luvun lopulta vuoteen 1940 asti ja postitoimisto vuosina 1913–1982. Pihapiiriin kuuluvaan 1800-luvulta peräisin olevaan aitaan ja vanhan navetan ylisille on kerätty kotimuseoksi vanhoja maatalouskoneita ja välineitä sekä muuta esineistöä.

2. Sunilanmäen päärakennus

Kaksikerroksinen päärakennus on rakennettu 1990-luvulla vanhan tyylin mukaisesti. Korkealla paikalla avoimessa maisemassa sijaitseva rakennus hallitsee kylän pohjoisosan maisemaa.

3. Hämälän riviaitta

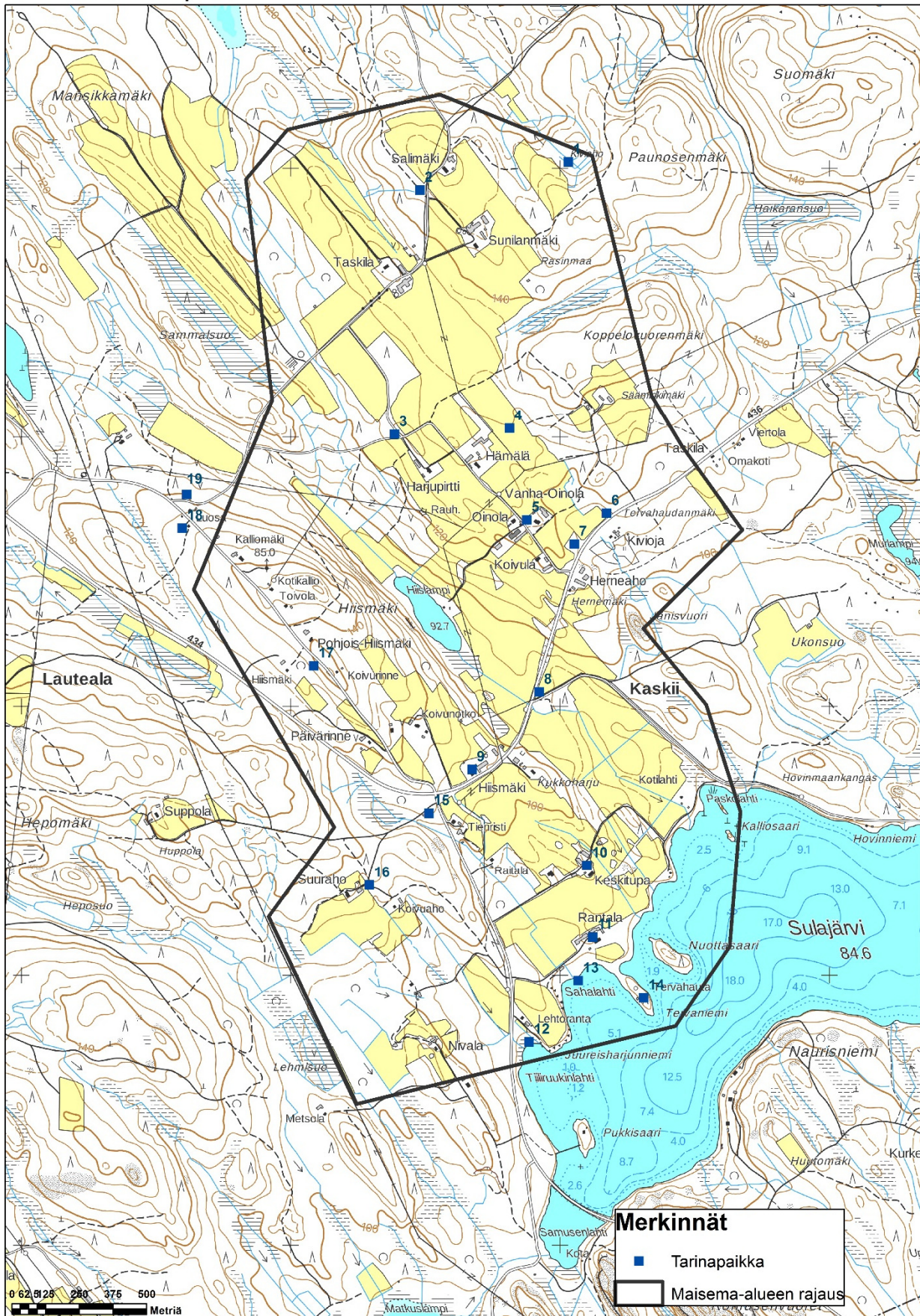
Tienvarren riviaitalla on maisemakuvallista erityisarvoa yhdessä Koivulan riviaitan kanssa. Ne luovat Kaskiinharjuntielle perinteistä kujamaista tuntua.

4. Koivulan riviaitta

Tienvarren riviaitalla on maisemakuvallista erityisarvoa yhdessä Hämälän riviaitan kanssa.

Kohdekartta: Tarinapaikat

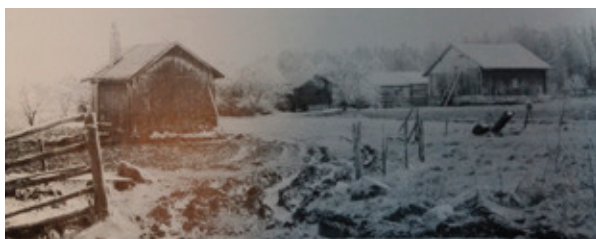
Lähdekartta: Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 2017.

9.3 Tarinapaikkoja

Tarinapaikat ovat paikkoja ja rakennuksia, jotka liittyvät kylän historiaan, joihin liittyy perimätietoa tai jotka ovat muulla tavoin merkittäviä kyläidentiteetin kannalta. Mukana on myös kyläläisten omiin henkilökohtaisiin muistoihin perustuvia paikkoja. Tärkeimpiä tarinapaikkoja voidaan korostaa maisemanhoidossa mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi ottamalla rakennuksia paremmin esiin maisemassa. Sopivia tarinapaikkoja tarinoineen voidaan hyödyntää esimerkiksi kylän kävelyreitien kohteina. Tiedot on kerätty suoraan kyläläisiltä sekä Lautealan koulupiirin perinnettä ja nykypäivää -teoksesta.

1. Kiviahon torppa

Paikalla sijaitsi kylän viimeinen alkuperäisessä asuunsa ollut torppa pihapiireineen. Rakennukset purettiin 1990-luvulla ja alue raivattiin pelloksi.

Kiviahon torppa. Kuva Heikki Hämäläisen kotiarkisto.

2. Salimäen kiikunpaikka

Paikalla on sijainnut kyläkeinu. Kaskiin vanha sukupolvi puhui ”leikin luo menemisestä” tarkoittaen kyläkiikun luokse menemistä.

3. Kiikunaho

Kiikunahona tunnetulla paikalla on sijainnut kyläkeinu.

4. Ruumishaka

Ei ole varmaa tietoa, mistä paikan nimitys on tullut, mutta arveluiden mukaan paikalle on aiemmin haudattu vainajia silloin, kun ruumiin kuljettaminen kirkolle on ollut mahdotonta.

5. Menneiden pellowraivaajasukupolvien muistomerkki

Vanha-Oinolan tilan pelloilta nostetuista kivipaasista on muotoiltu vuonna 2011 muistomerkki aikaisempien pellowraivaajasukupolvien muistoksi.

Menneiden pellowraivaajasukupolvien muistomerkki.

6. Leikkipaikka 1950-luvulla

Kivikkoisen rinteiden männikössä kylän tytöt leikkivät käpylehmillä 1950-luvulla.

7. Tervahaudanmäki

Perimätiedon mukaan paikalla on sijainnut tervahauta, joka on vuosien saatossa jäänyt pelloilta ajettujen kivien alle. Tervanpoltoa harjoitettiin Savossa 1600–1700-luvulla.

8. Lentopallokenttä

Nuorisoseura ylläpiti tällä paikalla kylän yhteistä lentopallokenttää 1980-luvulla.

9. Hiismäen pihapiiri

Hiismäen 1900-luvun alussa rakennetussa päärakennuksessa on toiminut kestikievari ja postitoimisto. Pihapiirin vanhaan aittaan ja navetan ylisille on kerätty vanhaa maatalousesineistöä, jota esitellään kotimuseona esimerkiksi Kaskiin kesäjuhlien aikaan.

10. Keskituvan pihapiiri

Peltoaukean keskellä sijaitseva Keskituvan vanha päärakennus on tiettävästi kylän suurin tupa. Pihapiirissä on säilynyt harvinainen kaksikerroksinen aitta, johon on kerätty kotiseutumuseoesineitä.

Keskituvan pihapiiriä.

11. Rantalan pihapiiri

Rantalan tilalla on harjoitettu monenlaista liiketoimintaa 1900-luvun aikana. Pihapiiriin kuuluu tiilirakennus, joka on rakennettu tilan oman tiiliruukin tiilistä 1900-luvun alussa. Rakennuksen päädyssä asui taiteilija Kerttu Kaasinen.

12. Tiiliruukinlahti

Sulajärven rannassa toimi Rantalan tilan tiilitehdas vuosina 1906–1921.

13. Sahalahti

Sulajärven rannassa toimi Rantalan tilan saha vuosina 1927–1933.

14. Tervaniemi

Ennen Sulajärven pinnan laskua 1920-luvulla Tervaniemi oli saarena ja siellä on perimätiedon mukaan sijainnut tervahauta.

15. Tienristin kauppa

Vuodesta 1897 Rantalan tilalla toiminut kauppa siirrettiin Tienristiin vuonna 1942 ja kauppa jatkoi toimintaansa tällä paikalla aina vuoteen 1981 asti. Siihen aikaa maantie kulki aivan kaupan edestä. Kaupparakennus on nykyisin asuinkäytössä.

Naisia Tienristin kaupalla 1960-luvulla. Kuva Kari Hännisen kotiarkisto.

16. Suurahon lato

Viimeisimpiä Kaskiissa säilyneitä harmaahirsisiä lato-rakennuksia.

Suurahon lato.

17. Kauppakivet

Kivillä lapset leikkivät kauppaa 1950-luvulla.

18. Työväentalo

1920-luvulla rakennettu työväentalossa on pidetty työväenyhdistyksen kesäjuhlia, pikkujouluja, iltamia ja kokouksia. Rakennus on nykyisin asuinkäytössä.

Työväenyhdistyksen kesäjuhlaväkeä työväentalon edustalla vuonna 1923. Kuva Eedit Jaatisen kotiarkisto.

19. Maitoauton keräys- ja lastauspaikka

Paikalla on nähtävissä jäänteitä maitoauton lastauslaiturin rakenteista.

Maitoauton lastauslaiturin perustuksia.

10. Jatkotoimenpiteet

10.1 Maisemanhoitoalueen perustaminen

Valtakunnallisesti merkittävillä maisema-alueille, joiden maisemalliset arvot ovat tulleet pitävästi todennetuiksi, voidaan myöntää maisemanhoitoalueen status. Kaskiin maisema-aluetta voidaan hyvin pitää tällaisena alueena. Luonnonsuojelulain mukaisen maisemanhoitoalueen statuksen tarkoitus on edistää arvokkaan maisemakokonaisuuden hoitoa ja turvata sen säilyminen myös tulevaisuudessa. Maisemanhoidon edistäminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja kannusteisiin, eikä sido maanomistajia. Maisemanhoitoalueen status tukee perinteisten maatalouselinkeinojen ja hyvän elämän edellytysten säilymistä alueella, sillä vain maanviljelyksen ja asutuksen jatkuminen alueella takaa perinteisen ja elinvoimaisen maaseudun kulttuurimaiseman säilymisen.

Maisemanhoitoalueen perustaminen ei aiheuta muutoksia maanomistajien oikeuksissa. Esimerkiksi rakentaminen tapahtuu edelleen yleiskaavan, kun-

nan rakennusjärjestyksen ja maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Kyläläisten niin toivoessa voidaan maisemanhoitoalueen perustamispäätökseen sisällyttää suositusten lisäksi myös maiseman olennaisien piirteiden säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä. Määräykset voivat koskea tärkeitä maisemapiirteitä oleellisesti muuttavia toimenpiteitä, kuten suurten maanpäällisten voimajohtojen sijoittamista, korkeiden mastojen rakentamista, kaatopaikan sijoittamista tai kaivoksen perustamista. Määräykset eivät kuitenkaan saa aiheuttaa kiinteistön omistajalle merkityksellistä haittaa.

Edellytyksenä maisemanhoitoalueen perustamiselle on, että valmistelu on tehty yhteistyössä alueella asuvien ihmisten ja muiden tärkeiden intressiryhmien, kuten paikallisten ja alueellisten ympäristöviranomaisten kanssa. Mikäli statusta halutaan hakea, tehdään siitä hakemus ympäristöministeriölle, joka tekee asiasta päätöksen kuultuaan vielä kerran asiaan liittyviä viranomaistahoja ja muita intressiryhmiä, kuten maanomistajajärjestöjä ja kuntaa. Tähän mennessä Suomessa on perustettu neljä valtakunnallisesti arvokasta maisemanhoitoaluetta ja kaksi maakunnallisesti arvokasta maisemanhoitoaluetta. Lisäksi vireillä on useampia maisemanhoitoalueen perustamisselvityshankkeita.

Esimerkki maisemanhoitoalueen perustamisen tavoitteista

Hyypänjokilaakson maisemanhoitoalue perustettiin Hyypän kyläseura ry:n ja Kauhajoen kaupungin yhteisestä hakemuksesta elokuussa 2009.

Hyypän kyläläisten tavoitteet Hyypänjokilaakson maisemanhoitoalueelle

- maatalouselinkeinon toimintaedellytykset säilyvät
- alue säilyy elinvoimaisena ja kylät saavat kehittyä myönteisellä tavalla
- maisemanhoidolla tuetaan paikallista elämäntapaa
- maisemanhoidolla ehkäistään maiseman umpeutumista ja sen yksityiskohtien köyhtymistä sekä muita ei-toivottuja ympäristömuutoksia
- virkistyskäytön ja matkailun mahdollisuudet lisääntyvät
- uudisrakentaminen on mahdollista jatkossakin, sovittujen sääntöjen mukaan
- kyläläiset ovat avainasemassa mahdollisten tulevien hankkeiden sisältöjen muotoilussa
- maisema-arvojen hoito ei aiheuta kohtuutonta haittaa maanomistajille

Kauhajoen kaupungin tavoitteet Hyypänjokilaakson maisemanhoitoalueelle

- hoitosuosituksot ovat riittävän konkreettisia ja sopivat alueen toimintatapoihin
- paikalliset asukkaat ja alueella toimivat tahot sitoutuvat vapaaehtoisesti maisemanhoidon suunnitteluun ja toteutukseen
- maisemanhoitoalue synnyttää uusia mahdollisuuksia ja edistää alueen virkistyskäyttöä
- viranomaisten käytössä oleva tieto maiseman arvoista ja ominaispiirteistä lisääntyy

10.2 Leader-hanke

Kyläläiset ovat halukkaita kehittämään Kaskiin kylää niin asumisviihtyvyyden kuin matkailullisen vetovoimankin kannalta. Suunnitteluprosessin aikana on tulut esiin useampia kehitysehdotuksia, jotka voitaisiin yhdistää yhdeksi yhteiseksi kylän kehityshankkeeksi. Kylää kehittävään investointihankkeeseen voisi hakea rahoitusta Rajupusu Leaderilta sekä Juvan kunnalta osana Geopark-hanketta. Pienempään hankkeeseen, kuten kylttien hankintaan voi hakea Juvan kunnalta kylärahaa. Käytännöllisintä on kuitenkin liittää kaikki toimenpiteet yhteen isompaan hankkeeseen.

Parkki- ja levähdyspaikka sekä kyltitys

Kyläläiset ovat esittäneet toiveen Sulkavantien risteuksen tuntumassa olevan parkkipaikan kehittämiseksi viihtyisänä levähdyspaikkana. Kyläläiset haluaisivat, että parkkipaikalla olisi penkit ja pöytä sekä kylämaisemasta kertova opastaulu. Opastaulussa esiteltäisiin Kaskiin maisema-aluetta ja mahdollista aluetta esittelevää polkupyörä- tai kävelyreittiä. Levähdyspaikka tarjoaisi ohikulkijoille mahdollisuuden pysähtyä ja ihailla maisemaa sekä tutustua alueeseen paremmin. Levähdyspaikka penkkeineen ja pöytineen olisi myös kyläläisille itselleen tärkeä. Nykyisin käytössä oleva parkkialue kuuluu tiealueeseen, joten sen kehittämisessä täytyy tehdä yhteistyötä liikenneviranomaisen kanssa. Etelä-Savon alueella tiealueiden hoidosta vastaa Pohjois-Savon ELY-keskus ja parkkialueen kehittämissuunnitelma pitää hyväksyttää Pohjois-Savon ELY-keskuksella. Kylän tunnettavuuden ja kyläidentiteetin kannalta olisi hyvä saada Sulkavantien varteen kyltti, joka kertoisi, että nyt on saavuttu Kaskiin kylälle. Nykyisellään kylän nimi ei näy maisemassa missään.

Kyläreitti

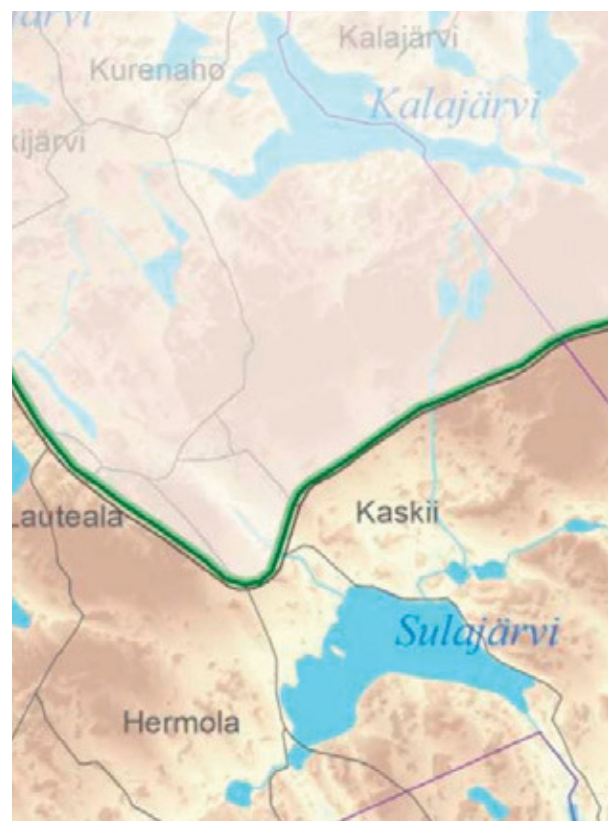
Kyläyhdistyksen aktiivit ovat jo jonkin aikaa ideoineet Kaskiiseen omaa opastettua kyläreittiä, jolla esiteltäisiin kylän parhaita näkymäpaikkoja ja mielenkiintoisia kohteita. Myös alueella matkailupalveluita tarjoava yrittäjä on huomannut asiakkaidensa keskuudessa tarpeen opastetulle kävelyreitille. Kyläreitin kohteiden valinnassa voidaan hyödyntää tässä suunnitelmassa kerättyä tietoa kylän tarinapaikoista. Hankkeen osana voitaisiin kunnostaa myös aiemman maisemahank-

keen yhteydessä Sulajärven lounaispuolelle rakennettu näkötorni, jolloin sen voisi yhdistää mukaan kyläreittiin. Myös Sulajärven koillispuolella oleva tunnettu tervahauta, Sulajärven lounaiskulman kalalammikko sekä Kotijärven uimaranta sopisivat reitin kohteiksi.

Saimaa Geopark

Kaskiin matkailullisen vetovoiman kehittämistä tukee vireillä oleva Saimaa Geopark -hanke. Geoparkit ovat kansainvälinen ainutlaatuisten geologisten kohteiden yhteisbrändi. Geopark-verkosto on osa UNESCO:n toimintaa. Saimaa Geopark-aluekokonaisuus ulottuu Etelä-Savoon ja Etelä-Karjalaan Imatran, Lappeenrannan, Mikkelin, Juvan, Puumalan, Ruokolahden, Savitaipaleen, Sulkavan ja Taipalsaaren alueille. Geopark-aluekokonaisuuden keskeinen ajatus on kehittää aluetta ja sen paikallistaloutta houkuttelemalla Geoparkin alueelle sen geologiasta, luonnosta ja kulttuurista kiinnostuneita uusia kävijäryhmiä sekä kotimaasta että ulkomailta. Matkailijoiden houkuttelemiseksi tarvitaan alueen omaan tarinaan liittyviä laadukkaita tuotteita ja palveluita.

Kaskiin Sulkavantien eteläpuoliset alueet kuuluvat Geoparkin rajauksen sisäpuolelle, ja Kaskii on näil-

Saimaa Geoparkin aluerajaus Kaskiin kohdalla. © Saimaa Geopark ja Maanmittauslaitos 2017.

tä osin Geoparkiin kuuluva luonto- ja kulttuurikohte. Geoparkin kannalta Kaskiin mielenkiintoisia piirteitä ovat maisemassa selkeästi luode-kaakkosuuntaisina maanpinnanmuotoina ja drumliineina näkyvät jääkauden merkit sekä tyypillistä eteläsavolaista drumliinikylää ilmentävä asutusrakenne. Varsinaisesti Sulkavantien pohjoispuolella olevat drumliinit ja kylän ydinalue jäävät kuitenkin aivan Geopark-rajauksen ulkopuolelle. Rajauksen sisäpuolella oleva, aikanaan Saimaasta irtikuroutunut Sulajärvi ja sen rantaan levittäytynyt asutus ilmentävät Saimaan vesistön kehitystä.

Kyläreittiä ja kylitystä suunniteltaessa on hyvä selvittää, miten Saimaa Geoparkin statusta voidaan hyödyntää reitin toteutuksessa ja markkinoinnissa. Geoparkin luonto- ja kulttuurikohteet esitellään listana kuntakohtaisissa pääopasteissa tai alueopasteissa. Saimaa Geoparkin omassa opastehankkeessa tehdään kohdeopasteet vain geokohteille. Luonto- ja kulttuurikohteille opasteet on hankittava muulla tavoin, kuten osana kylän omaa investointihanketta. Geoparkin alueella myös luonto- ja kulttuurikohteiden opasteiden ilmeen tulee olla yhteneväinen, joten ne on laadittava yhteistyössä Saimaa Geoparkin ry:n kanssa. Myös Geopark-logon käyttöön muussa kylän markkinoinnissa on hankittava lupa Saimaa Geopark ry:ltä.

Romunkeräyspaikka

Asukkaat ovat toivoneet kylälle yhteistä romunkeräyspaikkaa, johon jokainen tila voisi viedä omia metalliromujaan ja josta ne sitten kuljetetaan kootusti eteenpäin. Tämä parantaisi tilakeskusten yleisilmettä, kun pihapiiriin kertyvät romut saisi helpommin kuljetettua pois. Sopiva romunkeräyspaikka on sijoitettava liikenteellisesti helposti saavutettavalle paikalle. Samalla on kuitenkin huomioitava maisematekijät ja pyrittävä sijoittamaan keräyspiste niin, ettei se kiinnitä liikaa huomiota maisemassa. Ympäristön kannalta on lisäksi

si huomioitava, ettei romuista valu ympäristöön haitallisia aineita. Kyläläiset ovat ehdottaneet, että yleinen romunkeräyspaikka sijoitettaisiin hieman maisema-alueen ulkopuolelle Sulkavantien varteen. Paikan maaomistajana on kaskiilainen konekorjaamoyrittäjä, joka voisi huolehtia romujen eteenpäin kuljetuksesta.

Vieraslajien torjunta

Alueella on syytä ryhtyä välittömästi suunnitelmalliseen vieraslajien torjuntatyöhön. Aluksi on hyvä tehdä tarkempi vieraslajien kartoitus ja torjuntasuunnitelma, jossa esitetään kohteet, joille torjuntatoimet erityisesti kohdennetaan, kullekin kohteelle sopivat torjuntamenetelmät ja hoitotoimenpiteiden aikataulutus. Jättipalsamin torjuntaan on otettava mukaan kaikki maanomistajat, joiden alueilla jättipalsamia esiintyy. Vieraslajien torjunta sopii hyvin talkootyöksi, mutta vaatii sitoutumista pitkäjänteiseen työhön. Lupiin torjunnassa on tehtävät yhteistyötä Pohjois-Savon ELY-keskuksen ja tiekunnan kanssa, sillä suurin osa lupiiniesiintymistä on tiealueella.

10.3 Rakennusperinnön inventointi

Kaskiin rakennusperintö on hyvin kerroksellista, mutta alueella ei ole tehty rakennusperintöinventointia. Inventoinnilla voitaisiin selvittää olemassa olevan rakennuskannan arvoa, rakennusten historiaa ja nykytilaa. Maisemakyselyssä selvisi, että kyläiset kaipaavat myös lisää tietoa ja neuvontaa rakennusperinnön kunnossa pitämisestä. Tähän liittyen kylällä voisi järjestää esimerkiksi rakennusperinnön teemapäivän. Rakennusperintöinventoinnissa saatuja tietoja voitaisiin hyödyntää myös Kaskiin matkailullisen vetovoiman kehittämisessä ja esimerkiksi kyläreitin opastuskohteissa.

Lähteet

Kirjallisuus

- Arvokkaat maisema-alueet. 1992. Maisema-aluetyöryhmän mietintö II. Ympäristöministeriö. Mietintö 66/1992.
- Etelä-Savon kulttuurimaisemainventointi. 1988. Etelä-Savon Seutukaavaliitto. Julkaisu 147:1989.
- Hämäläinen, M. 1997. Kaskiinkylän maisemanhoitosuunnitelma. Maaseutukeskus Mikkeli, Maa- ja kotitalousnaiset.
- Kiuru, H. 2005. Pihapiirin puuston hoito. Metsäkirjat.
- Kotijärven rantayleiskaava-alueen luontoselvitys. 1997. Juvan kunta.
- Lahdenvesi-Korhonen, L. 2013. Maakunnan Parhaat Maisemat. Etelä-Savon valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokaiden maisema-alueiden päivitysinventointi.
- Lautealan koulupiirin perinnettä ja nykypäivää. 1989. Juvan kansalaisopiston opintopiirin 'Tunne kotikyläsi – Tallenna tieto' ryhmätyö 1982–1984.
- Lehtinen, L. 1989. Opas Etelä-Savon esihistoriaan. Savonlinnan maakuntamuseo.
- Lehtinen, L. 1997. Maaseutumaiseman kerroksellisuus ja vetovoima. Helsingin yliopisto. Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja 55.
- Maisemanhoito. 1992. Maisema-aluetyöryhmän mietintö I. Ympäristöministeriö. Mietintö 66/1992.
- Matila, A. & Lindén, M. 2012. Talousmetsät sulautuvat maisemaan. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion julkaisuja.
- Niemi, J., Aarrevaara, E., Kivinen T. & Metsälä, H. 2005. Maatalouden suuret rakennukset. Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen julkaisuja 1/2005.
- Räty, E. 2009. Viheralueiden puut ja pensaat. Taimistoviljelijät ry.
- Tiemaisema kuuluu kaikille: puuston ja pensaikon hoito-opas. 2003. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio.
- Tilakeskus maaseutumaisemassa: opas tilakeskuksen ympäristön hoitoon Pohjois-Savossa. 2005. ProAgria Pohjois-Savo, Maa- ja kotitalousnaiset.
- Viherrakentaminen ja -hoito tieympäristössä. 2014. Liikenneviraston ohjeita 18/2014.
- Ylikangas, M. 1997. Kaskiin kylän kehitys. Teoksessa: Maaseutumaiseman kerroksellisuus ja vetovoima. L. Lehtinen. Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja 55.

Kaavat

- Etelä-Savon maakuntakaava (vahvistettu 4.10.2010).
- Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaava (hyväksytty 12.12.2016).
- Juvan Kotijärven yleiskaava (vahvistettu 04.08.2005).

Kartat

- Pitäjänskartta 1842–1853 ja Suomen taloudellinen kartta 1921: Kansallisarkiston Digitaaliarkisto. www.digi.narc.fi
- Sotilaskartta 1776–1805: Heikki Rantatupa, Historialliset kartat. Jyväskylän yliopisto. www.vanhakartta.fi
- Vuosien 1971 ja 1988 peruskartat: Maanmittauslaitoksen Vanhat painetut kartat -palvelu. www.vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi
- Muut kartat: Maanmittauslaitoksen tiedostopalvelu. www.tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi

Internet-lähteet

- Vieraslajiportaali www.vieraslajit.fi
- Maaseutuviraston verkkosivut www.mavi.fi
- METSO-suojeluohjelma www.metsopolku.fi
- Museoviraston avustukset www.nba.fi/fi/avustukset

Kaskiin maisemakysely

TULOKSET

1. Mikä/mitkä ovat mielestäsi Kaskiin maisemallisesti parhaita puolia? Miksi?

Avarat kumpuilevat viljelymaisemat kahden harjun välillä.

Elävä maaseutu. Avoimet maisemat.

Maaston korkeuserot.

Elävä maaseutu.

Avara maisema ja harjun rinne. Laiduntavat kyytöt.

Maisema on asuttu ja kehittyvä.

Avoimet näkymät ja hoidetut viljelykset sekä asutut ja suht siistit tilat.

Järvimaisema

Aina kaikki tiptop, tuotanto- yms. eläimiä usein näkösällä.

Kaunis näkymä

Pellot, luonnollisen näköiset maisemat. Ne on niin perinteikkäät maisemat.

Hyvin hoidetut pellot ja yleisestikin maisema huoliteltu.

Pellot.

Kumpuileva maalaismaisema, elävä maaseutu!

Näkymä Hiismäen tilalta Kaskiinharjulle.

Esteettömät näkymät hyvin hoidetuille eteläsavolaisille tiloille sekä luonnon ja rakennettujen maiden harmonia.

Yleisilme, avaruus.

Yritteliäs kylä on tuonut elinvoimaa, joka näkyy myös ympäristön hoidossa.

Vaihteleva maasto, avoimet maatilat.

Parasta kylämaisemassamme on, että kaikki pellot ovat aktiivisessa viljelyssä ja kaikki talot ovat asuttuja. Aktiivituloilla

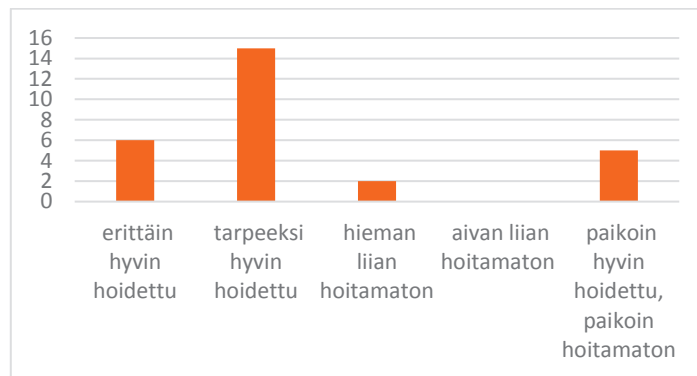
on nuoret jatkajat isäntinä. Kylämaisemamme keskeisimmällä tilalla on karjaa, sillä laiduntavat eläimet ovat

maisemassa piste i:n päällä. Kylämaisemamme on kiinteä kokonaisuus. Kylämaisemassamme on järvi.

Maaston vaihtelevuus, näkymät.

2. Onko Kaskiin alueen maisema mielestäsi nykyisin?

3. Mikä/mitkä kohteet tarvitsisivat mielestäsi kiireellisimmin hoitoa? Millaista hoitoa?

Pusikon raivausta

Maisemaa pitäisi jälleen avata, jotta harjuilta näkisi toisille ja järvikin näkyisi. Tienpenkkoja pitäisi tielaitoksen hoitaa paremmin, useammin. Tielaitoksen pitäisi ryhtyä hävittämään tienreunoja valtaavia lupiineja.

Harjun päällä oleva kasvihuone ei välttämättä sovi maisemaan.

Suuret puskat pois ojista, haittaavat näkyvyyttä maisemaan ja tielle (liikenne riski) ja keräävät lunta talvisin. Paikoittainen näkymien umpeenkasvu. Pusikoitumisen estämistä ja puuston raivausta.

Ei mahdu karttaan mutta silmiin koskee Sulajärventien ja järven väli hakkuiden jälkeen.

Jos rumat pusikot siistittäisiin olisi upea näkymä ja paljon jäisi lehtiä järveen menemättä.

Tien pinta. Kohta satunnainen matkailijakin tarvitsee traktorin.

Teiden kunto.

Heinä seipäille osana kulttuurimaiseman/perinnön ylläpitoa. (Vertaa Pohjanmaan lakeuksien hoidetut ja ylläpidetyt ladot.) "Lehmänmunat" piiloon.

Ei kiireellistä hoidon tarvetta.

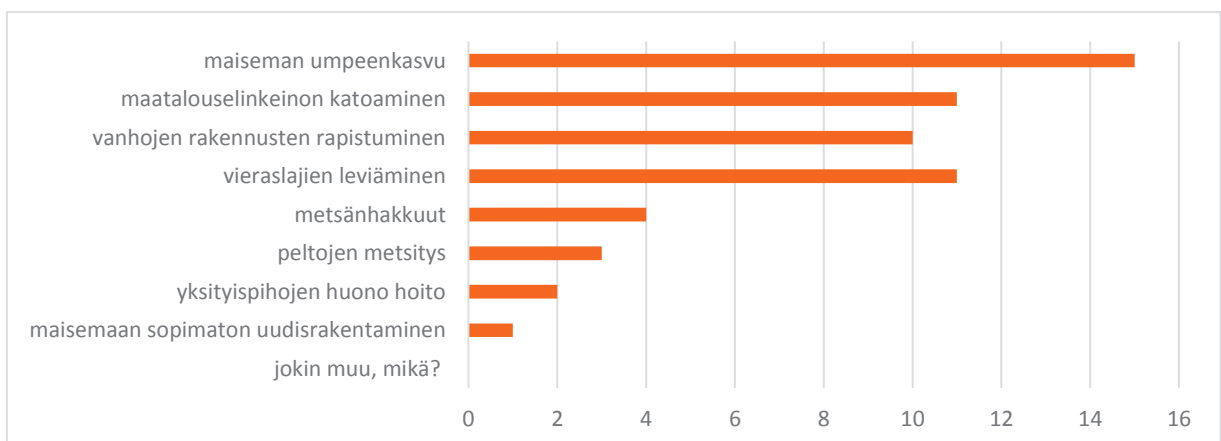
Maisemaa ei tarvitse hoitaa liikaa, muuten se ei näytä luonnolliselta

Kiireellisin tehtävä on lupiin leviämisen estäminen ja tulevien vuosien aikana sen vähentäminen tienvarsilta.

Järvimaiseman näkyvyyden hoitaminen, ettei järven näkyvyys umpeudu. Tienvarsien siistiminen. Puumalantien parkkipaikan siistiminen ja parantaminen.

Tienristin ympäristö. Se on liikenteellisesti turvaton paikka pusikoitumisen takia. Myös Summalan tienhaara alkaa kasvaa umpeen, vaikka sitä raivattiinkin edellisen maisemakävelyn jälkeen.

4. Mikä/mitkä mielestäsi Kaskiin maiseman säilymistä uhkaavat tärkeimmät tekijät?

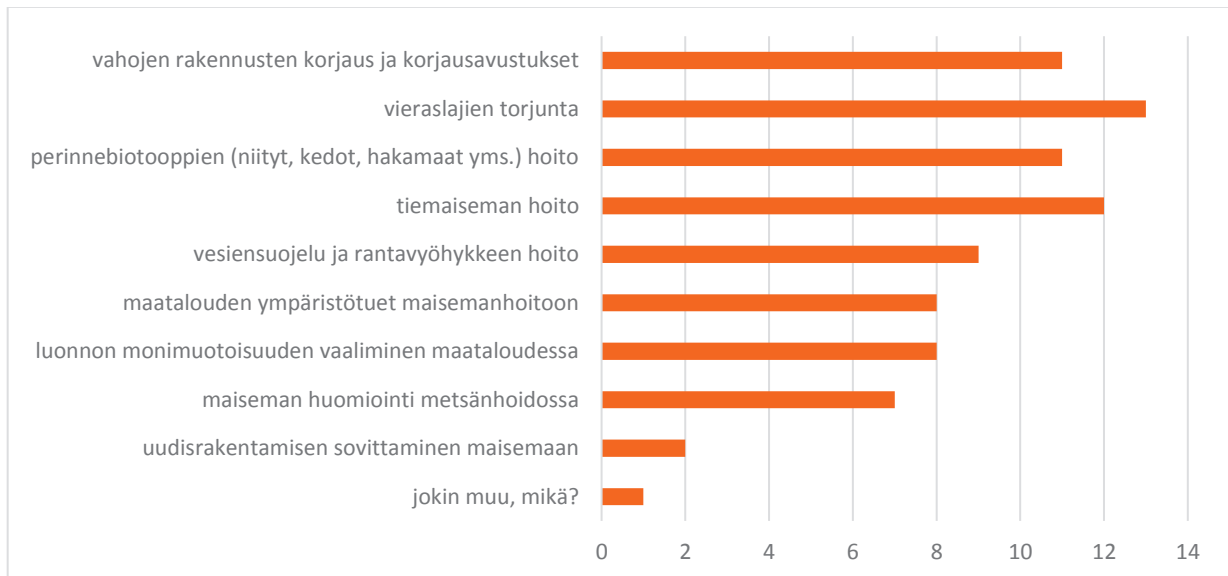
5. Mitä olisit itse valmis tekemään Kaskiin maiseman hyväksi?

Jotain muuta, mitä:

- Kannustamaan talkoiden toteutumista.
- Pitämään eläimiä.
- Ajamaan nopeusrajoitusten mukaan.
- Lupiinien niittoa raivaussahalla.
- Jokainen voisi huolehtia omien liittymiensä siisteydestä.

6. Mitkä asiat sinua kiinnostavat maisemanhoidossa?

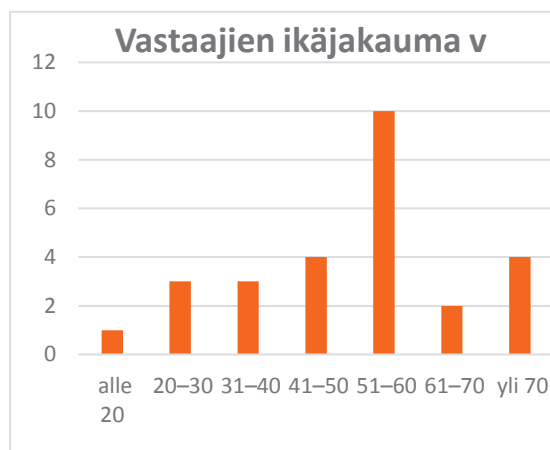
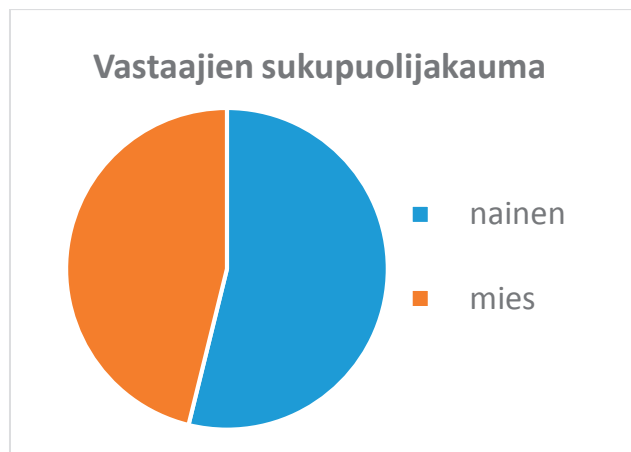
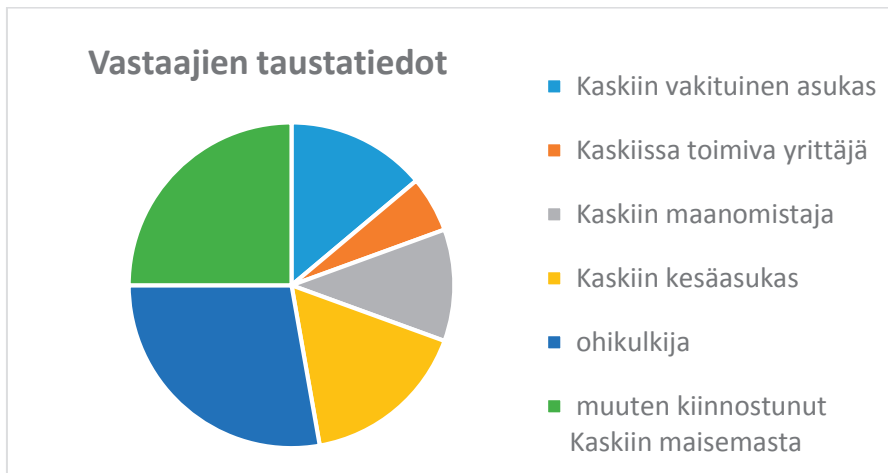
Jokin muu, mikä:

- Laidunnus, eläinten harjoittama maisemanhoito

7. Jotain muuta, mitä halua sanoa:

Maisema-alueen esittelytaulu on tärkeä ja netissä esittely.
Maisema luultavasti turvattu, jos tilojen elinvoima ja jatkuvuus turvattu.
Luonnonsuojelulakia ja maisemanhoitoaluetta ei tarvita. Maisemaa voi hoitaa ilmankin.
Karjan mm. lampaiden käyttöä maisemanhoidossa kannattaa harkita.
Olen erittäin iloinen, että viimein saimme tämän maisemanhoitoalue-prosessin käynnistymään ja ainakin selvitystyön alkuun. Toivon, että kyläläiset eivät panisi hanttiin, vaan syntyisi yhteinen tahtotila maisemanhoitoalueen perustamiseksi.

8. Taustatiedot

Julkaisusarjan nimi ja numero Raportteja 12/2018				
Vastuualue Alueiden käytön ja luonnonsuojelun palvelut				
Tekijät Eeva Puustjärvi		Julkaisuaika Helmikuu 2018		
		Kustantaja /Julkaisija Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
		Hankkeen rahoittaja /toimeksiantaja Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
Julkaisun nimi Mäkien rinteiltä peltojen laidoille – Kaskiin maisemanhoitosuunnitelma				
Tiivistelmä Kaskii on valtakunnallisesti arvokkaaksi määritelty kylämaisema, jonka arvotekijöitä ovat mm. hyvin säilynyt perinteinen mäkikylän ja rantakylän asutusrakenne, kylän rinteiltä aukeavat avarat, metsien ja Sulajärven rantojen reunustamat peltonäkymät sekä avaraa maisemaa ylläpitävä elinvoimainen maatalous laiduntavine karjoineen. Kaskiin maisemanhoitosuunnitelman tavoitteena on tarjota kyläläisille tietoa ja ideoita siitä, miten alueen maisemaa voisi edelleen ylläpitää ja kehittää hyvänä elinympäristönä, monimuotoisena maatalousympäristönä ja houkuttelevana matkailumaisemana. Suunnitelmassa on esitelty Kaskiin maiseman peruspiirteet ja luonnonolosuhteet. Suunnitelmaa taustoittaa selvitys Kaskiin kylän historiasta ja kulttuurimaiseman kehityksestä erätaloudesta kaskikauden kautta aina nykypäivän moderniin maatalouteen. Maiseman kehityshistorian ja nykypiirteiden pohjalta on laadittu maisema-analyysi, josta käy ilmi maisemanhoidon kannalta keskeisimmät alueet ja näkymät sekä maiseman ongelmakohdat. Suunnitelma on laadittu tiiviissä yhteistyössä kyläläisten kanssa. Suunnittelutyön aikana järjestettiin mm. kyläkävely sekä kyläiltoja ja haastateltiin kylän asukkaita ja maanomistajia. Maisemakyselyllä selvitettiin kyläläisten toiveita maisemanhoitoon. Lisäksi kyläläisiltä kerättiin tietoa paikoista, joihin liittyy tarinoita kylän historiasta ja elämästä. Maisemakyselyn ja maisema-analyysin pohjalta hahmoteltiin Kaskiin maisemanhoidon tavoitteita, mahdollisuuksia, uhkia ja haasteita. Suurimpana mahdollisuutena esiin nousi matkailun kehittäminen alueella osana perusteilla olevaa Saimaa Geoparkia. Pahin uhka taas muodostui vieraslajien, lähinnä lupiinien ja jättipalsamin, leviämisestä. Suunnitelmassa on esitetty yleiset maisemanhoitosuosituksot eri kohteille. Suunnitelmakartat havainnollistavat hoitokohteiden sijaintia. Alueen perinnebiotoopit on inventoitu ja niiden ominaispiirteet kuvattu suunnitelmassa. Lisäksi suunnitelmalla esitellään erilaisia rahoitusmahdollisuuksia maisemanhoitoon sekä mahdolliset maisemanhoitoa edistävät jatkotoimenpiteet, kuten maisemanhoitoalueen perustaminen tai maisemanhoitoon tähtäävän Leader-hankkeen hakeminen.				
Asiasanat (YSA:n mukaan) XXXX				
ISBN (Painettu) 978-952-314-672-3	ISBN (PDF) 978-952-314-673-0	ISSN-L 2242-2846	ISSN (painettu) 2242-2846	ISSN (verkkopainettu) 2242-2854
www www.doria.fi/ely-keskus		URN ISBN:x		Kieli Suomi
Sivumäärä 86				
Julkaisun tilaukset				
Kustannuspaikka ja -aika 2018			Painotalo Juvenesprint Tampere 2018	

Kaskii on valtakunnallisesti arvokkaaksi määritelty kylämaisema, jonka arvotekijöitä ovat mm. hyvin säilynyt perinteinen mäkikylän ja rantakylän asutusrakenne, kylän rinteiltä aukeavat avarat, metsien ja Sulajärven rantojen reunustamat peltonäkymät sekä avaraa maisemaa ylläpitävä elinvoimainen maatalous laiduntavine karjoineen. Kaskiin maisemanhoitosuunnitelman tavoitteena on tarjota kyläläisille tietoa ja ideoita siitä, miten alueen maisemaa voisi edelleen ylläpitää ja kehittää hyvänä elinympäristönä, monimuotoisena maatalousympäristönä ja houkuttelevana matkailumaisemana.

Suunnitelmassa on esitetty yleiset maisemanhoitosuositukset eri kohteille. Suunnitelmakartat havainnollistavat hoitokohteiden sijaintia. Alueen perinnebiotoopit on inventoitu ja niiden ominaispiirteet kuvattu suunnitelmassa. Lisäksi suunnitelmalla esitellään erilaisia rahoitusmahdollisuuksia maisemanhoitoon sekä mahdolliset maisemanhoitoa edistävät jatkotoimenpiteet, kuten maisemanhoitoalueen perustaminen tai maisemanhoitoon tähtäävän Leader-hankkeen hakeminen.

RAPORTTEJA 12 | 2018
MÄKIEN RINTEILTÄ PELTOJEN LAIDOILLE
KASKIIN MAISEMANHOITOSUUNNITELMA

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-314-672-3 (painettu)

ISBN 978-952-314-673-0 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2846 (painettu)

ISSN 2242-2854 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-314-673-0